

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ "Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Μάνατζμεντ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

«Υποστήριξη του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

«Support to the National System of Vocational Education and Training through financial resources of the European Union»

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή: Κωνσταντίνα Πισλή

A.M.: 2178

Επιβλέπων καθηγητής: Ιωάννης Ψυχάρης

Αθήνα

Σεπτέμβριος 2023

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Ιωάννης Ψυχάρης
2. Απόστολος Γιοβάνης
3. Απόστολος Μάνθος

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Πισλή Κωνσταντίνα του Νικολάου, με αριθμό μητρώου 2178, φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Μάνατζμεντ», του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι ..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Δηλούσα

Πισλή Κωνσταντίνα

*Στον άνθρωπο που οραματίστηκε
και υλοποιεί τη μεταρρύθμιση
στην Ε.Ε.Κ., Γενικό Γραμματέα
κ. Γεώργιο Βούτσιο*

τον δάσκαλό μας...

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Γ.Γ. Ε.Ε.Κ.& Δ.Β.Μ.: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης (πρώην Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας)

Δ.ΥΠ.Α.: Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (πρώην Ο.Α.Ε.Δ.)

Ε.Δ.Ε.Τ.: Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Γ.Τ.Α.Α.: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Ε.Δ.Ε.Τ. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

Ε.Ε.Κ.: Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Ε.Κ.Τ.: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.: Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Ε.Σ.Π.Α.: Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης

Ε.Τ.Θ.Α.: Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

Ε.Τ.Π.Α.: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ι.Ε.Κ.: Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ι.Ε.Π.: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΝΕΔΙΒΙΜ: Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης

Κ.Ε.Ε.: Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή

Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.: Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

κ-μ: κράτος-μέλος

Σ.Σ.Π.Α.Ε.: Συμβούλιο Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας

Σ.Ε.Σ.: Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης

Τ.Σ.: Ταμείο Συνοχής

Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.: Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (πρώην Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	3
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΕΣ	8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	13
1.1. Σημασία υλοποίησης της έρευνας	13
1.2. Σκοπός και διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων	13
1.3. Προϋποθέσεις και περιορισμοί	14
1.4. Δομή της εργασίας	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ Ε.Ε.	15
2.1. Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης	15
2.2. Προγραμματική περίοδος 2014-2020	16
2.3. Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020	19
2.4. Προγραμματική περίοδος 2021-2027	20
2.5. Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027	21
2.6. Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 4	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΣ 4763/2020 (Α΄ 254)	24
3.1. Η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα πριν το 2020	24
3.2. Μεταρρύθμιση της Ε.Ε.Κ.	27
3.3. Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024	29
3.4. Επιτελική σύνοψη Στρατηγικού Σχεδίου	30
3.5. Ετήσια Έκθεση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	33
3.5.1 Δομές διακυβέρνησης	34
3.5.2 Πεπραγμένα Σεπτεμβρίου 2021-Αυγούστου 2022	36
3.5.3 Προγραμματισμός δράσεων	41
3.6. Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις Ε.Ε.Κ.	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ	55
4.1. Ερευνητική προσέγγιση	55
4.2. Πληθυσμός και δειγματοληψία	56
4.3. Μέθοδος συλλογής δεδομένων	57

4.4. Διαδικασία συλλογής δεδομένων	57
4.5. Ερευνητικό εργαλείο	58
4.6. Ανάλυση των πληροφοριών	59
4.7. Ζητήματα δεοντολογίας, αξιοπιστίας και εγκυρότητας.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	60
5.1. Δημογραφικά στοιχεία της έρευνας	60
5.2. Απαντήσεις και συζήτηση για το 1 ^ο ερευνητικό ερώτημα	61
5.3. Απαντήσεις και συζήτηση για το 2 ^ο ερευνητικό ερώτημα	67
5.4. Απαντήσεις και συζήτηση για το 3 ^ο ερευνητικό ερώτημα	75
5.5. Προτάσεις των συμμετεχόντων για συγχρηματοδοτούμενες δράσεις.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	83
ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	86

ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Στρατηγικοί Στόχοι.....	31
2. Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις Ε.Ε.Κ.....	42

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κληθεί τα τελευταία χρόνια να αντιμετωπίσει πολλαπλές οικονομικές κρίσεις και κοινωνικούς μετασχηματισμούς που επηρεάζουν καταλυτικά τη δομή και τη συνοχή της. Η διατήρηση των ισορροπιών και η ύπαρξη συνοχής ανάμεσα στα κράτη-μέλη αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη πρόκληση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η Πολιτική Συνοχής είναι μια κεντρική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι ένα βασικό μέσο για την επίτευξη θεμελιωδών στόχων για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή καθώς και αλληλεγγύη στο σύνολο της Ένωσης.

Τα τελευταία χρόνια, οι εξελίξεις στους τομείς της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης είναι ραγδαίες σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η επένδυση στο «ανθρώπινο κεφάλαιο», το οποίο περιλαμβάνει γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και δυνατότητες μάθησης είναι κρίσιμος παράγοντας για τη μακροχρόνια ανάπτυξη μιας χώρας. Ένα κράτος μπορεί να βελτιώσει το ανθρώπινο κεφάλαιο που διαθέτει επενδύοντας σε τομείς όπως η υγεία, η κατάρτιση, η έρευνα και η τεχνολογία. Όμως, αναμφίβολα, τη σημαντικότερη συμβολή στη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου έχουν η εκπαίδευση και η κατάρτιση. Επιπλέον, η επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση είναι προϋπόθεση για την επίτευξη ανταγωνιστικότητας, συνεκτικότητας και ανθεκτικότητας για το σύνολο των κρατών-μελών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου συμβολής των χρηματοδοτικών εργαλείων της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ιδιαίτερα ως μέσο για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης που συντελέστηκε στην Ε.Ε.Κ. με τον ν. 4763/2020 (Α' 254). Παράλληλα, η παρούσα εργασία καλείται να διερευνήσει, μέσω της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη με δέκα (10) εκπροσώπους της Ε.Ε.Κ., τη βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών παροχής της Ε.Ε.Κ. τα τελευταία τρία χρόνια, αναλύοντας τις στάσεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα από τη θέση που κατέχουν και υπηρετούν την Ε.Ε.Κ.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση, Πολιτική Συνοχής, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, νόμος 4763/2020, μεταρρύθμιση, χρηματοδοτικά εργαλεία

ABSTRACT

Recently, the European Union has experienced several economic crises and social changes that have affected its framework and unity. A crucial challenge for the European project is to uphold balance and unity between Member States. Cohesion Policy, a major EU policy, is an essential tool for the achievement of the fundamental objectives of economic, social and territorial cohesion and solidarity throughout the Union.

The field of vocational education and training has developed rapidly in recent years, both nationally and internationally. Critical to a country's long-term development is investment in 'human capital', which includes knowledge, skills, competencies and learning opportunities. A country can enhance its human capital by investing in sectors such as healthcare, training, research, and technology. There is no doubt, however, that education and training are the greatest contributors to the improvement of human capital. Moreover, investment in education and training is a fundamental requirement for all Member States to achieve competitiveness, coherence and sustainability.

The aim of this paper is to analyse the effectiveness of the financial instruments used within the European Union's Cohesion Policy for the improvement of Vocational Education and Training (VET). The focus is on their use as a means of implementing the reform of the VET system introduced by Law 4763/2020. This paper aims to investigate the improvement of infrastructure and services in the provision of VET over the last three years, through qualitative research conducted with ten representatives from the field, analysing the attitudes and perceptions of the participants in their roles as holders and providers of VET.

KEY WORDS

European Union, Cohesion Policy, Vocational Education and Training, National Vocational Education and Training System, Law 4763/2020, reform, financial instruments

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Πολιτική Συνοχής είναι μια κεντρική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι ένα βασικό μέσο για την επίτευξη θεμελιωδών στόχων για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή καθώς και αλληλεγγύη στο σύνολο των κρατών-μελών που απαρτίζουν την Ένωση. Όπως διατύπωσε η Σιδέρη¹, «η Ευρωπαϊκή Ένωση, επισημαίνοντας το οικονομικό πρόσημο, συνέδεσε την αγορά εργασίας με την εκπαίδευση, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα, την πιστοποίηση προσόντων και τις δυνατότητες που προκύπτουν από την κατάκτηση δεξιοτήτων. Η πολιτική της είχε ολιστικό χαρακτήρα, εστιάζοντας κυρίως στο ρόλο της πολιτείας. Σκοπός του εγχειρήματος, παρέμεινε η ύπαρξη συνοχής και η άμβλυση των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών-μελών σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο».

Η Ε.Ε. όπως στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, έτσι και στην τρέχουσα περίοδο της κρίσης που προκαλείται μετά την πανδημία Covid-19 και την ενεργειακή κρίση συνεπεία του πολέμου στην Ουκρανία, θέτει στον πυρήνα των προτεραιοτήτων της το ανθρώπινο κεφάλαιο και επενδύει στην εκπαίδευση και κατάρτιση, η οποία θα συμβάλλει στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη και στη διττή μετάβαση στην πράσινη και ψηφιακή ανάπτυξη. Στην ατζέντα της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027, η Πολιτική Συνοχής, απομονώνοντας τις δυσλειτουργίες και τις αστοχίες των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων, δίνει έμφαση στη δημιουργία μιας Έξυπνης και Κοινωνικής Ευρώπης, με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας της αγοράς εργασίας, της καινοτομίας και της ανάπτυξης δεξιοτήτων, σε τομείς έξυπνης εξειδίκευσης. Παράλληλα, στοχεύει στη βελτίωση της ισόνομης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, λαμβάνοντας τα απαιτούμενα μέτρα για την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Σε ό,τι αφορά στην χώρα μας, τα τελευταία τέσσερα (4) χρόνια η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση βρίσκεται στο επίκεντρο των

---

¹ Βλ. Σιδέρη Ο., 2020. *Η συμβολή της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκπαίδευση και κατάρτιση: αξιολόγηση δράσεων και προγραμμάτων για τη δια βίου μάθηση*. Διπλωματική Εργασία. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς. σ. 12-13. Διαθέσιμο στο: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/12771/Sideri_mp17012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών της πολιτείας, με σκοπό η Ε.Ε.Κ. να καταστεί από λύση ανάγκης για λίγους συνειδητή επιλογή και εργαλείο απασχόλησης για πολλούς. Σύμφωνα με δηλώσεις του Γενικού Γραμματέα Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. κ. Γεώργιου Βούτσινου², «οι συντονισμένες παρεμβάσεις στην Ε.Ε.Κ. θα συνδεθούν άμεσα με την αύξηση της παραγωγικότητας και της οικονομικής μεγέθυνσης και την ταυτόχρονη μείωση του ποσοστού ανεργίας και κυρίως των νέων. Οι προβλέψεις, εξάλλου, του CEDEFOP για το 2030 αναφορικά με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση αναδεικνύουν ότι τα 2/3 των θέσεων εργασίας θα απαιτούν μεσαία και χαμηλά προσόντα, δηλαδή των επιπέδων 3, 4 και 5.» Τις χρόνιες παθογένειες της Ε.Ε.Κ. κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, η οποία συστήθηκε με το Π.Δ. 84/2019 για τον λόγο αυτό, μέσω μίας δομικής μεταρρύθμισης στο σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. Ο νόμος 4763/2020³ αποτελεί μία συνολική μεταρρύθμιση όλων των εκπαιδευτικών διαδρομών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση⁴ του σχεδίου νόμου που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων προς ψήφιση «στηρίζεται στη σύνδεση της προσφοράς κατάρτισης με την αγορά εργασίας και εφαρμόζεται μοντέλο που αξιοποιεί εκλογικευμένα και στο πλαίσιο ενός συστήματος ανατροφοδότησης, τρεις βασικούς θεσμούς: τριμερισμό (κράτος, εργαζόμενοι, εργοδότες), μηχανισμό παρακολούθησης και στάθμισης των προσόντων και πιστοποίηση των προσόντων».

---

² Βούτσινος, Γ., 2020. *esos.gr Καθημερινή Ηλεκτρονική Εφημερίδα για την Παιδεία*.

Διαθέσιμο στο: <https://www.esos.gr/arthra/68377/diavevaioseis-g-voytsinoy-sto-esos-den-tithetai-kanena-thema-epaggelmatikis>

³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4763/2020 (Α' 254) «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις». Αθήνα

⁴ Βλ. Ελληνικό Κοινοβούλιο, 2020. *Αιτιολογική Έκθεση του σχεδίου νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις»*. Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.1. Σημασία υλοποίησης της έρευνας

Δεδομένου ότι οι αλλαγές στην εκπαίδευση είναι αργές κι έχουν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, η επιτυχία ενός νόμου έγκειται στο πεδίο της εφαρμογής του, στην εξεύρεση των χρηματοδοτικών εργαλείων που θα πλαισιώσουν τις καινοτομίες που περιλαμβάνει καθώς και στη θετική απήχηση που έχει σε όσους εμπλέκονται στην εφαρμογή του. Διαφορετικά θα αποτελέσει ένα νομοθετικό πλαίσιο, που όσο άρτιο κι αν είναι, θα παραμείνει στην πράξη ανεφάρμοστο. Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω παράμετρο, η παρούσα έρευνα καλείται να διερευνήσει την επίτευξη των στόχων που έθεσε ο νόμος 4763/2020 για τη μεταρρύθμιση στο πεδίο της Ε.Ε.Κ., τόσο σε επίπεδο διακυβέρνησης του συστήματος, όσο και σε επίπεδο χρηματοδότησης από ενωσιακούς πόρους αλλά και παράλληλα να διερευνήσει τις εμπειρίες δέκα (10) εκπροσώπων της Ε.Ε.Κ. σε ό,τι αφορά στην εφαρμογή της μεταρρύθμισης στην πράξη. Για όλα τα ανωτέρω θεωρούμε ότι η παρούσα έρευνα είναι σημαντική.

1.2. Σκοπός και διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου συμβολής των χρηματοδοτικών εργαλείων της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ιδιαίτερα ως μέσο για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης που συντελέστηκε στην Ε.Ε.Κ. με τον ν. 4763/2020 (Α' 254). Παράλληλα, η παρούσα εργασία καλείται να διερευνήσει, μέσω της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη με δέκα (10) εκπροσώπους της Ε.Ε.Κ., τη βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών παροχής της Ε.Ε.Κ. τα τελευταία τρία χρόνια, αναλύοντας τις στάσεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα από τη θέση που κατέχουν και υπηρετούν την Ε.Ε.Κ. Τα ερευνητικά ερωτήματα κινούνται στους ακόλουθους τρεις (3) άξονες:

- Πρώτος άξονας: Ενασχόληση με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
«Ποια είναι η ενασχόλησή σας με την Ε.Ε.Κ.; Θεωρείτε ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο;»
- Δεύτερος άξονας: Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα
«Ποια είναι η εμπειρία σας από την μεταρρύθμιση που συντελέστηκε με τον ν. 4763/2020;»

- Τρίτος άξονας: Διακυβέρνηση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και χρηματοδοτικά εργαλεία Ε.Ε.

«Πώς γίνεται η διακυβέρνηση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και ποιος είναι ο τρόπος συμβολής των χρηματοδοτικών εργαλείων της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα;»

1.3. Προϋποθέσεις και περιορισμοί

Σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση της παρούσας έρευνας είναι η προθυμία συμμετοχής των συνεντευξιζόμενων, αφού πρώτα διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη, η ανωνυμία και η εχεμύθεια από πλευράς της ερευνήτριας κι εφόσον υπάρχουν οι απαραίτητες εγγυήσεις ότι οι συνεντεύξεις που θα πραγματοποιηθούν, θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τις ανάγκες υλοποίησης της παρούσας έρευνας. Εξίσου σημαντική προϋπόθεση αποτελεί η ειλικρίνεια και η αντικειμενικότητα ως προς την κρίση των συμμετεχόντων. Τέλος, για την επίτευξη μεγαλύτερης εγκυρότητας, θα καταβληθεί προσπάθεια να ελαχιστοποιηθούν οι μεροληψίες που πηγάζουν από τα χαρακτηριστικά τόσο της ερευνήτριας όσο και των συνεντευξιζόμενων, καθώς και από το ουσιαστικό περιεχόμενο των ερωτήσεων.

1.4. Δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία απαρτίζεται από επτά (7) μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελεί την εισαγωγή στο θέμα της εργασίας. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται η Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. καθώς και τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ένωσης προς τα κράτη-μέλη. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται αναλυτικά η μεταρρύθμιση στην Ε.Ε.Κ. και τα πεπραγμένα κατά τα δύο πρώτα χρόνια εφαρμογής του ν. 4763/2020. Στο τέταρτο μέρος αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την έρευνα, ενώ στο πέμπτο μέρος παρουσιάζονται τα συλλεχθέντα ευρήματα και διατυπώνονται προτάσεις από την πλευρά των συμμετεχόντων. Το έκτο μέρος περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της ερευνήτριας. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας αναφέρονται οι πηγές και η βιβλιογραφία πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η παρούσα εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ Ε.Ε.

2.1. Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στα Θεματολογία Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα στην ενότητα οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, το 2023 ο Kołodziejcki⁵ αναλύει την Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε.: «Από την απαρχή της, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, νυν Ευρωπαϊκή Ένωση, ήταν αντιμέτωπη με μεγάλες εδαφικές και δημογραφικές ανισότητες που μπορούσαν να αποτελέσουν εμπόδια στην ολοκλήρωση και την ανάπτυξη της Ευρώπης. Η Συνθήκη της Ρώμης (1957) θέσπισε μηχανισμούς αλληλεγγύης υπό τη μορφή δύο Ταμείων: του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε., Τμήμα Προσανατολισμού). Το 1975 εισήχθη μία περιφερειακή διάσταση με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α). Το 1994 δημιουργήθηκε επίσης το Ταμείο Συνοχής. Με την Ενιαία Πράξη του 1986, η οικονομική και κοινωνική συνοχή κατέστη νέα αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το 2008 η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε μία τρίτη διάσταση της συνοχής της Ε.Ε.: την εδαφική συνοχή. Οι τρεις αυτές πτυχές της συνοχής υποστηρίζονται μέσω της πολιτικής συνοχής καθώς και των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της Ε.Ε. Αφιερώνει σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων και του προϋπολογισμού της για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών, με ιδιαίτερη εστίαση στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές στις οποίες συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα. Η Ε.Ε. στηρίζει την επίτευξη των στόχων αυτών μέσω της χρήσης των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (του Ε.Κ.Τ., του Ε.Τ.Π.Α., του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης».

---

⁵ Βλ. Kołodziejcki, M. 2023. *Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή*. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/93/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B4%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%B7>

Ο Kołodziejcki, αναφερόμενος στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ.) σημειώνει τα ακόλουθα: « **Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο**, που από το 2021 αποκαλείται **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (EFS +)**, είναι το κύριο μέσο της Ένωσης για τη στήριξη μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της ανεργίας, στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και την τόνωση της κοινωνικής ένταξης στην αγορά εργασίας. Χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες που προωθούν υψηλό επίπεδο απασχόλησης, ίσες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες, βιώσιμη ανάπτυξη και οικονομική και κοινωνική συνοχή. **Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης** συντελεί στη διόρθωση των βασικών περιφερειακών ανισοροπιών εντός της Ε.Ε. Στηρίζει περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση καθώς και τον αναπροσανατολισμό των βιομηχανικών περιφερειών σε παρακμή. **Το Ταμείο Συνοχής** παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή σε προγράμματα σε σχέση με το περιβάλλον και τα διευρωπαϊκά δίκτυα στον τομέα των υποδομών και μεταφορών. Πρόσβαση σε αυτό έχουν μόνο τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα είναι κατώτερο από το 90% του μέσου όρου της Ένωσης. **Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης** αποτελεί βασικό εργαλείο το οποίο στηρίζει τις περιοχές που επηρεάζονται περισσότερο από τη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα και προλαμβάνει την αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Για την επίτευξη του στόχου του, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης στηρίζει επενδύσεις σε τομείς όπως η ψηφιακή συνδεσιμότητα, οι τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, η μείωση των εκπομπών, η αναζωογόνηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων, η επανεκπαίδευση των εργαζομένων και η τεχνική βοήθεια».

Η διάθεση δημοσιονομικών πόρων της Ένωσης προοριζόμενων για την Πολιτική Συνοχής εστιάζει σε δύο βασικούς στόχους:

- επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση, με σκοπό την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και των περιφερειακών οικονομιών,
- ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία και στήριξη της συνοχής της Ε.Ε., μέσω συνεργασίας σε διασυνοριακό, διεθνικό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

2.2. Προγραμματική περίοδος 2014-2020

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο συντονισμός και η συνεκτικότητα μεταξύ της Πολιτικής Συνοχής και των άλλων πολιτικών της Ε.Ε. που συμβάλλουν στην Περιφερειακή Ανάπτυξη, όπως η Αγροτική Ανάπτυξη, η Αλιευτική και

Θαλάσσια Πολιτική, έχουν ενισχυθεί με τον καθορισμό κοινών διατάξεων για τα πέντε (5) ταμεία Ε.Τ.Π.Α., Ε.Κ.Τ., Τ.Σ., Ε.Γ.Τ.Α.Α. και Ε.Τ.Θ.Α., γνωστά ως Ε.Δ.Ε.Τ.

Οι Κανονισμοί που καθόρισαν τα διαθέσιμα ποσά της Πολιτικής Συνοχής για το 2014-2020 τέθηκαν σε ισχύ στις 21 Δεκεμβρίου 2013, ως μέρος των δημοσιονομικών προοπτικών του επταετούς (7) ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Για την Πολιτική Συνοχή 2014-2020 διατέθηκαν 351,8 δισεκατομμύρια ευρώ στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο ένα τρίτο του προϋπολογισμού της Ε.Ε. Ύστερα από διαπραγματεύσεις η κατανομή των κονδυλίων έγινε ως εξής:

- 182,2 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, οι οποίες έχουν Α.Ε.Π. κάτω από το 75% του μέσου όρου των 27 κ-μ της Ε.Ε. (εκ των οποίων 6,8 δις ευρώ κατανεμήθηκαν σε αντίστοιχες ελληνικές περιφέρειες).
- 35 δισεκατομμύρια ευρώ κατανεμήθηκαν σε περιφέρειες μετάβασης, που έχουν Α.Ε.Π. μεταξύ 75% και 90% του μέσου όρου των 27 κ-μ της Ε.Ε. (εκ των οποίων 2,6 δις ευρώ κατανεμήθηκαν σε αντίστοιχες ελληνικές περιφέρειες) και
- 54 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν σε πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες, που έχουν Α.Ε.Π. πάνω από το 90% του μέσου όρου των 27 κ-μ της Ε.Ε. (εκ των οποίων 2,5 δις ευρώ κατανεμήθηκαν σε αντίστοιχες ελληνικές περιφέρειες).

Τα κράτη-μέλη αξιοποιούν τα διατιθέμενα κονδύλια για τη χρηματοδότηση τομεακών προγραμμάτων που καλύπτουν όλη την επικράτεια της χώρας ή/και περιφερειακών προγραμμάτων που εξυπηρετούν πολλαπλές θεματικά ανάγκες συγκεκριμένων περιφερειών.

Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (Κανονισμός Ε.Ε. Αριθ. 1303/2013⁶) «καθορίζει ένδεκα (11) Θεματικούς Στόχους οι οποίοι θα υποστηριχτούν από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία:

1. Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας.

---

⁶ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Βρυξέλλες.

2. Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών.
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα για το Ε.Γ.Τ.Α.Α. και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας για το Ε.Τ.Θ.Α.
4. Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.
6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων.
8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων.
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.
11. Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.»

Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές διευκρινίζουν στα Επιχειρησιακά τους Προγράμματα πώς σκοπεύουν να κατανεύουν τα διαθέσιμα κονδύλια στους ανωτέρω Θεματικούς Στόχους. Οι εθνικές στρατηγικές καθορίζονται στα λεγόμενα Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσεις (Σ.Ε.Σ.). Για την Ελλάδα αυτό αποτελεί το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) 2014-2020. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν παρεμβαίνει στην επιλογή των έργων επιτόπου, με εξαίρεση έναν περιορισμένο αριθμό έργων μεγάλης κλίμακας. Με βάση ένα σύστημα αποκεντρωμένης διαχείρισης, έχουν οριστεί εθνικές ή/και περιφερειακές αρχές, οι λεγόμενες Διαχειριστικές Αρχές (Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης), οι οποίες διαχειρίζονται κάθε ένα από τα προγράμματα που υλοποιούν την Πολιτική Συνοχής με τη χρήση των Ε.Δ.Ε.Τ. για την περίοδο 2014-2020. Οι εν λόγω Αρχές, μεταξύ άλλων, διοργανώνουν συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕπΠα) του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των Προγραμμάτων του και επιλέγουν τα έργα που εγκρίνουν

οι ΕπΠα, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής, τα οποία τυγχάνουν χρηματοδότησης, ύστερα από ανοικτές προσκλήσεις υποβολής σχεδίων.

Μέσω των ένδεκα (11) Θεματικών Στόχων, η Πολιτική Συνοχής επιδιώκει να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ε.Ε. για την υλοποίηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Τα Ε.Δ.Ε.Τ. είναι το κύριο επενδυτικό εργαλείο για μέτρα που υποστηρίζουν την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την ένταξη και τη μετάβαση προς μια οικονομία με μειωμένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

2.3. Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020

Σύμφωνα με την ελληνική ιστοσελίδα⁷ του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, «ο σχεδιασμός και η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγραμματισμού για την περίοδο 2014-2020 στην Ελλάδα βασίστηκε στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2011-2014 και στην σχετική Σύσταση⁸ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου».

Στην ίδια πηγή αναφέρεται επιπλέον ότι: «στις 23 Μαΐου 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης με την Ελλάδα, δηλαδή το νέο Ε.Σ.Π.Α⁹, όπου περιγράφεται η στρατηγική για τη βέλτιστη χρήση των πόρων από τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία στη χώρα, για την περίοδο 2014-2020. Το Δεκέμβριο του 2014 εγκρίθηκαν από τους αρμόδιους Επιτρόπους Περιφερειακής Πολιτικής και Κοινωνικών Υποθέσεων τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ε.Τ.Π.Α., το Ε.Κ.Τ. και το Τ.Σ. Ακολούθως, δημοσιεύτηκε ο νόμος 4314/2014 (Α' 265)¹⁰ για τη διαχείριση του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020».

⁷ Ελληνική ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Διαθέσιμο στο:

<http://www.esfhellas.gr/el/Pages/Cohesion.aspx>

⁸ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2012. *Σύσταση του Συμβουλίου της 10^{ης} Ιουλίου 2012 σχετικά με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας για το 2012*. Βρυξέλλες.

⁹ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, 2014. *Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης ΕΣΠΑ 2014-2020*, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ. Αθήνα.

¹⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4314/2014 (Α' 265) «Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α' 297) και άλλες διατάξεις». Αθήνα.

2.4. Προγραμματική περίοδος 2021-2027

Ο Kołodziejcki¹¹ αναφερόμενος στην Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. κατά την περίοδο 2021-2027 σημειώνει τα ακόλουθα: «Κατά την περίοδο 2021-2027 η Ε.Ε. χρηματοδοτείται μέσω του καθιερωμένου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (Π.Δ.Π.) και μέσω μιας πρωτοφανούς προσπάθειας ανάκαμψης, του μέσου «Next Generation EU» (NGEU). Η Πολιτική Συνοχής επίσης θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από το Π.Δ.Π. και, στην περίπτωση ορισμένων προγραμμάτων, από το «NGEU». Οι πόροι για το στόχο «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» ανέρχονται σε συνολικό ποσό 322,3 δισεκατομμυρίων ευρώ (σε τιμές 2018) και κατανέμονται ως εξής:

1. 202,3 δισεκατομμύρια ευρώ για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες
2. 47,8 δισεκατομμύρια ευρώ για περιφέρειες μετάβασης
3. 27,2 δισεκατομμύρια ευρώ για τις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες
4. 42,6 δισεκατομμύρια ευρώ για τα κράτη μέλη με τη στήριξη του Ταμείου Συνοχής (εκ των οποίων 10 δισεκατομμύρια ευρώ θα δαπανηθούν για τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη»)
5. 1.928 εκατομμύρια ευρώ ως πρόσθετη χρηματοδότηση για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές
6. 500 εκατομμύρια ευρώ για τις διαπεριφερειακές επενδύσεις καινοτομίας

Οι πόροι από το Ε.Τ.Π.Α. για τον στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg) ανέρχονται σε συνολικό ποσό 8.050 εκατομμύρια ευρώ και κατανέμονται ως εξής:

1. 5.812 εκατομμύρια ευρώ για τη διασυνοριακή συνεργασία σε θάλασσα και ξηρά
2. 1.466 εκατομμύρια ευρώ για τη διακρατική συνεργασία
3. 490 εκατομμύρια ευρώ για τη διαπεριφερειακή συνεργασία
4. 281 εκατομμύρια ευρώ για τη συνεργασία των εξόχως απόκεντρων περιοχών

Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το οποίο στηρίζει τις περιοχές που επηρεάζονται περισσότερο από τη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα και αποσκοπεί στην αποφυγή της αύξησης των περιφερειακών ανισοτήτων θα διαθέτει προϋπολογισμό ύψους 17,5 δισ. ευρώ. Τα 7,5 δισεκατομμύρια ευρώ θα προέλθουν από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, ενώ επιπλέον 10 δισεκατομμύρια ευρώ θα προέλθουν από το NGEU.

---

¹¹ Βλ. Kołodziejcki M., *Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή*, όπ.π. (υποσημ. 5)

Ένα άλλο νέο μέσο, το ReactEU, εγκρίθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 2020. Θα λειτουργήσει ως συμπλήρωμα για τα προγράμματα συνοχής της περιόδου 2014-2020 και θα προστεθεί στα κονδύλια συνοχής για την περίοδο 2021-2027. Το ReactEU θα στηρίξει τους σημαντικότερους τομείς για μια υγιή ανάκαμψη μετά την κρίση COVID-19. Οι πόροι του, έως το 2023, ανέρχονται σε 47,5 δισεκατομμύρια ευρώ».

Κατά την περίοδο 2021-2027, η πολιτική συνοχής έχει πέντε στόχους πολιτικής για το Ε.Τ.Π.Α., το Ε.Κ.Τ.+, το Τ.Σ. και το Ε.Τ.Θ.Α.:

- ✚ μια «πιο έξυπνη» Ευρώπη - καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός
- ✚ μια «πιο πράσινη» Ευρώπη - με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα
- ✚ μια «πιο διασυνδεδεμένη» Ευρώπη - κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ
- ✚ μια «πιο κοινωνική» Ευρώπη - μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων
- ✚ μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της - βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

2.5. Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027

Βάσει της ελληνικής ιστοσελίδας¹² του ΕΣΠΑ 2021-2027 «το νέο Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027 αποτυπώνει τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες της Ελλάδας για τα επόμενα χρόνια. Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Ιουλίου 2021 και σύμφωνα με αυτό, πρόκειται να διατεθούν στη χώρα μας πόροι συνολικού ύψους 26,2 δισ. ευρώ για τα επόμενα 7 έτη, από τα οποία τα 20,9 δισ. ευρώ αφορούν στην Ενωσιακή Στήριξη και 5,3 δισ. ευρώ αποτελούν την εθνική συνεισφορά.

Η Ελλάδα είναι το πρώτο κράτος-μέλος της Ε.Ε. που προχώρησε σε επίσημη υποβολή κι έλαβε έγκριση του «Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» για τη νέα Προγραμματική Περίοδο ενώ ακολούθησε η ψήφιση του νόμου 4914/2022 (Α' 61)¹³ αναφορικά με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή

¹² Ελληνική ιστοσελίδα ΕΣΠΑ 2021-2027. Διαθέσιμο στο: <https://www.espa.gr/el/Pages/espa2021-2027.aspx>

¹³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4914/2022 (Α' 61) «*Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις*». Αθήνα.

αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027. Το νέο «ΕΣΠΑ 2021-2027» αποτυπώνει και θέτει προτεραιότητες για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας, των υποδομών, των ανθρώπινων δεξιοτήτων και την ενδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας.

Τα έργα/δράσεις που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από το νέο ΕΣΠΑ λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες της χώρας τα επόμενα χρόνια και απαντούν στις διαρθρωτικές υστερήσεις της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, συνεχίζονται και ολοκληρώνονται μεγάλα έργα που ξεκίνησαν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020. Προβάλλονται, ως συνολική πολιτική, οι προτεραιότητες και δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες έχουν ως σκοπό τους τη γόνιμη μετάβαση σε μια:

- «πιο έξυπνη» Ελλάδα - 20% των πόρων
- «πιο πράσινη» Ελλάδα - 27% των πόρων
- «πιο διασυνδεδεμένη» Ελλάδα - 8% των πόρων
- «πιο κοινωνική» Ελλάδα - 30% των πόρων
- Ελλάδα πιο κοντά στους πολίτες της- 6% των πόρων
- για τη Δίκαιη Μετάβαση των περιοχών μετά την απολιγνιτοποίηση - 7% των πόρων».

Το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 έχει ένα ισχυρό αναπτυξιακό αποτύπωμα μέσα από δράσεις και έργα υψηλής προστιθέμενης αξίας και με πολλαπλασιαστικά οφέλη τόσο για την κοινωνία, όσο και για την οικονομία μετά την πανδημική κρίση, συμβάλλοντας στην εκκίνηση ενός νέου κύκλου ευημερίας για το σύνολο των πολιτών της χώρας μας.

2.6. Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 4

Σύμφωνα με την Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2021-2027¹⁴ «Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά. Η αύξηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας, μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της

---

¹⁴ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2021. *Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης ΕΣΠΑ 2021-2027*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ. Διαθέσιμο στο: [Etairiko_Symfwno_Perifereiakis_Anptyxis_ESPA_2021-2027_29-08-2021.pdf](#)

πρόσβασης στην αγορά εργασίας και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό και κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό υπόβαθρο, μετανάστες και δικαιούχους διεθνούς προστασίας και ΑμεΑ, αποτελεί βασική προτεραιότητα. Η αναβάθμιση των υπηρεσιών εξατομικευμένης υποστήριξης, η ενίσχυση των μηχανισμών διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η στήριξη της αυτοαπασχόλησης, η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου. Βασική επιλογή αποτελεί η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της Εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της Διά Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί έμφαση στη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών, ιδιαίτερα σε σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Ε.Ε.Κ. Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων και η ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης τίθενται στο επίκεντρο με έμφαση τις ευάλωτες ομάδες. Η δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού και η διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αποτελούν επίσης προτεραιότητα. Η θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης παραμένει στρατηγική επιλογή.»

Οι πόροι για τον ΣΠ4 κατανομούνται:

- Στα 13 Περιφερειακά Προγράμματα προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες υποδομών για την εκπαίδευση και τη Διά Βίου Μάθηση.
- Στα Τομεακά Προγράμματα, με επίκεντρο το νέο Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2021-2027, για τη χρηματοδότηση δράσεων σχετικών με τη βελτίωση και ανάπτυξη των συστημάτων Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΣ 4763/2020 (Α΄ 254)

3.1. Η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα πριν το 2020

Τα χρόνια προβλήματα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα αφορούν στην αδυναμία της κοινωνικής της καταξίωσης, τη μειωμένη ελκυστικότητά της, τη στρεβλή αποτύπωση μαθησιακών διαδρομών, την προβληματική διασύνδεσή της με την αγορά εργασίας και την περιορισμένη και διαρκώς αμφισβητούμενη αποτελεσματικότητα του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών. Τα προαναφερθέντα προβλήματα δημιουργήθηκαν και διογκώθηκαν από τη χρόνια απουσία συντονισμού και ενιαίου σχεδιασμού, την αδυναμία σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την αγορά εργασίας, την παντελή απουσία συστήματος και δομών παραγωγής επαγγελματικών προσόντων όλων των επιπέδων και την απουσία ουσιαστικού ελέγχου και αξιολόγησης, ειδικά στο πεδίο της μη τυπικής μάθησης. Σύμφωνα με σχετική έρευνα του Σ.Ε.Β.¹⁵ που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο 2020, οι λόγοι υστέρησης της Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα συνοψίζονται στους επτά (7) ακόλουθους:

- «1. Η απουσία των επιχειρήσεων από το σχεδιασμό και την οργάνωση της Ε.Ε.Κ., κυρίως στο επίπεδο επιλογής των ειδικοτήτων και καθορισμού του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών, και η εν γένει περιορισμένη αλληλεπίδραση και συνεργασία των υπευθύνων χάραξης και εφαρμογής στρατηγικής με την επιχειρηματική κοινότητα περιορίζουν τη διασύνδεση της παρεχόμενης εκπαίδευσης με τις ανάγκες της οικονομίας και της αγοράς εργασίας και τελικά απομακρύνουν την Ε.Ε.Κ. από την κεντρική θεσμική αποστολή της.
2. Οι συνεχείς νομοθετικές αλλαγές, αντί μίας εθνικής στρατηγικής μεταρρύθμισης, ολοκληρωμένης και μακροπρόθεσμης, δημιουργούν ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση για τις δυνατότητες που, θεωρητικά, θα μπορούσε να παρέχει.
3. Ο κατακερματισμός των επιμέρους συστημάτων, η απουσία αξιόπιστων εκπαιδευτικών διαδρομών για την απόκτηση αναγνωρισμένων επαγγελματικών

---

¹⁵ Βλ. Σ.Ε.Β., 2020. *Μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Κλειδί για ένα νέο παραγωγικό πρότυπο με καλύτερες και περισσότερες δουλειές για τους νέους*. σ. 2. Διαθέσιμο στο: https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/53155/SR_EEK_Draft_final_new.pdf

προσόντων μεσαίου επιπέδου και η ατελής μεταξύ τους επικοινωνία, οδηγούν σε διαρκή απαξίωση των σπουδών αλλά και σε δυσλειτουργίες της αγοράς εργασίας, αφού κενές θέσεις απασχόλησης αντίστοιχου επιπέδου ζητούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων καλύπτονται συχνά από αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

4. Η μαθητεία, αν και προσφέρεται πλέον μέσω τριών εκπαιδευτικών διαδρομών, παραμένει περιθωριακή, ενώ η πρακτική άσκηση, παρά την χρησιμότητά της, έχει επίσης εξαιρετικά περιορισμένη εφαρμογή.

5. Η απουσία ολοκληρωμένου Εθνικού Πλαισίου για τη Διασφάλιση Ποιότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες για το σύνολο των χαρακτηριστικών της (εισροές, διαδικασίες, εκροές) περιορίζει την αποτελεσματικότητα της όποιας, αποσπασματικής, προσπάθειας για την ενίσχυση της ελκυστικότητάς της.

6. Οι ατελείς μηχανισμοί σύζευξης ζήτησης και προσφοράς δε διασφαλίζουν επάρκεια ποιοτικών θέσεων μαθητείας και πρακτικής άσκησης, ενώ δημιουργούν δικαιολογημένες επιφυλάξεις και ως προς το τελικό αποτέλεσμα για τους αποφοίτους.

7. Η συγκεντρωτική δομή και οργάνωση της αρχικής Ε.Ε.Κ. και ο κεντρικός σχεδιασμός της συνοδεύονται από εξαιρετικά δύσκαμπτο και γραφειοκρατικό τρόπο λειτουργίας, που δυσχεραίνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων συντελεστών (κράτος, πάροχοι Ε.Ε.Κ., επιχειρήσεις) και ταυτόχρονα απαιτεί μεγάλη προσπάθεια συντονισμού για τη λήψη αποφάσεων, πόσο μάλλον για την υλοποίησή τους.»

Αλλά και σχετική έρευνα του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης Διανέοσις¹⁶ αναφέρεται στη δυσκολία διαχείρισης των συστημάτων Ε.Ε.Κ.: «Τα συστήματα Ε.Ε.Κ. είναι αναμφισβήτητα δύσκολοι τομείς προς διαχείριση, λόγω της πολυπλοκότητας των παραμέτρων τους, των διακυμάνσεων της αγοράς εργασίας, των διαφορετικών ομάδων-στόχων, του μεγάλου εύρους των προγραμμάτων και του υψηλού κόστους. Θεμελιώδεις παράμετροι της Ε.Ε.Κ. είναι ο σκοπός, η ζήτηση δεξιοτήτων, η ετερογένεια, οι διαφορετικές διαδρομές για απόκτηση δεξιοτήτων, ο κατακερματισμός και η αδράνεια προς τις αλλαγές».

---

¹⁶ Βλ. Νεκτάριος Μ., Καρκαλάκος Σ., Πλέσσα-Παπαδάκη Α., Θεοδωρίδου Α., Χηνοπούλου Ε., 2022. *Αποτελεσματικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα*. Αθήνα: Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης Διανέοσις. σ. 26.

Λόγω του πολυδιάστατου του ζητήματος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα, ήταν επιβεβλημένη μία δομική και φιλόδοξη μεταρρύθμιση:

- στο εκπαιδευτικό σύστημα
- στη διασύνδεση με την πολιτική για την απασχόληση
- στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στη διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τις επιχειρήσεις και την αγορά εργασίας
- στη συνεργασία με τους φορείς της κεντρικής κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης
- στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής αξιολόγησης των πολιτικών ένταξης των εκπαιδευόμενων στην αγορά εργασίας.

Η μεταρρύθμιση ήταν ομοίως επιβεβλημένη διότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παίζει τον πλέον σημαντικό ρόλο στη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας αναφορικά με την παροχή των αναγκαίων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, δηλαδή των ολοκληρωμένων προσόντων. Για παράδειγμα, σύμφωνα με έρευνα του ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ¹⁷, το προφίλ των καταρτιζομένων στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, περιλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες:

«α. **Απόφοιτοι Λυκείου**, όπου μην έχοντας επιτύχει στις εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή που δεν πέτυχαν εισαγωγή σε επιθυμητό αντικείμενο σπουδών, επιλέγουν τις σπουδές στο Ι.Ε.Κ. με σκοπό την εύρεση εργασίας στην ειδικότητα που επιθυμούν ή που συμβαδίζει με τη δουλειά των γονιών τους.

β. **Άνεργοι**, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιλέγουν είτε να ειδικευτούν σε σχετικό με τις σπουδές τους αντικείμενο με σκοπό την ένταξή τους στην αγορά εργασίας είτε σε ένα ευρύτερο πεδίο ενδιαφέροντος.

γ. **Εργαζόμενοι**, ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης (Λύκειο, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση), που είτε θέλουν να εξειδικευτούν με σκοπό την επαγγελματική εξέλιξη στην παρούσα απασχόλησή τους είτε επιθυμούν αλλαγή καριέρας προς εντελώς διαφορετικό αντικείμενο.

---

¹⁷ Βλ. Γούλας, Χ., Ζάγκος, Χ., Καραθανάση, Π., Κόκκινος, Γ., Παστελάκου, Χ., Τουρτουρή, Μ., Φατούρου, Π., Φωτόπουλος, Ν., 2021. *Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση. Εμπειρική και συγκριτική διερεύνηση των όρων μετάβασης αποφοίτων ΙΕΚ στην απασχόληση: Προκλήσεις και στρατηγικά διακυβεύματα*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ. σ. 159-162

δ. **Συνταξιούχοι** που επιθυμούν την απόκτηση γνώσεων προς προσωπική εξέλιξη και βελτίωση ή δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους».

3.2. Μεταρρύθμιση της Ε.Ε.Κ.

Το Δεκέμβριο του 2020 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο ο νόμος 4763/2020 (Α' 254), με σκοπό να λύσει τις προαναφερόμενες, χρονίζουσες στρεβλώσεις και δυσλειτουργίες. Ο εν λόγω νόμος περιλαμβάνει ουσιαστικές και οργανωτικές ρυθμίσεις που καλύπτουν όλο το φάσμα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Η μεταρρύθμιση που βρίσκεται σήμερα σε πλήρη εξέλιξη, στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική και όχι σε αποσπασματικές παρεμβάσεις, με κύριο στόχο τη σύνδεσή τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, με την ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Πιο συγκεκριμένα προέβλεψε:

- Τη θεσμοθέτηση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.), το οποίο αναπτύσσεται στα επίπεδα τρία (3), τέσσερα (4) και πέντε (5) του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, κατ' αντιστοιχία με εκείνα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων, καθώς και την ολοκληρωμένη διακυβέρνηση του συστήματος σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε πρόσφατη έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ¹⁸ γίνεται αναφορά «στα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί στην περίπτωση της νομοθεσίας, η οποία ρυθμίζει ζητήματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης – ιδίως σε σχέση με την υιοθέτηση μιας αρχιτεκτονικής διακυβέρνησης που εμπλέκει σε αρκετά επίπεδα τους κοινωνικούς εταίρους».
- Τη συνολική αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών των φορέων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στον άξονα της αποτελεσματικότερης διασύνδεσής τους με την αγορά εργασίας.
- Την άμεση διασύνδεση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας, με την ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό της.

---

¹⁸ Βλ. Λαλιώτη Β., 2023. *Οι πολιτικές δεξιοτήτων στην Ελλάδα: αποτίμηση επιπτώσεων του συστήματος διακυβέρνησης δεξιοτήτων*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. σ. 50

- Την ενίσχυση του βαθμού αυτονομίας των μονάδων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με ενεργό ρόλο των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας.
- Την προώθηση της αριστείας, της έρευνας και της καινοτομίας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Τη διαπερατότητα του συστήματος προς τις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, ώστε το εκπαιδευτικό σύστημα να πάψει να έχει στεγανά.
- Την αναβάθμιση και επέκταση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και της μαθητείας.

Πέραν της σημασίας που αποδίδει ο ν. 4763/2020 στη σύνδεση της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας, με τη μεταρρύθμιση αναδεικνύεται και η ανάγκη ρυθμίσεων και επένδυσης στον πυλώνα της Μάθησης Ενηλίκων και η ολιστική προσέγγιση της τυπικής Ε.Ε.Κ. με την μη τυπική μάθηση. Στην αποστολή της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης Διά Βίου Μάθησης (άρ. 79, ν. 4763/2020) αναφέρεται μεταξύ άλλων: «ο σχεδιασμός, ο συντονισμός, η εποπτεία και η αξιολόγηση των πολιτικών, των δράσεων και των προγραμμάτων στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της διά βίου μάθησης και της νεολαίας, δίχως διακρίσεις και αποκλεισμούς, με κύριο σκοπό τη θωράκιση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας με σύγχρονα προσόντα, προσαρμοσμένα στις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, την αύξηση της απασχόλησης σε ποιοτικές νέες θέσεις εργασίας, την καλύτερη οργάνωση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την προσωπική ανάπτυξη και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των πολιτών, καθώς και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και των ίσων ευκαιριών του συνόλου των νέων, συμπεριλαμβανομένων των νέων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, για την απρόσκοπτη ένταξή τους στην εκπαιδευτική, κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας». Επίσης, στο κεφάλαιο Θ' του ίδιου νόμου περί των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης οροθετούνται οι υπηρεσίες στο πλαίσιο της μη τυπικής μάθησης που παρέχονται σε ενήλικες, με ειδικές ρυθμίσεις σε θέματα αδειοδοτήσεων, Μητρώου, λειτουργίας, εκπαιδευτών, προγραμμάτων, επικύρωσης μαθησιακών αποτελεσμάτων και εποπτείας. Στις επιλογές των Ενηλίκων για μη τυπική μάθηση εντάσσονται:

- I. Συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση,
- II. Επανεπίδευση (reskilling),
- III. Αναβάθμιση δεξιοτήτων (upskilling),

IV. Γενική εκπαίδευση ενηλίκων και

V. Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός.

Από τα παραπάνω προκύπτει η πρόθεση του νομοθέτη να αναδείξει τη Μάθηση Ενηλίκων ως ισότιμο πυλώνα θωράκισης του ανθρώπινου δυναμικού, τόσο με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, όσο και με βάση τις ανάγκες για προσωπική ανάπτυξη, αλλά και για αναβάθμιση της ιδιότητας του ενεργού δημοκρατικού πολίτη.

3.3. Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024¹⁹

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του ανωτέρω νόμου περιλαμβάνεται ειδική ρύθμιση, και συγκεκριμένα στην παρ. 6 του άρθρου 5, για σύνταξη Στρατηγικού Σχεδίου για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Διά Βίου Μάθηση σε επίπεδο τριετίας, λόγω της δυναμικότητας των επιμέρους πεδίων. Το Στρατηγικό Σχέδιο συντάσσεται από το Κεντρικό Συμβούλιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.) που αποτελεί το κομβικό όργανο διακυβέρνησης της χώρας και υποβάλλεται στον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Η ανάδειξη του κρίσιμου ρόλου του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. για τα θέματα του Στρατηγικού Σχεδίου περιγράφεται στην αποστολή του, η οποία αποτυπώνεται στον νόμο 4763/2020 και είναι η ακόλουθη: «την υποβολή προτάσεων και εισηγήσεων προς τον Υπουργό Παιδείας Θρησκευμάτων και Αθλητισμού για τον σχεδιασμό της εθνικής πολιτικής σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, στο πλαίσιο ιδίως της προώθησης της γνώσης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της αξιοποίησης των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την απασχόληση». Επίσης, όπως μνημονεύεται στο εν λόγω Στρατηγικό Σχέδιο²⁰ «από τη σύνθεση του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. προκύπτει ότι αποτελεί το μοναδικό όργανο διακυβέρνησης στο οποίο μετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τα θέματα Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ. στη χώρα. Το Στρατηγικό Σχέδιο υποβάλλεται από τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού στον Πρόεδρο της Βουλής και εισάγεται προς συζήτηση στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής.

---

¹⁹ Βλ. Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, 2022. *Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. & Ν.

²⁰ Βλ. Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, *όπ.π.* (υποσημ.19)

Όπως αναφέρεται στην εισαγωγή του εν λόγω Στρατηγικού Σχεδίου: «η αναφερόμενη ρύθμιση έχει άμεση συνάφεια και με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να εκπονήσουν τα κ-μ ένα Εθνικό Σχέδιο Εφαρμογής/National Implementation Plan για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, το οποίο θα καταρτιστεί σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τους στόχους της Σύστασης για την Επαγγελματική Κατάρτιση και της Διακήρυξης του Osnabrück²¹, καλύπτοντας το χρονικό διάστημα έως το 2030, με προθεσμία υποβολής την 31^η Μαΐου 2022. Επειδή η Ελλάδα, όπως και οι περισσότερες χώρες διαθέτει πλέον εθνική δομή-όργανο διακυβέρνησης, το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ., για την ανάπτυξη και την παρακολούθηση των διαδικασιών εθνικής πολιτικής τους σε θέματα Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ., το Στρατηγικό Σχέδιο αποτελεί και βάση αναφοράς για το Εθνικό Σχέδιο Εφαρμογής για τις αναφερόμενες ευρωπαϊκές πολιτικές». Αξίζει να σημειωθεί ότι, το ΙΜΕ ΓΣΒΕΕ σε πρόσφατη έρευνά του²² χαρακτηρίζει ως «καίριας σημασίας για το πεδίο των δεξιοτήτων κείμενο πολιτικής, σε επίπεδο στρατηγικής, από την πλευρά αυτή τη φορά του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού το λεγόμενο Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας».

3.4. Επιτελική σύνοψη Στρατηγικού Σχεδίου²³

Τον Ιανουάριο 2022 ολοκληρώθηκε το Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024, του οποίου η διαμόρφωση ήταν απόρροια του νόμου 4763/2020.

Το όραμα της νέας Στρατηγικής είναι: «να καταστεί η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση από λύση ανάγκης για λίγους σε συνειδητή επιλογή και εργαλείο απασχόλησης για πολλούς, να αξιοποιηθεί η Διά Βίου Μάθηση και ειδικότερα ο άξονας της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Ενηλίκων ως εργαλείο αναβάθμισης των δεξιοτήτων, προσωπικής ανέλιξης, ανάπτυξης της ενεργού πολιτειότητας και άρσης των κοινωνικών αποκλεισμών του ανθρώπινου δυναμικού

---

²¹ European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, 2021. *Διακήρυξη του Osnabrück σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως κινητήρια δύναμη για την ανάκαμψη και τη δίκαιη μετάβαση στην ψηφιακή και την πράσινη οικονομία*, Brussels: Office of the European Union. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/3618>

²² Βλ. Λαλιώτη, Β., όπ.π. (υποσημ.18), σ. 22

²³ Βλ. Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, όπ.π. (υποσημ.19)

της χώρας καθώς και να αποτελέσει η Νεολαία πυλώνα προτεραιότητας σε όλες τις επιμέρους εθνικές πολιτικές».

Στο πλαίσιο αυτό τέθηκαν έξι (6) Στρατηγικοί Στόχοι που επιδιώκουν την ολιστική αναβάθμιση της παρεχόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, αρχικής και συνεχιζόμενης, της Διά Βίου Μάθησης και της Νεολαίας σε επίπεδο (α) δομών, υποδομών (β) διαδικασιών, (γ) περιεχομένου (Προγραμμάτων Σπουδών και Οδηγών Κατάρτισης) και (δ) πιστοποίησης, ενώ επιδιώκεται ο επαναπροσδιορισμός και η αναβάθμιση της Μάθησης Ενηλίκων με ειδική μέριμνα στη γενική εκπαίδευση ενηλίκων. Τέλος, επιδιώκεται η άρση των κοινωνικών αποκλεισμών με στοχευμένες παρεμβάσεις διασφάλισης της ισότητας των ευκαιριών. Οι έξι (6) Στρατηγικοί Στόχοι αποτυπώνονται στον πίνακα 1 που ακολουθεί:

ΣΣ1 Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. με έμφαση στην ποιότητα	ΣΣ2 Ενίσχυση της εξωστρέφειας, της συνεργασίας και της κινητικότητας σε επίπεδο συστήματος Ε.Ε.Κ., Δ.Β.Μ. και Ν.	ΣΣ3 Ειδικές δράσεις για την ισότιμη πρόσβαση στην Ε.Ε.Κ. και τη Δ.Β.Μ., με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες και τον πληθυσμό χαμηλών προσόντων
ΣΣ4 Προώθηση ψηφιακού μετασχηματισμού της Ε.Ε.Κ., Δ.Β.Μ. & Ν.	ΣΣ5 Αναβάθμιση των υποδομών και του εξοπλισμού των Εκπαιδευτικών Μονάδων Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ.	ΣΣ6 Ανάπτυξη αξιόπιστου και σύγχρονου συστήματος διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ., Δ.Β.Μ. & Ν.

Πιο αναλυτικά:

ΣΣ1 Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. με έμφαση στην ποιότητα

- Ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ. μέσω της δημιουργίας νέων ευκαιριών
- Σχεδιασμός προγραμμάτων σπουδών Ε.Ε.Κ. και προγραμμάτων Δ.Β.Μ. και διασφάλιση ποιότητας
- Επένδυση στη συνεχιζόμενη επαγγελματική ανάπτυξη και επιμόρφωση του προσωπικού Ε.Ε.Κ. και των συντελεστών μάθησης ενηλίκων
- Πιστοποίηση προσόντων στην Ε.Ε.Κ. και δεξιοτήτων στην μη τυπική μάθηση
- Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας στην Ε.Ε.Κ.

ΣΣ2 Ενίσχυση της εξωστρέφειας, της συνεργασίας και της κινητικότητας σε επίπεδο συστήματος Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ.

- Ενθάρρυνση της δικτύωσης των παρόχων Ε.Ε.Κ. με επιστημονικούς φορείς, Α.Ε.Ι., κοινωνικούς εταίρους, επιχειρήσεις, με αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού καθώς και παροχή δυνατότητας υλοποίησης πρακτικής άσκησης ή μαθητείας σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στο εξωτερικό.
- Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση όλης της κοινωνίας περί των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ., με στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ.

ΣΣ3 Ειδικές δράσεις για την ισότιμη πρόσβαση στην Ε.Ε.Κ.& Δ.Β.Μ., με έμφαση στις εύλωτες ομάδες και στα άτομα με χαμηλά προσόντα

- Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών στη διαδρομή της τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και στη διά βίου μάθηση για άτομα με αναπηρία, για ενήλικες με χαμηλό επίπεδο προσόντων, για άτομα από μη προνομιούχο κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο αποτελεί προτεραιότητα για τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενεργητική ένταξη στην κοινωνία και την απασχόληση.

ΣΣ4 Προώθηση ψηφιακού μετασχηματισμού της Ε.Ε.Κ.& Δ.Β.Μ.

- Για τον εκσυγχρονισμό της Ε.Ε.Κ. και της Δ.Β.Μ. απαιτείται η προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού των φορέων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, ψηφιακής μάθησης και ψηφιακής διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ.
- Ψηφιακός μετασχηματισμός της οργάνωσης και διοίκησης της διά βίου μάθησης.

ΣΣ5 Αναβάθμιση των υποδομών και του εξοπλισμού των Εκπαιδευτικών Μονάδων Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ.

- Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θα συνοδευτεί από την αναβάθμιση των υποδομών και του εξοπλισμού των εκπαιδευτικών μονάδων, μέσω της αξιοποίησης καινοτόμων χρηματοδοτικών εργαλείων και ευκαιριών που παρέχει η νέα προγραμματική περίοδος.
- Αναβάθμιση εξοπλισμού Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ.
- Αναβάθμιση υποδομών μονάδων Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ.

ΣΣ6 Ανάπτυξη αξιόπιστου και σύγχρονου συστήματος διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ., Δ.Β.Μ. &Ν.

- Η μεταρρύθμιση του υφιστάμενου μοντέλου διακυβέρνησης στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αφορά στην προώθηση και ενίσχυση της αυτονομίας και της ευελιξίας των εκπαιδευτικών μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Εφαρμογή συστήματος διακυβέρνησης με έμφαση στην άμεση διασύνδεση με την αγορά εργασίας
- Ενίσχυση του βαθμού αυτονομίας των εκπαιδευτικών μονάδων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- Δημιουργία δημόσιων φορέων παροχής μη τυπικής μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.) και Δικτύωση των φορέων Διά Βίου Μάθησης

3.5. Ετήσια Έκθεση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης²⁴

Η ετήσια έκθεση του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ. αποτελεί επιταγή του ν. 4763/2020 (παρ. 5, άρ. 5), ο οποίος ορίζει την ετήσια υποβολή της διά του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, προκειμένου να εισαχθεί προς συζήτηση στην Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής. Στη δεύτερη ετήσια έκθεση που συντάχθηκε από τη Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. παρουσιάζονται τα πεπραγμένα του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.) για το διάστημα Σεπτέμβριος 2021 - Αύγουστος 2022, καθώς και ο προγραμματισμός των δράσεων για το έτος 2023.

---

²⁴ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, 2022. *Ετήσια Έκθεση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Απολογισμός 2022-Προγραμματισμός 2023)*, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. Αθήνα: Τμήμα Α΄ Σχεδιασμού Πολιτικών για την Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.

3.5.1 Δομές διακυβέρνησης

Στο πρώτο μέρος της δεύτερης ετήσιας έκθεσης του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ. αποτυπώνονται οι λειτουργίες και οι αρμοδιότητες των νέων δομών διακυβέρνησης του ν. 4763/2020. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «βασικός πυλώνας της μεταρρύθμισης είναι η αρχή της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και φορέων στη χάραξη πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση». Οι νέες δομές διακυβέρνησης που συγκροτήθηκαν είναι ανά επίπεδο οι ακόλουθες:

Σε Εθνικό επίπεδο: το Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.), με συνεργασία των φορέων χάραξης δημόσιας πολιτικής, των κοινωνικών εταίρων και των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αποστολή του είναι η υποβολή προτάσεων και εισηγήσεων προς τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού για τον σχεδιασμό της εθνικής πολιτικής σε θέματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο ιδίως της προώθησης της γνώσης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της αξιοποίησης των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την απασχόληση.

Σε Περιφερειακό και τοπικό επίπεδο: τα Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.), με συνεργασία των Διευθυντών Εκπαιδευτικών Μονάδων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, των εργαζομένων και των εργοδοτών. Τα Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.) συγκροτούνται από δώδεκα (12) μέλη με διετή θητεία στις δεκατρείς (13) Περιφέρειες της χώρας, ενώ στην Περιφέρεια Αττικής και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συνιστώνται δύο Σ.Σ.Π.Α.Ε., φτάνοντας σε σύνολο τα δεκαπέντε (15). Στο πλαίσιο της αποκέντρωσης του συστήματος διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ., αποστολή τους είναι η υποβολή εισηγήσεων προς το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ., κατόπιν συστηματικής παρακολούθησης της αγοράς εργασίας για τον πιθανό εντοπισμό ελλείψεων σε ειδικότητες και δεξιότητες, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο τον αναπτυξιακό χαρακτήρα της εκάστοτε Περιφέρειας.

Σε Επιστημονικό επίπεδο: η Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή (Κ.Ε.Ε.) για την επιστημονική στήριξη των νέων δομών διακυβέρνησης.

Σε Κλαδικό επίπεδο: τα Κλαδικά Συμβούλια Δεξιοτήτων (Κ.Δ.Σ.) για τη συστηματική παρακολούθηση των αναγκών του αντίστοιχου κλάδου σε επαγγελματικές δεξιότητες

και τη βελτίωση της σύζευξης μεταξύ ζήτησης και προσφοράς δεξιοτήτων. Το πρώτο Κλαδικό Συμβούλιο Δεξιοτήτων (Κ.Σ.Δ.) στους κλάδους Κλωστοϋφαντουργίας, Ένδυσης, Υπόδησης και Δέρματος (Κ.Ε.Υ.Δ.) έχει ήδη ξεκινήσει τις εργασίες του.

Σε Υπηρεσιακό επίπεδο: η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης & Νεολαίας (Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν.), αποτελούμενη από έξι (6) οργανικές μονάδες σε επίπεδο Διεύθυνσης²⁵, με στόχο την ενίσχυση των επιτελικών αρμοδιοτήτων της σε σχέση με το σχεδιασμό, την υποστήριξη της υλοποίησης και την αξιολόγηση της εφαρμογής των ασκούμενων πολιτικών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δομές διακυβέρνησης υποστηρίζονται και είναι άρρηκτα δεμένες με τη διοικητική δομή της Γενικής Γραμματείας και ιδιαίτερος με την αρμόδια Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.

Οι νέες αυτές δομές διακυβέρνησης συγκροτήθηκαν και ξεκίνησαν τη λειτουργία τους τόσο σε Εθνικό όσο και σε Περιφερειακό Επίπεδο, με σκοπό την υλοποίηση της νέας διακυβέρνησης του Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της εφαρμογής των αρχών της, ιδίως σε ό,τι αφορά στον κοινό στρατηγικό σχεδιασμό για την κατάρτιση των αλληλοεπικαλύψεων, τη διασφάλιση του συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων δημόσιων φορέων άσκησης πολιτικής σε θέματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, καθώς και την άμεση σύνδεση της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας, με την ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό της. Με τη σύσταση των Δομών Διακυβέρνησης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, και στο πλαίσιο της λειτουργίας τους έως τον Αύγουστο 2022, υλοποιήθηκε μια σειρά από συνεδριάσεις των οργάνων (11 συνεδριάσεις του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. και οκτώ (8) συνεδριάσεις της Κ.Ε.Ε.), οι εισηγήσεις των οποίων οδήγησαν στις απαραίτητες κανονιστικές αποφάσεις για την υλοποίηση των δράσεων του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Για την υλοποίηση των δράσεων του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ., το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού συνεργάστηκε με συναρμόδια Υπουργεία, τους κοινωνικούς εταίρους, τα Επιμελητήρια, την περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση, που μετέχουν στο Κ.Σ.Ε.Ε.Κ., καθώς και με εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου

---

²⁵ πέντε (5) πλέον οργανικές μονάδες βάσει του π.δ. 77/2023

Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού όπως τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., το Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ., το Ι.Ε.Π. αλλά και με φορείς άλλων Υπουργείων, όπως τη Δ.ΥΠ.Α.

3.5.2 Πεπραγμένα Σεπτεμβρίου 2021-Αυγούστου 2022

Στο δεύτερο μέρος της εν λόγω έκθεσης παρουσιάζονται τα πεπραγμένα του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ. για την περίοδο Σεπτεμβρίου 2021-Αυγούστου 2022 όπου νέες, καινοτόμες δομές πρωτοστατούν πλέον στη συνολική αναβάθμιση της δημόσιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα. Ειδικότερα:

α. Μεταγυμνασιακή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Στο πεδίο της Μεταγυμνασιακής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4763/2020 δεν υπήρχε το επίπεδο τρία (3) του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων στην Ελλάδα. Με την ένταξη στο επίπεδο τρία (3) των Επαγγελματικών Σχολών Μαθητείας της Δ.ΥΠ.Α. και τη θέσπιση και λειτουργία των Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.) ολοκληρώνονται οι διαδικασίες που αποσκοπούν στο να καταστεί ταχύτερη και αποτελεσματικότερη η καθολική διασφάλιση του φάσματος δεξιοτήτων στο εν λόγω επίπεδο. Για το σκοπό αυτό καθιερώθηκε κοινός τύπος πιστοποίησης για όλους τους παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 3 (Ε.Σ.Κ. και ΕΠΑ.Σ Μαθητείας της Δ.ΥΠ.Α.).

α.1. Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.)

Το 2022 πραγματοποιήθηκε από το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. η έγκριση Ειδικοτήτων Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.). Πιο συγκεκριμένα εγκρίθηκαν οι ακόλουθες ειδικότητες Ε.Σ.Κ.: ελασματοουργοί, σωληνουργοί, αμμοβολιστές, ηλεκτροσυγκολλητές, караβομαραγκοί, υφαντικής τέχνης και ξυλογλυπτικής. Παράλληλα ιδρύθηκαν τρεις (3) Δημόσιες Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.) αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού στις Περιφέρειες Αττικής, Νοτίου Αιγαίου και Ηπείρου, δύο (2) στις Ναυπηγοεπισκευαστικές ζώνες Περάματος και Σύρου και μία (1) στο Μέτσοβο.

α.2. Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.) Μαθητείας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης
Όσον αφορά στις ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.), από το σχολικό έτος 2021-2022, οι Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ) Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. του ν. 3475/2006 μετατρέπονται σε Επαγγελματικές Σχολές

(ΕΠΑ.Σ) Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. του ν. 4763/2020. Με την υπ' αριθμ. 82555/26.10.2021 (Β' 4959) «Ίδρυση και λειτουργία επτά (7) Πειραματικών Επαγγελματικών Σχολών (Π.ΕΠΑ.Σ) Μαθητείας Ο.Α.Ε.Δ. στον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας» Υπουργική Απόφαση ιδρύθηκαν επτά (7) Πειραματικές ΕΠΑ.Σ Μαθητείας Ο.Α.Ε.Δ. Κατά τα σχολικά έτη 2021-22 και 2022-23 λειτούργησαν Π.ΕΠΑ.Σ Μαθητείας στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Κρήτη, στη Μυτιλήνη, στην Πάτρα και στη Ρόδο.

β. Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια

β.1. Ίδρυση και λειτουργία των Πρότυπων Επαγγελματικών Λυκείων (Π.ΕΠΑ.Λ.)
Βασική μεταρρύθμιση του ν. 4763/2020 είναι η ενίσχυση και αναβάθμιση των Επαγγελματικών Λυκείων με την εισαγωγή του θεσμού των Πρότυπων Επαγγελματικών Λυκείων (Π.ΕΠΑ.Λ.). Το σύνολο των στόχων, που επιτελούν τα Πρότυπα ΕΠΑ.Λ., εξυπηρετεί την ανάδειξή τους σε βασικό πυλώνα κοινού στρατηγικού σχεδιασμού και αναβάθμισης του συστήματος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Παράλληλα, με το θεσμό των Π.ΕΠΑ.Λ. ενισχύονται ο βαθμός αυτονομίας των μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης, με ενεργό ρόλο των εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας, η προαγωγή της εκπαιδευτικής έρευνας στην πράξη, σε συνεργασία με τα αντίστοιχα τμήματα των Α.Ε.Ι., η δοκιμαστική εισαγωγή νέων επαγγελματικών τομέων και ειδικοτήτων πριν από την ευρεία εφαρμογή τους και η εναρμόνιση των επαγγελματικών τομέων και ειδικοτήτων με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Το 2022 ολοκληρώθηκε η επίτευξη του στρατηγικού στόχου ίδρυσης και λειτουργίας 25 συνολικά Π.ΕΠΑ.Λ., με την ίδρυση των υπόλοιπων 19 Π.ΕΠΑ.Λ. (Β' 3019). Τα πρώτα έξι (6) Π.ΕΠΑ.Λ. ιδρύθηκαν το έτος 2021 (Β' 2503) και η Α' Τάξη αυτών λειτούργησε για το σχολικό έτος 2021-2022. Το Σεπτέμβριο του 2022 ξεκίνησε η λειτουργία της Α' Τάξης των 19 Π.ΕΠΑ.Λ. και η λειτουργία της Β' Τάξης των έξι (6) Π.ΕΠΑ.Λ., που είχαν ιδρυθεί το 2021. Επίσης, συγκροτήθηκε το Συμβούλιο Πρότυπων Επαγγελματικών Λυκείων (ΣΥ.Π.ΕΠΑ.Λ.) του οποίου η αποστολή περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής για τα Π.ΕΠΑ.Λ., τη διασφάλιση της υλοποίησης των σκοπών των Π.ΕΠΑ.Λ., τη ρύθμιση θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας των Π.ΕΠΑ.Λ., όπως για παράδειγμα την πλήρωση των θέσεων Διευθυντών των Π.ΕΠΑ.Λ., τη ρύθμιση θεμάτων σχετικά με το συντονισμό και την επίβλεψη των Κέντρων Επιμόρφωσης των Π.ΕΠΑ.Λ. και την προώθηση και προβολή του έργου των Π.ΕΠΑ.Λ.

γ. Μεταδευτεροβάθμια Επαγγελματική Κατάρτιση (Ι.Ε.Κ., Μεταλυκειακό έτος – Τάξη Μαθητείας)

γ.1. Μετατροπή των εν λειτουργία δημοσίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού σε Πειραματικά ή Θεματικά Ι.Ε.Κ.

Σε δεκαπέντε (15) συνολικά ανέρχονται τα Πειραματικά και Θεματικά Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Τα Πειραματικά Ι.Ε.Κ. αποτελούν μονάδες, οι οποίες στοχεύουν στην υποστήριξη του πειραματισμού και της πιλοτικής εφαρμογής καινοτομιών στο σύστημα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και συμβάλλουν στον καλύτερο σχεδιασμό και στην πιλοτική εφαρμογή μεθόδων κατάρτισης, ώστε να καλλιεργηθούν και να διαχυθούν οι βέλτιστες εκπαιδευτικές μέθοδοι, πρακτικές και εργαλεία σε ολόκληρο το σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η μετατροπή των Δημοσίων Ι.Ε.Κ. σε Θεματικά και Πειραματικά Ι.Ε.Κ. υλοποιήθηκε κατόπιν εισήγησης του Κεντρικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.) και της Κεντρικής Επιστημονικής Επιτροπής (Κ.Ε.Ε.), βάσει κριτηρίων εξωστρέφειας, συμμετοχής σε καινοτόμες δράσεις, διάθεσης κατάλληλων υποδομών, καθώς και δυνατότητας εφαρμογής καινοτομιών στο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και πανεπιστημιακά ιδρύματα.

γ.2. Ίδρυση νέων αλλά και πειραματικών ειδικοτήτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε Πειραματικά και Θεματικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υ.Π.Α.Ι.Θ.Α.

Από τη συγκρότηση του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. έως και τον Αύγουστο 2022 έχουν εγκριθεί συνολικά 41 νέες ειδικότητες για τα Ι.Ε.Κ., εκ των οποίων οι 20 εγκρίθηκαν το χρονικό διάστημα από τον Ιανουάριο έως το Σεπτέμβριο του 2021, ενώ οι 21 νέες ειδικότητες εγκρίθηκαν από το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου που έλαβαν χώρα από τον Οκτώβριο του 2021 έως τον Αύγουστο του 2022. Από τις 41 νέες ειδικότητες, οι 17 αφορούν σε πειραματικές ειδικότητες που προσφέρονται από τα Ι.Ε.Κ.

γ.3. Θέσπιση εισαγωγής σπουδαστών στα Ι.Ε.Κ. μέσω Μηχανογραφικού Δελτίου

Μετά τη θέσπιση του Παράλληλου Μηχανογραφικού για την εισαγωγή υποψηφίων σπουδαστών στα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), εγκρίθηκαν το 2022 οι ειδικότητες και ο αριθμός θέσεων ειδικοτήτων ανά Ι.Ε.Κ.

αρμοδιότητας Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και άλλων Υπουργείων, που συμπεριελήφθησαν στο Μηχανογραφικό Δελτίο για το έτος 2022-2023.

γ.4. Ρυθμίσεις για την υποστήριξη καταρτιζόμενων Ι.Ε.Κ.

Εκδόθηκε η Κ.Υ.Α. Αμειβόμενης Πρακτικής Άσκησης, που θέτει το κανονιστικό πλαίσιο βάσει του οποίου, από το νέο έτος κατάρτισης (Οκτώβριος 2021), θα υλοποιείται για πρώτη φορά το πρόγραμμα της αμειβόμενης πρακτικής άσκησης για τους καταρτιζόμενους των Ι.Ε.Κ. της χώρας. Η δράση εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος ένταξης των καταρτιζόμενων στα Ι.Ε.Κ. στην αγορά εργασίας. Η βασική διασύνδεση των καταρτιζόμενων με την αγορά εργασίας επιτυγχάνεται με το θεσμό της Πρακτικής Άσκησης σε χώρους εργασίας, μέσω της οποίας οι καταρτιζόμενοι ενισχύουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους και αποκτούν επαγγελματική εμπειρία σε συναφείς με την κατάρτισή τους κλάδους, σε θέσεις που προσφέρονται από φορείς και επιχειρήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Ο πρακτικά ασκούμενος λαμβάνει αποζημίωση ίση με το 80% του νόμιμου, νομοθετημένου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη και χρηματοδοτείται από εξασφαλισμένους για το λόγο αυτό ενωσιακούς πόρους. Ακόμη, τον Αύγουστο του 2022 εκδόθηκε η Κ.Υ.Α. για τη χορήγηση Στεγαστικού Επιδόματος, βάσει της οποίας καθορίζεται η διαδικασία και τα δικαιολογητικά για τη χορήγηση του στεγαστικού επιδόματος στους καταρτιζόμενους των Δημοσίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.) αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

γ.5. Έγκριση τμημάτων – ειδικοτήτων για τα Ι.Ε.Κ. Ειδικής Αγωγής για το έτος 2022-2023

Εγκρίθηκαν εννέα (9) τμήματα-ειδικότητες στο Ι.Ε.Κ. Ειδικής Αγωγής Αγίας Παρασκευής και επτά (7) στο Ι.Ε.Κ. Ειδικής Αγωγής Πυλαίας-Χορτιάτη. Επιπλέον, ολοκληρώθηκε η ενσωμάτωση δυνατότητας αποτύπωσης αριθμητικών στοιχείων ανά κατηγορία αναπηρίας για καταρτιζόμενους ΑμεΑ Ι.Ε.Κ. στο Πληροφοριακό Σύστημα Πήγασος.

Επιπροσθέτως, για τα Ι.Ε.Κ. αναπτύσσονται συνεχώς Νέοι Οδηγοί Κατάρτισης ειδικοτήτων, βάσει νέου Πρότυπου Οδηγού Κατάρτισης, με στόχο την ανάπτυξη 130 Οδηγών Κατάρτισης συνολικά, έχει δημιουργηθεί Μητρώο Εκπαιδευτών Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, καθώς και το πλαίσιο για την αξιολόγηση όλων των

συντελεστών των ΙΕΚ (Διευθυντών, Υποδιευθυντών, εκπαιδευτών), στη βάση δεικτών, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα.

γ.6. Μεταλυκειακό έτος – Τάξη Μαθητείας

Όσον αφορά στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, ξεκίνησε η λειτουργία του για την περίοδο 2022-2023, με 468 τμήματα και 4274 μαθητευόμενους, που σηματοδοτεί την πιο επιτυχημένη περίοδο από την έναρξη του θεσμού. Στα τμήματα της περιόδου 2022-2023 διδάσκουν 531 μόνιμοι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑ.Λ., με εξασφαλισμένη αμοιβή από ενωσιακούς πόρους και 20 αναπληρωτές εκπαιδευτικοί. Σε σύγκριση με την περίοδο 2018-2019 που ήταν η δεύτερη καλύτερη περίοδος του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας παρατηρείται, κατά την τρέχουσα περίοδο, αύξηση κατά 15,7% στο πλήθος των μαθητευόμενων και κατά 13,6% στα λειτουργούντα τμήματα, ενώ συγκριτικά με την περίοδο 2021-2022, καταγράφεται αύξηση μαθητευομένων κατά 48,8%, αύξηση των τμημάτων κατά 40,5% και αύξηση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν και εποπτεύουν στα τμήματα μαθητείας κατά 38%. Επιπλέον, αναμένεται η ολοκλήρωση της υπογραφής Κοινής Υπουργικής Απόφασης σύμφωνα με την οποία καθορίζονται τα κριτήρια και οι διαδικασίες με τα οποίες οι μαθητευόμενοι θα έχουν δυνατότητα έκδοσης μειωμένου κομίστρου στα Μέσα Μεταφοράς. Παράλληλα στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, ενισχύθηκε η αυτονομία του θεσμού της μαθητείας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και η εξωστρέφεια της μαθητείας, ενώ ταυτόχρονα επικαιροποιείται διαρκώς το πλαίσιο για τον εξορθολογισμό της αποζημίωσης των μαθητευομένων με βάση το επίπεδο του Ε.Π.Π. και το καθεστώς μάθησης στο χώρο εργασίας, την ενδυνάμωση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στο θεσμό της μαθητείας, την απλούστευση διαδικασιών, τη νέα διοίκηση του Μεταλυκειακού έτους-Τάξης Μαθητείας και τη σύγκλιση με ευρωπαϊκές πολιτικές. Με Κοινή Υπουργική Απόφαση θεσπίστηκε η επιδότηση των μαθητευομένων του Μεταλυκειακού έτους – Τάξης Μαθητείας και ρυθμίστηκε ο τρόπος κάλυψης των δαπανών και τα ειδικότερα θέματα. Τέλος, σε Υπουργική απόφαση εκδόθηκε και ο Κανονισμός Λειτουργίας του Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας. Σκοπός της ως άνω Υ.Α. είναι η ρύθμιση θεμάτων, όπως η αναλογία διδασκόντων - μαθητευομένων στο εργαστηριακό μάθημα, η σχέση του εκπαιδευτικού έργου της εποπτείας με το εργασιακό και το διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών, η διαδικασία υποβολής αιτήσεων, τα κριτήρια επιλογής και κατάταξης των υποψηφίων, τα ζητήματα τρόπου και διαδικασίας φοίτησης και αδειών των μαθητευομένων, ο

τρόπος αξιολόγησης των μαθητευομένων στο εργαστηριακό μάθημα ειδικότητας και στον εργασιακό χώρο, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα εργοδοτών και μαθητευομένων, η εποπτεία και η αξιολόγηση των τμημάτων Μαθητείας, τα θέματα διασφάλισης ποιότητας, η διαδικασία πρόσληψης των Υπεύθυνων Υποστήριξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ. με σύμβαση ορισμένου χρόνου, οι κλάδοι των εκπαιδευτικών, οι αρμοδιότητες και τα παραδοτέα τους, καθώς και κάθε άλλο ειδικότερο θέμα για την οργάνωση και τη λειτουργία των τμημάτων του Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας με προσδοκώμενο αποτέλεσμα την εύρυθμη λειτουργία του θεσμού.

3.5.3 Προγραμματισμός δράσεων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα για το 2023 συνοψίζονται ως ακολούθως:

α. Αύξηση κατά 5,9 ποσοστιαίες μονάδες των μαθητών που φοιτούν στην Επαγγελματική Εκπαίδευση (έτος αναφοράς: 2019), ώστε το ποσοστό τους να ανέλθει στο 35%.

β. Αύξηση κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες των καταρτιζομένων - μαθητευομένων που φοιτούν στην Επαγγελματική Κατάρτιση (έτος αναφοράς: 2019).

Για την επίτευξη του στόχου «Ανάδειξη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης από Λύση Ανάγκης για Λίγους, σε Συνειδητή Επιλογή και Εργαλείο Απασχόλησης για Πολλούς» και την υλοποίηση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, προγραμματίζονται δώδεκα (12) δράσεις κατά την περίοδο 2021-2025, που είναι οι ακόλουθες:

1. Επιμόρφωση συντελεστών Ε.Ε.Κ. (εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών, στελεχών)
2. Επικαιροποίηση επαγγελματικών περιγραμμάτων – Νέοι Οδηγοί Κατάρτισης
Επικαιροποίηση παλαιών Οδηγών Κατάρτισης - Συμπερίληψη
3. Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική
4. Ίδρυση νέων δομών και επέκταση υφιστάμενων
5. Αναβάθμιση εργαστηριακού εξοπλισμού Ε.Ε.Κ.
6. Λειτουργία Γραφείων Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας σε κάθε Ι.Ε.Κ.
7. Ψηφιακός Μετασχηματισμός Ε.Ε.Κ. και ψηφιακός εκσυγχρονισμός υπηρεσιών προσόντων και δεξιοτήτων (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.)
8. Αξιολόγηση δομών και συντελεστών Ε.Ε.Κ.
9. Υποστήριξη καταρτιζομένων Ι.Ε.Κ.
10. Ενίσχυση Μαθητείας - Πρακτικής Άσκησης
11. Ενίσχυση εξωστρέφειας της Ε.Ε.Κ.

12. Ουσιαστική Διασύνδεση με την αγορά εργασίας

3.6. Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις Ε.Ε.Κ.

Στον πίνακα 2 που ακολουθεί, περιγράφονται συνοπτικά οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις, των οποίων έχει εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση από ενωσιακούς πόρους, με αναφορά στον τίτλο της δράσης, σύντομη περιγραφή της, υφιστάμενη κατάσταση και πηγή χρηματοδότησης. Οι εν λόγω δράσεις περιλαμβάνονται στους Στρατηγικούς Στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024²⁶ και πλαισιώνουν την εφαρμογή του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ., κατ' επιταγή του νόμου 4763/2020.

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ/ ΕΡΓΟΥ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ ΣΤΟΧΟΣ	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)	Αντικείμενο του έργου είναι η συνέχιση και η διεύρυνση του θεσμού των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), με στόχο την επανένταξη ενηλίκων με χαμηλά τυπικά προσόντα (απόφοιτοι Δημοτικού) στο εκπαιδευτικό σύστημα. Τα Σ.Δ.Ε., πέρα από τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες που παρέχουν στους ενήλικους εκπαιδευόμενους, έχουν στόχο να τους ενισχύσουν παράλληλα και σε κοινωνικούς ρόλους που αναλαμβάνουν, στην οικογένεια, στον επαγγελματικό χώρο και στην οικονομική και πολιτική ζωή και να επιτύχουν την κοινωνική τους ανέλιξη μέσα από τη βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου τους. Η επιτυχής ολοκλήρωση της διετούς φοίτησης των εκπαιδευόμενων πιστοποιείται με τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο του Γυμνασίου (ν. 4763/2020).	Υλοποίηση	ΕΚΤ

²⁶ Βλ. Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, όπ.π. (υποσημ.19)

<p>Επιμορφωτικό πρόγραμμα του γενικού πληθυσμού για την απόκτηση δεξιοτήτων τηλεργασίας</p>	<p>Η Δράση στοχεύει στην εξοικείωση των ωφελούμενων που θα συμμετάσχουν στην χρήση της εξ αποστάσεως εργασίας, αλλά και στη χρήση σύγχρονων εφαρμογών πληροφορικής. Στόχος είναι να μπορούν οι ωφελούμενοι να ανταπεξέλθουν στα νέα ανταγωνιστικά περιβάλλοντα που διαμορφώνονται είτε λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 19) είτε λόγω των νέων απαιτήσεων στην αγορά εργασίας, καθιστώντας τους ανταγωνιστικούς.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>EKT</p>
<p>Δράσεις επιμόρφωσης των νέων και διασύνδεσής τους με την εργασία σε σύγχρονα και εξωστρεφή θεματικά αντικείμενα</p>	<p>Η Πράξη στοχεύει στην ανάδειξη νέων επαγγελματιών, έτσι ώστε να μεταστραφεί το κλίμα υποαπασχολησιμότητας που βιώνει η χώρα. Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά επαγγέλματα, η προσέγγιση των νέων προς νέες μορφές απασχόλησης και προσφοράς εργασίας, θα τους καταστήσει περισσότερο ανταγωνιστικού και θα συμβάλει στην απορρόφηση ανέργων νέων και στην μείωση του σχετικού ποσοστού, αλλά και θα αυξήσει τη δυνατότητα κινητικότητας των εργαζομένων σε σύγχρονα και εξελιγμένα επαγγέλματα.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>EKT</p>
<p>Πρακτική άσκηση καταρτιζόμενων Ι.Ε.Κ.</p>	<p>Η πράξη στοχεύει στη βασική διασύνδεση των καταρτιζόμενων των Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. με την αγορά εργασίας μέσω του θεσμού της αμειβόμενης Πρακτικής Άσκησης σε χώρους εργασίας, από την οποία οι καταρτιζόμενοι θα ενισχύσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους και θα αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία σε συναφείς με την κατάρτισή τους κλάδους, σε θέσεις που προσφέρονται από φορείς και επιχειρήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Ο κάθε καταρτιζόμενος που θα μετέχει στην Πρακτική Άσκηση θα αμειβεται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Η πρακτική άσκηση είναι μέρος της υποχρεωτικής κατάρτισης σε όλες τις ειδικότητες και για το σύνολο των καταρτιζόμενων και η καταβολή της αμοιβής της θα πραγματοποιηθεί εφόσον πιστοποιηθεί η ολοκλήρωσή της.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>

<p>Ίδρυση και Ενίσχυση Θεματικών και Πειραματικών Ι.Ε.Κ.</p>	<p>Το έργο προβλέπει τον σχεδιασμό και την δημιουργία 5 Θεματικών και 10 Πειραματικών Ι.Ε.Κ. σε όλη τη χώρα. Το έργο θα υλοποιηθεί μέσω 3 βασικών δράσεων ως ακολούθως:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Κτηριακές Παρεμβάσεις" Ανακαίνιση, αναβάθμιση κτιρίων και περιβαλλόντων χώρων, προμήθεια για κτιριακό εξοπλισμό 2. "Προμήθεια εξοπλισμού κι υπηρεσιών" Προμήθεια εξοπλισμού γραφείου, δημιουργία εξοπλισμένων διεπιστημονικών δωματίων 3. "Εκπαιδευτικό υλικό και Εκπαίδευση" Ανάπτυξη εκπαιδευτικών οδηγών σύμφωνα με τη θεματική εξειδίκευση του Ι.Ε.Κ. Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτών στα νέα προγράμματα σπουδών για τη λειτουργία του Θεματικού και Πειραματικού Ι.Ε.Κ. 	<p>Υλοποίηση</p>	<p>TAMEIO ANAKAMΨΗΣ</p>
<p>Κέντρα Διά Βίου Μάθησης - Νέα Φάση</p>	<p>Η πράξη έχει ως αντικείμενο τη συνέχιση και διεύρυνση του θεσμού των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ) που θα λειτουργήσουν στην προγραμματική περίοδο 2014-2020. Ειδικότερα αφορά στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης που απευθύνονται στον ενήλικο πληθυσμό με στόχο την καλλιέργεια και ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων (core competences) διά βίου μάθησης (πχ. επικοινωνία σε ξένες γλώσσες, μαθηματική ικανότητα, ψηφιακή ικανότητα, κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες, επιχειρηματικότητα). Οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες θα παρέχονται δια ζώσης ή/και μέσω τηλεκπαίδευσης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της πράξης προβλέπεται να υλοποιηθούν 4.500 Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης και να εκπαιδευτούν 53.999 ωφελούμενοι.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>

<p>Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την αναπηρία και υποστηρικτικές δράσεις</p>	<p>Η Πράξη με την παροχή προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης για την αναπηρία στοχεύει στην ενδυνάμωση των στελεχών του αναπηρικού κινήματος, των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους μέσω της αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους υπό την οπτική της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας, ώστε να ενισχύσουν την ικανότητά τους να λειτουργήσουν ως συνήγοροι των ατόμων με αναπηρία και ως αυτοσυνήγοροι, και να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις νέες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Ανάπτυξη/ επικαιροποίηση και πιστοποίηση επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων</p>	<p>Αντικείμενο της Πράξης που υλοποιείται από τα Ινστιτούτα και φορείς των εθνικών θεσμικών κοινωνικών εταίρων σε συνεργασία με τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. είναι η υλοποίηση μιας παρέμβασης, που στοχεύει στην αναβάθμιση του θεσμού της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, μέσω των επαγγελματικών περιγραμμάτων καθώς η ανάπτυξη και πιστοποίησή τους συμβάλλει στη σύνδεση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την απασχόληση και συνεισφέρει στην προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, στη βελτίωση της ποιότητας, ελκυστικότητας και αποτελεσματικότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.) και στην αύξηση της διαφάνειας και της ποιότητας στην εργασία.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Επέκταση των υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού και διά βίου διαχείρισης σταδιοδρομίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ</p>		<p>Μεταφερόμενο/Προς ένταξη</p>	<p>EKT</p>

<p>Ανάπτυξη Συστήματος Πιστοποίησης συμβούλων σταδιοδρομίας/ επαγγελματικού προσανατολισμού (πilotική εφαρμογή)</p>	<p>Ανάπτυξη Συστήματος Πιστοποίησης Συμβούλων Σταδιοδρομίας/Επαγγελματικού Προσανατολισμού (πilotική εφαρμογή) με στόχο αφενός την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους από πιστοποιημένους Συμβούλους Σταδιοδρομίας/Επαγγελματικού Προσανατολισμού και αφετέρου τη συμβολή στην διά βίου εκπαίδευση των επαγγελματιών στον κλάδο της συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού με την αξιολόγηση και πιστοποίηση των προσόντων τους.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>EKT</p>
<p>Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης Ι.Ε.Κ.</p>	<p>Η πράξη αφορά στην ανάπτυξη νέας μεθοδολογίας, οδηγών κατάρτισης, εκπαιδευτικών εγχειριδίων συμπεριλαμβανομένων οδηγιών προς τους εκπαιδευτές και τράπεζας θεμάτων εξετάσεων πιστοποίησης για τις 130 εγκεκριμένες και νέες ειδικότητες των Ι.Ε.Κ.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Μαθητεία ΕΠΑ.Λ. και Ι.Ε.Κ. 2021-2022</p>	<p>Η Πράξη αποσκοπεί στη βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, στη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, στην ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και των συστημάτων κατάρτισης καθώς και της ποιότητάς τους. Η υλοποίηση της Πράξης θα συμβάλει στην ομαλότερη προετοιμασία των αποφοίτων ΕΠΑ.Λ. και Ι.Ε.Κ. ώστε να είναι ικανοί να εισέλθουν με επιτυχία και αξιώσεις στο επάγγελμα και παράλληλα να συμβάλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού και εργασιακού περιβάλλοντος.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>

<p>Επιμόρφωση εκπαιδευτικών/ εκπαιδευτών σε θέματα μαθητείας</p>	<p>Η Πράξη έχει ως αντικείμενο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών/ εκπαιδευτών σε θέματα μαθητείας, με στόχο την ενίσχυση και αποτελεσματική υλοποίηση του θεσμού. Στο πλαίσιο της Πράξης προβλέπεται η πραγματοποίηση προγράμματος επιμόρφωσης δια ζώσης (σε όλες τις περιφέρειες της χώρας) και εξ αποστάσεως (σύγχρονη και ασύγχρονη), με την αξιοποίηση υφιστάμενης ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ΙΕΠ, αναφορικά με τον θεσμό της μαθητείας σε σχέση με την Ε.Ε.Κ., το πλαίσιο υλοποίησης της μαθητείας, την εποπτεία μαθητείας, τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων κλπ.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Πληροφοριακό Σύστημα Υποστήριξης Μαθητείας</p>	<p>Αντικείμενο του έργου είναι ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη, η λειτουργία και η συντήρηση πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης και υποστήριξης της Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) και των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), όπως αυτή ανασχεδιάστηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.) και καθορίζεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ.</p>	<p>Η πράξη περιλαμβάνει την «Ανάπτυξη Στρατηγικού Επικοινωνιακού Σχεδίου και Δράσεις Επικοινωνίας και Προβολής για την Ενίσχυση της Ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ.». Η ανάπτυξη ενός συνεκτικού στρατηγικού επικοινωνιακού σχεδίου αποτελεί κρίσιμη διαδικασία για την επιτυχία του εγχειρήματος της βελτίωσης της ελκυστικότητας της Ε.Ε.Κ. και για την ανάπτυξη των νέων πολιτικών Ε.Ε.Κ. Η ανάπτυξη του εν λόγω πλάνου θα συντελέσει στη διαμόρφωση του οδικού χάρτη των ενεργειών που θα καταστήσουν αποτελεσματική την ελκυστικότητα της Ε.Ε.Κ.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>

<p>Αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας</p>	<p>Στόχος του παρόντος έργου είναι να συμβάλει στην ενίσχυση του θεσμού της μαθητείας στην Ελλάδα προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανεργία των νέων. Ειδικότερα, το έργο αποσκοπεί να προσελκύσει επιχειρήσεις και να υποστηρίξει τη δημιουργία θέσεων μαθητείας από αυτές, καθώς επίσης να υποστηρίξει την υλοποίηση της μαθητείας στις εν λόγω επιχειρήσεις.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Ειδικά προγράμματα διεξαγωγής πρακτικής άσκησης και απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (I.E.K.)</p>	<p>Σκοπός της Πράξης αποτελεί η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος ένταξης των εκπαιδευόμενων επαγγελματικής κατάρτισης, και ειδικότερα των εκπαιδευόμενων I.E.K., στην αγορά εργασίας μέσω της απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας με πρακτική άσκηση. Από την Πράξη προβλέπεται να επωφεληθούν 2.000 εκπαιδευόμενοι από δημόσια I.E.K. του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και ιδιωτικά I.E.K., οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει το θεωρητικό μέρος των σπουδών τους, ενώ δεν έχουν πραγματοποιήσει το εξάμηνο της πρακτικής άσκησης και ως εκ τούτου δεν έχουν λάβει την αντίστοιχη πιστοποίηση από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>EKT</p>
<p>Αναβάθμιση περιεχομένου σπουδών στη Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση και στο Μεταλκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας</p>	<p>Η Πράξη προβλέπει τη ριζική επανεξέταση, αναβάθμιση και επικαιροποίηση των Προγραμμάτων Σπουδών και των Σχολικών Εγχειριδίων καθώς και την εκπόνηση του σχετικού Επιμορφωτικού υλικού για όλα τα διδακτικά αντικείμενα που συγκροτούν το περιεχόμενο τόσο της Γενικής Παιδείας όσο και κάθε μίας από τις Ειδικότητες και τους Τομείς της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ.) αλλά και των Οδηγών Κατάρτισης με τα σχετικά Εγχειρίδια και το Επιμορφωτικό υλικό των αντίστοιχων ειδικεύσεων στο Μεταλκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων και τις ισχύουσες εξελίξεις σε κάθε επαγγελματικό και επιστημονικό πεδίο αλλά και στο ευρύτερο παιδαγωγικό πλαίσιο που διέπει την επαγγελματική εκπαίδευση.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>EKT</p>

<p>Διακυβέρνηση Συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και υιοθέτηση συστήματος παρακολούθησης της υλοποίησης της Στρατηγικής της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης</p>	<p>Αντικείμενο του παρόντος έργου είναι: α) Ο επιτελικός συντονισμός και η εποπτεία της εφαρμογής του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Ε.Ε.Κ.) και τη Μαθητεία μέσω της σύστασης και λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής και της Τεχνικής Επιτροπής. β) Η υποστήριξη της Διακυβέρνησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ. και της Μαθητείας μέσω της δημιουργίας Μονάδας Διοίκησης Έργου, η οποία με μια δέσμη υποστηρικτικών ενεργειών / υπηρεσιών θα παρέχει εξειδικευμένη υποστήριξη στο έργο της Τεχνικής Επιτροπής, με στόχο την επιτυχή παρακολούθηση της υλοποίησης και εφαρμογής όλων των παρεμβάσεων / δράσεων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Σύστημα πιστοποίησης τάξης Μαθητείας των αποφοίτων Ε.Ε.Κ. "Πιστοποίηση Αποφοίτων του Μεταλυκειακού έτους- Τάξη Μαθητείας"</p>	<p>Στο πλαίσιο της ενίσχυσης και βελτίωσης της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, για την αύξηση της ελκυστικότητας της δευτεροβάθμιας και μετα-δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΕΠΑ.Λ. και Μεταλυκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας), και για την ενίσχυση του θεσμού της μαθητείας και με βάση το θεσμικό πλαίσιο ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. θα διεξάγει εξετάσεις πιστοποίησης προσόντων, για τη χορήγηση Πτυχίου Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5, στους αποφοίτους του «Μεταλυκειακού έτους - «Τάξης Μαθητείας».</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>

<p>Δράσεις Υποστήριξης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας Δράση 4: Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. α) Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. - Υποστήριξη σχολικών μονάδων ΕΠΑ.Λ.</p>	<p>Αντικείμενο του έργου είναι η υλοποίηση μιας δέσμης παρεμβάσεων στην Α΄ τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), αρχικά σε 9 πιλοτικά σχολεία κατά το σχολικό έτος 2017-2018 , σε 400 περίπου σχολικές μονάδες από το σχολικό έτος 2018-2019 και για 4 σχολικά έτη και στη συνέχεια προσθήκη της σχολικής χρονιάς 2022 - 2023 σε 436 σχολικές μονάδες. Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ψυχοκοινωνική και γνωστική υποστήριξη των μαθητών, στη δημιουργία δικτύων υποστήριξης, καθώς και σε συμπληρωματικές δράσεις.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Δράσεις Υποστήριξης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας Δράση 4: Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. γ) Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.: Υλοποίηση της Επιμόρφωσης</p>	<p>Αντικείμενο του έργου είναι η υλοποίηση επιμόρφωσης των εξής ομάδων στόχου: - Εκπαιδευτικών (μόνιμων και αναπληρωτών) των κλάδων ΠΕ02 (Φιλολόγων) και ΠΕ03 (Μαθηματικών) των ΕΠΑ.Λ. και εμπλεκόμενων στελεχών της εκπαίδευσης για την υποστήριξη - εφαρμογή εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας στα μαθήματα της Γλώσσας και των Μαθηματικών στην Α΄ ΕΠΑ.Λ. - Ψυχολόγων - αναπληρωτών, με στόχο την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών και των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ, στο πλαίσιο ανάπτυξης σχετικού δικτύου υποστήριξης της σχολικής κοινότητας. - Εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων, (συμπεριλαμβανομένων των στελεχών εκπαίδευσης) των ΕΠΑ.Λ. σε θέματα που αφορούν την ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη των μαθητών / μαθητριών - Επιμορφωτών / πολλαπλασιαστών, οι οποίοι θα προκύψουν μέσα από σχετικό μητρώο.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΕΚΤ</p>

<p>Παρατηρητήριο Μετάβασης των Αποφοίτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης προς την Αγορά Εργασίας</p>	<p>Η πράξη αφορά στην ανάπτυξη και πιλοτική λειτουργία ενός μηχανισμού παρακολούθησης της πορείας των αποφοίτων μεταγυμνασιακής και μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.) και της μετάβασής τους σε άλλες εκπαιδευτικές διαδρομές ή και στην αγορά εργασίας, καθώς και στην καταγραφή και ανάλυση του ρόλου της πιστοποίησης, τόσο κατά τη διαδικασία μετάβασης των αποφοίτων από την εκπαίδευση στην απασχόληση όσο και κατά την επιλογή των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών τους διαδρομών.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Επιμόρφωση εκπαιδευτικών/εκπαιδευτών Ειδικοτήτων ΕΠΑ.Λ. και Κατάρτισης Ι.Ε.Κ.</p>	<p>Αντικείμενο της Πράξης αποτελεί η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ΕΠΑ.Λ./εκπαιδευτών Ι.Ε.Κ. σε 20 ειδικότητες (για τα ΕΠΑ.Λ.) και σε οριζόντιες δεξιότητες (για τους εκπαιδευτές των Ι.Ε.Κ.). Η επιμόρφωση θα υλοποιηθεί εξ αποστάσεως στο μεγαλύτερο τμήμα της ενώ για τις ειδικότητες των ΕΠΑ.Λ. προβλέπεται και η δια ζώσης εκπαίδευση κατ' αναλογία 80-20%.</p>	<p>Μεταφερόμενο</p>	<p>ΕΚΤ</p>
<p>Ίδρυση και Λειτουργία Πρότυπων Επαγγελματικών Λυκείων (Πρότυπων ΕΠΑ.Λ.)</p>	<p>Το έργο προβλέπει τη δημιουργία ή / και τη σταδιακή μετατροπή 25 πρότυπων επαγγελματικών λυκείων σε όλη τη Χώρα. Σκοπός των Προτύπων Επαγγελματικών Λυκείων (Π.ΕΠΑ.Λ.) είναι η ανάπτυξη ενός από τους κύριους πυλώνες στήριξης και εφαρμογής του κοινού στρατηγικού σχεδιασμού της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Το έργο περιλαμβάνει την ανακαίνιση των κτιρίων, προμήθεια εξοπλισμού και υπηρεσιών, ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικού υλικού. Το έργο θα υλοποιηθεί μέσω 3 βασικών δράσεων ως ακολούθως: 1. Κτηριακές Παρεμβάσεις 2. Προμήθεια Εξοπλισμού και Υπηρεσιών και 3. Εκπαιδευτικό υλικό και εκπαίδευση</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ</p>

Ψηφιοποίηση ΕΟΠΠΕΠ	<p>Κεντρική στόχευση του ΕΟΠΠΕΠ είναι η στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων του εργατικού δυναμικού, η ενδυνάμωση των προοπτικών απασχόλησής του και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Μέσω της διαδικασίας ψηφιοποίησης ο ΕΟΠΠΕΠ θα έρθει πιο κοντά στους πολίτες και στις ανάγκες τους με σημαντική μείωση της γραφειοκρατίας και του χρόνου εξυπηρέτησης και σημαντική ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, εν ολίγοις, με πιο αποτελεσματικές και σύγχρονες ψηφιακές υπηρεσίες.</p> <p>Συγκεκριμένα περιλαμβάνονται οι ακόλουθες Δράσεις:</p> <p>1. Σχεδίαση και ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων ΕΟΠΠΕΠ (συμβουλευτικές υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αναδιοργάνωσης των επιχειρηματικών διαδικασιών του ΕΟΠΠΕΠ σε e-ΕΟΠΠΕΠ, Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος ΕΟΠΠΕΠ στο οποίο θα περιλαμβάνονται : διενέργεια ηλεκτρονικών εξετάσεων, πιστοποίηση φορέων μη τυπικής μάθησης, πιστοποίηση Εκπαιδευτικών προγραμμάτων, χορήγηση ισότιμων πτυχίων στην Ε.Ε.Κ., ανάπτυξη εφαρμογής για κινητά, ψηφιοποίηση αρχείων και διασύνδεση συστήματος με άλλα κτλ.2. Ανανέωση τεχνολογικού εξοπλισμού και υποδομής δικτύου ΕΟΠΠΕΠ"</p>	Υλοποίηση	ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
--------------------	---	-----------	------------------

Πλατφόρμα Ε.Ε.Κ.	<p>Αντικείμενο του έργου είναι η ανάπτυξη μιας πλατφόρμας Ε.Ε.Κ. η οποία θα περιλαμβάνει ενδεικτικά α) Υποσύστημα ψηφιακής μάθησης και β) Υποσύστημα Διακυβέρνησης Ε.Ε.Κ.. Ειδικότερα, στο υποσύστημα ψηφιακής μάθησης της πλατφόρμας έχουν πρόσβαση ομάδες στόχου όπως α) οι καταρτιζόμενοι Ι.Ε.Κ., οι μαθητευόμενοι του Μεταλκειακού έτους-Τάξης Μαθητείας και οι μαθητές των Π.ΕΠΑ.Λ. και ΕΠΑ.Λ. σε περιορισμένο εύρος ειδικοτήτων και θεματικών ενοτήτων και β) οι εκπαιδευτές των Ι.Ε.Κ. και οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑ.Λ.-Π.ΕΠΑ.Λ. και Μεταλκειακού έτους-τάξης μαθητείας για την εκπαίδευσή τους (πρόγραμμα train the teacher/ trainer). Επίσης, το υποσύστημα διακυβέρνησης της πλατφόρμας υποστηρίζει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση της Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.&Ν έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα σημείο επικοινωνίας της Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ. με τους άμεσα ενδιαφερόμενους, την κοινωνία και την αγορά εργασίας για την ανεύρεση και συσχέτιση κάθε σχετικής πληροφορίας.</p>	Υλοποίηση	ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
Ανάπτυξη και πιστοποίηση νέων επαγγελματικών περιγραμμάτων για τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος και της ψηφιακής οικονομίας		Προς ένταξη	ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
Αναβάθμιση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης – προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για Ι.Ε.Κ., ΕΠΑ.Λ. κ.λπ	<p>Κύριο αντικείμενο του έργου αποτελεί η προμήθεια και η εγκατάσταση εργαστηριακού εξοπλισμού στο πλαίσιο ολοκλήρωσης της ανανέωσης και του πλήρους τεχνολογικού εκσυγχρονισμού της υποδομής εργαστηριακού εξοπλισμού για 376 εργαστήρια της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. (Ι.Ε.Κ., ΕΠΑ.Λ. και τμήματα μεταδευτεροβάθμιας μαθητείας. Το έργο θα πραγματοποιηθεί σε δύο τουλάχιστον τμήματα σύμφωνα με τη συνάφεια του απαιτούμενου εξοπλισμού των Τομέων.</p>	Υλοποίηση	ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

<p>Επαγγελματική κατάρτιση σπουδαστών των δημοσίων Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.</p>	<p>Η πράξη συμβάλλει στην προσέλευση υψηλότερου επιπέδου εκπαιδευτών μέσω της της ανάδειξης μιας ελκυστικής απασχόλησης για εκπαιδευτές με ενδιαφέρον στην υποστήριξη της νέας μεταρρύθμισης (δηλ. νέοι οδηγοί, νέες διαδικασίες πρακτικής, νέα εργαλεία-υλικά στην παροχή των εργαστηριακών μαθημάτων κλπ.) και στην αναβάθμιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της παρεχόμενης κατάρτισης για την ταχύτερη και αξιόπιστη ένταξη των πιστοποιημένων αποφοίτων των Ι.Ε.Κ. στην αγορά εργασίας, τη μείωση της ανεργίας, την καταπολέμηση της καταγεγραμμένης αναντιστοιχίας των προσόντων, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Επαγγελματική κατάρτιση σπουδαστών των δημοσίων Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. (καταρτιζόμενοι εκτός ΠΑΝ)</p>	<p>Η πράξη περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης που παρέχεται στα δημόσια Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και της πρακτικής άσκησης των καταρτιζόμενων, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων των καταρτιζόμενων, τη διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων στην αγορά εργασίας καθώς και τη γενικότερη αναβάθμιση της εκπαίδευσης που παρέχεται στα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.).</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>
<p>Μαθητεία ΕΠΑ.Λ. και Ι.Ε.Κ. 2022-2023</p>	<p>Η υλοποίηση της Πράξης συμβάλλει στην ομαλότερη προετοιμασία των αποφοίτων ΕΠΑ.Λ. ώστε να είναι ικανοί να εισέλθουν με επιτυχία και αξιώσεις στο επάγγελμα και παράλληλα να συμβάλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού και εργασιακού περιβάλλοντος. Τα συμπεράσματα που εξάγονται από την υλοποίηση της Πράξης και την αποτίμηση της θα χρησιμοποιηθούν ως ανατροφοδότηση για τη συνέχιση της μαθητείας.</p>	<p>Υλοποίηση</p>	<p>EKT</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Ερευνητική προσέγγιση

Λαμβάνοντας υπόψη την τοποθέτηση των Cohen, Manion & Morrison²⁷, σύμφωνα με την οποία «δεν υπάρχει μόνο μία συνταγή για τον σχεδιασμό της έρευνας αλλά οι σκοποί της έρευνας καθορίζουν τη μεθοδολογία και τον σχεδιασμό της», στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η ποιοτικού τύπου προσέγγιση, που σύμφωνα με τον Bogdan²⁸, «είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που μας επιτρέπει να βλέπουμε τα γεγονότα μέσα από τα μάτια των συνεντευξιαζομένων». Για το εν λόγω θέμα, ο Creswell²⁹ λέει ότι «στην ποιοτική έρευνα ο σκοπός είναι πολύ πιο ανοιχτός από ό,τι στην ποσοτική. Θέτετε γενικά, ευρύτερα ερωτήματα έτσι ώστε να μάθετε όσα μπορείτε περισσότερα από τους συμμετέχοντες», ενώ ο Bird³⁰ προσθέτει ότι επιδίωξη της ποιοτικής έρευνας είναι να «ανακαλύψει τις απόψεις του ερευνώμενου πληθυσμού, εστιάζοντας στις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες τα άτομα βιώνουν και αισθάνονται τα γεγονότα». Σε ό,τι αφορά στην ακρίβεια των συλλεχθέντων στοιχείων, η Κυριαζή³¹ σημειώνει ότι «η αντίληψη ότι τα στοιχεία που συλλέγονται από τους ερευνώμενους είναι αληθή και ακριβή βασίζεται στην παραδοχή ότι οι περιγραφές των ατόμων για τις στάσεις και τις απόψεις τους μπορούν να απομονωθούν από τις κοινωνικές καταστάσεις στις οποίες διαμορφώνονται και αναπτύσσονται». Ως μέσο συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε η ημιδομημένη προσωπική συνέντευξη όπου περιλαμβάνονται ερωτήσεις ανοικτού τύπου που προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία, με σκοπό την ανάπτυξη προσωπικών απαντήσεων και την πληρέστερη κατανόησή τους από την πλευρά της ερευνήτριας. Μολονότι η συνέντευξη δεν είναι σε καμία περίπτωση μία εύκολη επιλογή ως τεχνική συλλογής δεδομένων, όπως αναφέρει και ο Robson³² «παρέχει ωστόσο τη δυνατότητα

---

²⁷ Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., 2008. *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Μ. Μουράκη, Σ. Κυρανάκη, Μ. Φιλοπούλου, Π. Μπιθαρά, Χ. Μητσοπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο. σ. 117

²⁸ Bogdan, R. C., Biklen, S. K., 1982. *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon. σ. 135

²⁹ Βλ. Creswell, J., W., 2011. *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Ν. Κουβαράκος. Αθήνα: Ίων. σ. 75

³⁰ Βλ. Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P., 1999. *Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. σ. 320

³¹ Βλ. Κυριαζή Ν., 2000. *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Β' έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. σ. 146

³² Robson, C., 2007. «*Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*». Μεταφράστηκε από αγγλικά από Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλάκου. Αθήνα: Gutenberg. σ. 324

να παραχθεί πλούσιο και πολύ διαφωτιστικό υλικό». Σύμφωνα με την Ίσαρη³³, «ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης παρουσιάζει ευελιξία: α) ως προς την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, β) ως προς την εμβάθυνση σε κάποια θέματα με συμμετέχοντες που κρίνονται κατάλληλοι, γ) ως προς τη σειρά με την οποία τίθενται οι ερωτήσεις και δ) ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ερωτήσεων ή θεμάτων για συζήτηση». Για τον λόγο αυτό στις προκαθορισμένες ερωτήσεις υπήρχε η δυνατότητα να προστεθούν διευκρινιστικές ερωτήσεις κατά την κρίση της ερευνήτριας ακόμη και να αλλάξει η σειρά των ερωτήσεων, όπου κρίθηκε αναγκαίο. Άλλωστε, όπως επισημαίνει ο Bird³⁴, οι συνεντεύξεις, όσο καλά κι αν είναι σχεδιασμένες, «μας δίνουν την ευκαιρία να ακολουθήσουμε την απρόβλεπτη κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να οδηγήσει η γνώση αυτών που απαντούν».

4.2. Πληθυσμός και δειγματοληψία

Σκοπός της έρευνας ήταν να μελετηθεί το θέμα της σε βάθος και να μην συγκεντρωθούν ποσοτικά δεδομένα από τα οποία δεν προκύπτουν οι προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων. Η συλλογή του δείγματος έγινε με τη μορφή της ομοιογενούς δειγματοληψίας, δεδομένου που οι συμμετέχοντες είχαν το ίδιο κοινό χαρακτηριστικό, ήτοι το γεγονός ότι υπηρετούν σε θέσεις ευθύνης στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Αναφορικά με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, πρόκειται για έναν (1) Διευθυντή Δημόσιου Θεματικού Ι.Ε.Κ., δύο (2) Διευθυντές Δημόσιων Πειραματικών Ι.Ε.Κ., δύο (2) Διευθυντές Δημόσιων Ι.Ε.Κ., έναν (1) Σχολικό Σύμβουλο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και παράλληλα εκπαιδευτή σε Δημόσια Ι.Ε.Κ., δύο (2) Διευθυντές Πρότυπων ΕΠΑ.Λ. και (2) στελέχη της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Οι ανωτέρω κατοικούν και εργάζονται σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα. Στην έρευνα συμμετείχαν δέκα (10) άτομα, πληθυσμός οριακά κατάλληλος του αντιπροσωπευτικού δείγματος για τη διεξαγωγή έγκυρης ποιοτικής έρευνας.

---

³³ Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. 2016. *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. σ. 97. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/3/15327_Isari-KOY.pdf

³⁴ Βλ. Bird, Μ. και συν., ό.π. (υποσημ.30), σ.86

4.3. Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις ήταν διάρκειας είκοσι (20) λεπτών περίπου και είχε προηγηθεί αποστολή στους συμμετέχοντες του επεξηγηματικού πίνακα που επισυνάπτεται στην παρούσα εργασία, σχετικά με τις συγγραμματοδοτούμενες δράσεις της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν διά ζώσης και σε κάποιες περιπτώσεις λόγω της απόστασης, μέσω τηλεδιάσκεψης, στο χώρο και στον χρόνο που εξυπηρετούσε τους συμμετέχοντες, διαδικασία που ελαχιστοποίησε τα εμπόδια στη διεξαγωγή της συνέντευξης και εξασφάλισε το κατά το δυνατόν φιλικότερο κλίμα ανάμεσα στην ερευνήτρια και τους συμμετέχοντες.

4.4. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η αναζήτηση και ο εντοπισμός του δείγματος έγινε μέσω του επαγγελματικού κύκλου της ερευνήτριας. Οι συνεντεύξεις έγιναν διά ζώσης και σε κάποιες περιπτώσεις λόγω της απόστασης, μέσω τηλεδιάσκεψης, διαδικασία που απαιτούσε αρκετό χρόνο, τόσο όσον αφορά στην ανεύρεση διαθέσιμου χρόνου και από τις δύο πλευρές, όσο και στον τόπο διεξαγωγής τους, που προτιμήθηκε από την ερευνήτρια να είναι ο προσωπικός χώρος του συνεντευξιαζόμενου, ώστε να περιοριστούν τα εμπόδια κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης και να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή άνεση του συμμετέχοντα. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Bell³⁵ «η διά ζώσης περιγραφή μέσω συνεντεύξεων δίνει ερευνητικά τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη χαρακτηριστικά όπως η στάση του σώματος, η αντίδραση του συμμετέχοντα και γενικότερα μη λεκτικά, αλλά σημαντικά, στοιχεία ενδεικτικά του κλίματος». Η Παρασκευοπούλου-Κόλλια³⁶ προσθέτει: «Ο ερευνητής που ακολουθεί ποιοτική μέθοδο παρατηρεί και περιγράφει όσα περισσότερα στοιχεία μπορεί από το περιβάλλον και προσπαθεί να ερμηνεύσει τα φαινόμενα όπως ακριβώς έχουν, ευρισκόμενος εν εγρηγόρσει, με τα στοιχεία ευαισθησίας του σε οξύτητα. Καταγράφει τα γεγονότα ως έχουν ή ως του

---

³⁵ Βλ. Bell, J., 1997. *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας (οδηγός για φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες)*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Α.Β. Ρήγα. Αθήνα: Gutenberg.σ. 143

³⁶ Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.-Α., 2019. *Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις*. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, Τομ. 15, Αρ. 2. σ. 28. Διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/20634/18982>

παρουσιάζονται από τις αφηγήσεις των υποκειμένων και ταυτοχρόνως έρχεται αντιμέτωπος με τον ίδιο της/του τον εαυτό. Αναλαμβάνει να συνδυάσει με ένα λογικό τρόπο δεδομένα, στοιχεία και καταστάσεις ώστε να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα από τα όσα παρατηρεί. Αυτό συμβαίνει μέσω του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνεται την παρουσία των γεγονότων και τη σπουδαιότητά τους».

Το εργαλείο που βοήθησε την οργάνωση και την επεξεργασία των δεδομένων ήταν η καταγραφή των συνεντεύξεων, που έδωσε τη δυνατότητα στην ερευνήτρια να ηχογραφήσει, στη συνέχεια να απομαγνητοφωνήσει το σύνολο των συνεντεύξεων κι έπειτα να τις μεταγράψει σε ένα ενοποιημένο κείμενο Microsoft Word.

4.5. Ερευνητικό εργαλείο

Ως προς το εργαλείο της έρευνας, διαμορφώθηκαν ομάδες ερωτήσεων όπως παρουσιάζονται ακολούθως, σύμφωνα με τους άξονες που αντιστοιχούν στα τρία (3) ερευνητικά ερωτήματα που έχουν ήδη αναφερθεί στο εισαγωγικό μέρος της παρούσας εργασίας.

Εισαγωγικές ερωτήσεις

Ερωτήσεις αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, τον τόπο κατοικίας, την οικογενειακή κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα, τη θέση και σχέση εργασίας των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Πρώτος άξονας: Ενασχόληση με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

1. Πόσα χρόνια ασχολείστε με την Ε.Ε.Κ.;
2. Η ενασχόλησή σας με την Ε.Ε.Κ. ήταν συνειδητή επιλογή ή απλώς μια επαγγελματική λύση; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
3. Θεωρείτε ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό επίπεδο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
4. Θεωρείτε ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε εθνικό επίπεδο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Δεύτερος άξονας: Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα διαχρονικά;
2. Αισθάνεστε ότι έχουν υπάρξει κάποιες αλλαγές τα τελευταία 3 χρόνια; Αν ναι, τι είδους αλλαγές;

3. Γνωρίζετε τις ρυθμίσεις του νόμου 4763/2020 για την Ε.Ε.Κ.; Αν ναι, πώς θα χαρακτηρίζατε τον εν λόγω νόμο;
4. Υπάρχουν διατάξεις του νόμου 4763/2020 που εφαρμόζετε στο χώρο εργασίας σας; Αν ναι, μπορείτε να μας μιλήσετε αναλυτικά γι' αυτές και να μας παρουσιάσετε την προσωπική σας εμπειρία;

Τρίτος άξονας: Διακυβέρνηση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και χρηματοδοτικά εργαλεία Ε.Ε.

1. Γνωρίζετε το Στρατηγικό Σχέδιο για την Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.; Αν ναι, συμφωνείτε με την στρατηγική για την τριετία 2022-2024; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
2. Γνωρίζετε το νέο σύστημα διακυβέρνησης της Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης; Αν ναι, συμμετέχετε σε κάποιο όργανο; Σε περίπτωση συμμετοχής σας, μπορείτε να μας περιγράψετε την εμπειρία που έχετε αποκομίσει;
3. Γνωρίζετε εάν έχουν εξασφαλιστεί ενωσιακοί πόροι για τη χρηματοδότηση της Ε.Ε.Κ.; Αν ναι, υπάρχει κάποια/κάποιες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις που να γνωρίζετε από το χώρο εργασίας σας;
4. Θεωρείτε ότι η εξασφάλιση ενωσιακών πόρων είναι απαραίτητη για την βελτίωση της ποιότητας της Ε.Ε.Κ.; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
5. Έχετε κάποιες προτάσεις δράσεων προς χρηματοδότηση που θεωρείτε σημαντικές για την αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ.;

4.6. Ανάλυση των πληροφοριών

Όλες οι απαντήσεις των ερωτώμενων μαγνητοφωνήθηκαν με τη συγκατάθεσή τους και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν πιστά και μετεγγράφηκαν σε ενοποιημένο κείμενο Microsoft Word. Επιλέχθηκε η ανάλυση περιεχομένου ως μέθοδος ανάλυσης της έρευνας, στη συνέχεια η ομαδοποίηση του υλικού σε κατηγορίες, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η σύνδεση αυτών με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, με σκοπό να καταγραφούν οι ομοιότητες και οι διαφορές που προέκυψαν σε σχέση με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και την υφιστάμενη κατάσταση.

4.7. Ζητήματα δεοντολογίας, αξιοπιστίας και εγκυρότητας

Τα άτομα που δέχτηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα είχαν ενημερωθεί για το περιεχόμενό της πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης, κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής

επικοινωνίας και τους απεστάλη στη συνέχεια, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο επεξηγηματικός πίνακας σχετικά με τις συγχρηματοδοτούμενες δράσεις της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. Ο χρόνος και ο τρόπος διεξαγωγής της συνέντευξης προσαρμόστηκε στον διαθέσιμο προσωπικό χρόνο και τόπο των συμμετεχόντων. Πριν την έναρξη της συνέντευξης, προηγήθηκε εκ νέου ενημέρωση με επανάληψη των δεσμεύσεων αναφορικά με τη διατήρηση της ανωνυμίας, της εχεμύθειας και της αποκλειστικής χρήσης του ηχητικού υλικού μόνο από πλευράς της ερευνήτριας για τις ανάγκες εκπόνησης της διπλωματικής της εργασίας. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίστηκε η συγκατάθεση όλων των συμμετεχόντων για την ηχητική καταγραφή της συνέντευξης. Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, επιδιώχθηκε η ελεύθερη, αβίαστη και μη καθοδηγούμενη απάντηση στα τεθέντα ερωτήματα, καταβάλλοντας η ερευνήτρια κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλίσει κλίμα εμπιστοσύνης, οικειότητας και άνεσης που θα οδηγούσε τους συμμετέχοντες στην ανεμπόδιση εξωτερίκευση των στάσεων, εμπειριών και απόψεών τους. Σημειώνεται ότι το σύνολο των συμμετεχόντων έδειξε προθυμία και διάθεση να βοηθήσει την ερευνήτρια στο έργο της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Δημογραφικά στοιχεία της έρευνας

Στην συγκεκριμένη συνέντευξη συμμετείχαν δέκα (10) άτομα, που υπηρετούν ή έχουν υπηρετήσει την Επαγγελματική Εκπαίδευση ή/και την Επαγγελματική Κατάρτιση από διάφορες θέσεις. Η αρχική ιδιότητα του συνόλου των συμμετεχόντων είναι η εκπαίδευση διότι διορίστηκαν ως μόνιμοι εκπαιδευτικοί και κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους πορείας ασχολήθηκαν με την Ε.Ε.Κ., κατέχοντας μία θέση ευθύνης, διδάσκοντας ως εκπαιδευτές σε Δημόσια Ι.Ε.Κ. ή αποτελώντας στελέχη της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. κατά την περίοδο διεξαγωγής των συνεντεύξεων. Ο κλάδος και η ειδικότητα πέντε (5) εξ αυτών ανήκουν στην κατηγορία των επαγγελματικών ειδικοτήτων της εκπαίδευσης. Σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων κατέχει σημαντική εμπειρία στον χώρο της Ε.Ε.Κ., επομένως οι απόψεις τους ήταν ιδιαίτερα χρήσιμες για τα ερευνητικά ζητούμενα της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για:

- ✓ έναν (1) Διευθυντή Δημόσιου Θεματικού Ι.Ε.Κ.,

- ✓ δύο (2) Διευθυντές Δημόσιων Πειραματικών Ι.Ε.Κ.,
  - ✓ δύο (2) Διευθυντές Δημόσιων Ι.Ε.Κ.,
  - ✓ έναν (1) Σχολικό Σύμβουλο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και παράλληλα εκπαιδευτή σε Δημόσια Ι.Ε.Κ.,
  - ✓ δύο (2) Διευθυντές Πρότυπων ΕΠΑ.Λ.
  - ✓ δύο (2) στελέχη της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.,
- Από τους ανωτέρω συμμετέχοντες, οκτώ (8) ήταν άνδρες και δύο (2) γυναίκες και η ηλικία τους εκτείνεται από 40 έως 62 έτη. Οι ανωτέρω κατοικούν και εργάζονται σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα. Σε όλους/ες δόθηκε κωδικός από το Σ1 έως το Σ10, κατά τη χρονολογική σειρά διεξαγωγής της συνέντευξης.

5.2. Απαντήσεις και συζήτηση για το 1^ο ερευνητικό ερώτημα

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αφορά στην ενασχόληση των συμμετεχόντων με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση και στόχο έχει τη διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων για τη θέση της Ε.Ε.Κ. στην Ευρώπη και στη χώρα μας.

α. Από την ερώτηση **«Πόσα χρόνια ασχολείστε με την Ε.Ε.Κ.»** προκύπτει ότι σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων έχει μακρά πορεία στην Ε.Ε.Κ. που εκτείνεται από τα δεκαεπτά (17) έως και τα τριάντα ένα (31) έτη. Μόνο δύο (2) συμμετέχοντες έχουν εμπειρία κάτω των δέκα (10) ετών.

β. Η ερώτηση **«Η ενασχόλησή σας με την Ε.Ε.Κ. ήταν συνειδητή επιλογή ή απλώς μια επαγγελματική λύση; Αιτιολογήστε την απάντησή σας»** ανέδειξε ότι η ενασχόληση με το πεδίο της Ε.Ε.Κ. ήταν συνειδητή επιλογή για αρκετούς συμμετέχοντες. Ο Σ1 αναφέρει ότι : *«ήταν επιλογή ως εκπαιδευτικός της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, να επιλέξω την επαγγελματική εκπαίδευση αρχικά έναντι της γενικής εκπαίδευσης και στη συνέχεια της επαγγελματικής κατάρτισης έναντι της επαγγελματικής εκπαίδευσης»*, ο Σ5 προσθέτει ότι: *«είναι συνειδητή επιλογή. Πάντα βρισκόμουν σε αυτό τον χώρο, πρώτα ως μαθητής και μετέπειτα ως καθηγητής. Είναι ένας χώρος που προσφέρει κατάρτιση και στοχεύει στον εφοδιασμό των νέων και των ενηλίκων, με γνώσεις, τεχνογνωσία, δεξιότητες και ικανότητες»*, ενώ ο Σ6 λέει ότι ένα σεμινάριο στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης έπαιξε σημαντικό ρόλο στην απόφασή του: *«Ήταν συνειδητή επιλογή, έπειτα από την παρακολούθηση ενός σεμιναρίου εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων που διοργάνωσε το ΙΝΕΠ του ΕΚΔΔΑ*

στην Αθήνα το 2010». Αξίζει να σημειωθεί η απάντηση του Σ9 «Ήταν μία συνειδητή επιλογή που βασίστηκε στην ειδικότητά μου ως αρχιτέκτων, η οποία ήταν και παραμένει άρρηκτα και άμεσα συνδεδεμένη με την αγορά εργασίας. Με την ολοκλήρωση της επαγγελματικής μου δραστηριότητας στην «ελεύθερη» αγορά εργασίας, ασχολήθηκα με την εκπαίδευση και κατάρτιση, ως εκπαιδευτικός και κατόπιν ως διευθυντής μέχρι σήμερα, απόφαση καθαρά δεοντολογική και ετεροκαθοριζόμενη από τις νεότερες ηλικιακές ομάδες, οι οποίες ταλανίζονται από την επαγγελματική ανασφάλεια και αποκατάστασή τους, ειδικά για την οποία θα ήμουν ιδιαίτερα ευτυχής, αν επικουρικά συνεισέφερα» καθώς και του Σ10 «Η ενασχόληση μου με την Ε.Ε.Κ. προέκυψε ως αποτέλεσμα του να ασκήσω το λειτούργημα του εκπαιδευτικού. Ήταν το όνειρό μου».

Για κάποιους ήταν μία τυχαία επιλογή ή μία λύση ανάγκης που μετετράπη στην πορεία των ετών σε συνειδητή επιλογή, όπως η περίπτωση του Σ4: «Αρχικά θα έλεγα μάλλον τυχαία, καθώς πληροφορήθηκα σε μία συζήτηση τη δημιουργία του τότε νέου θεσμού των Ι.Ε.Κ. και υπέβαλα αίτηση πρόσληψης ως ωρομίσθιος εκπαιδευτής. Στη συνέχεια, ως επαγγελματική λύση (...) Από το 2004, ως συνειδητή πλέον επιλογή (...) Η γενικότερη ενασχόληση μου με θέματα των Ι.Ε.Κ. και γενικότερα της Ε.Ε.Κ. ήταν εκείνη που καθόρισε το ενδιαφέρον μου και την πορεία μου συνειδητά προς αυτήν» καθώς και του Σ7: «Αρχικά ήταν μία επαγγελματική λύση προκειμένου να αποσπαστώ από την οργανική μου θέση που ήταν στις Κυκλάδες για να έρθω πιο κοντά στον τόπο κατοικίας μου. Αποσπάστηκα ως διοικητικό στέλεχος στο δημόσιο Ι.Ε.Κ. Βάρης. Κατά την υπηρεσία μου εκεί αντιλήφθηκα πόσο σημαντική ήταν η συνεισφορά της Ε.Ε.Κ. για την κοινωνία και πλέον παρέμεινα στο χώρο των δημοσίων Ι.Ε.Κ. συνειδητά, επένδυσα επαγγελματικά σε αυτήν και η επαγγελματική μου καριέρα αναβαθμίστηκε λαμβάνοντας θέσεις ευθύνης σε Δ.Ι.Ε.Κ». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του Σ8 που η επιλογή του συνδυάζει την αλλαγή καριέρας, τις σπουδές του και την επιθυμία του να διδάσκει: «Ήταν και τα δύο γιατί αφενός βρισκόμουν σε φάση αναζήτησης αλλαγής επαγγελματικής ενασχόλησης και αφετέρου ενδιαφέρθηκα να συνδυάσω τις σπουδές μου με την επαγγελματική απασχόληση. Αναφορικά με την επαγγελματική λύση σημαντικό ρόλο έπαιζαν οι επαγγελματικές συνθήκες εργασίας στον ιδιωτικό τομέα στον οποίο απασχολούμουν μέχρι τότε (...) Κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής χρειάστηκε πολλές φορές να εκπαιδεύσω νέους εργαζόμενους πράγμα που μου έδινε ιδιαίτερη ικανοποίηση. Αυτό σε συνδυασμό με τις σπουδές μου με οδήγησε στον τομέα της εκπαίδευσης και κατόπιν εξετάσεων διορίστηκα το 2009».

γ. Στην ερώτηση «**Θεωρείτε ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό επίπεδο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας**» οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο Σ4 αναφερόμενος στην πολιτική της Ε.Ε. για την Ε.Ε.Κ. λέει ότι: «*Η Ε.Ε.Κ. αποτελεί βασικό εργαλείο στην Ε.Ε. για προσαρμογή στις αλλαγές στα συστήματα παραγωγής. Η Ε.Ε. έχει αποδείξει πολλαπλά την προτεραιότητα που δίνει στην Ε.Ε.Κ.. Ήδη από το 2002, ξεκίνησε η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της Ε.Ε.Κ. στη σύνοδο της Κοπεγχάγης, ενώ η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχει προσδιοριστεί ως τομέας προτεραιότητας για τη συνεργασία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης για την περίοδο 2021-2030. Μέσω του Συμβουλίου της Ε.Ε. τα κράτη μέλη έχουν θέσει ως στόχο, έως το 2025, τουλάχιστον το 60% των πρόσφατων αποφοίτων Ε.Ε.Κ. να επωφελείται από μάθηση στον χώρο εργασίας κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισής του. Επίσης, το Συμβούλιο της Ε.Ε. εξέδωσε σύσταση για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα. Η σύσταση καθορίζει βασικές αρχές για να εξασφαλιστεί ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ευέλικτη υπό την έννοια ότι προσαρμόζεται γρήγορα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παρέχει ευκαιρίες ποιοτικής μάθησης τόσο στους νέους όσο και στους ενήλικες. Τέλος, με τη Δήλωση του Osnabrück (2020) των αρμόδιων υπουργών της Ε.Ε. για την Ε.Ε.Κ. καθορίζονται νέες δράσεις πολιτικής για την περίοδο 2021-2025 οι οποίες συμπληρώνουν τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα*». Την ίδια άποψη έχει και ο Σ5 που αναφέρεται στον κοινωνικό ρόλο της Ε.Ε.Κ. σε ευρωπαϊκό επίπεδο: «*Ναι, η Ε.Ε.Κ. στην Ευρώπη έχει την θέση που της αρμόζει. Διότι καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και προωθεί την ανάπτυξη χωρίς διακρίσεις. Οι εκπαιδευόμενοι που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση μπορούν να επωφελούνται περισσότερο από μάθηση, εκτός τάξεων, με βάση την εργασία, η οποία είναι κατάλληλη προς την αγορά εργασίας. Επίσης υπάρχει ισοτιμία, η κοινωνική συνοχή και η ενεργός συμμετοχή στα κοινά, ώστε όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως προσωπικών, κοινωνικών ή οικονομικών συνθηκών, μπορούν να συνεχίσουν να αναπτύσσουν, κατά τη διάρκεια της ζωής τους, δεξιότητες σχετιζόμενες με συγκεκριμένη απασχόληση*». Ο Σ8 προσθέτει την ποσοτική διάσταση στο θέμα λέγοντας ότι: «*Σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα έλεγα ότι η Ε.Ε.Κ. βρίσκεται πολύ κοντύτερα στην θέση που της αρμόζει σε σχέση με την χώρα μας αυτό άλλωστε το δείχνουν τα ποσοστά των ατόμων που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση σε σχέση*

με την γενική. Πέραν του ποσοτικού μεγέθους οι πολιτικές της ευρωπαϊκής ένωσης σε σχέση με την επαγγελματική εκπαίδευση και η μεγάλη έμφαση που δίνουν στην ανάπτυξη της, φανερώνουν την κυρίαρχη θέση της όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη των μελών κρατών της ευρωπαϊκής ένωσης».

Οι Σ6 και Σ7 αναφέρονται σε συγκεκριμένα παραδείγματα κ-μ σε σχέση με τον ρόλο που αποδίδουν στην Ε.Ε.Κ. ενώ ο Σ4 αναφέρεται στις ανισότητες των κ-μ στο πεδίο της Ε.Ε.Κ.

Σ6: «Σε χώρες όπως η Γερμανία, οι σκανδιναβικές χώρες, η Μ. Βρετανία κ.α. λειτουργούν συγκεκριμένοι μηχανισμοί, οι οποίοι μετρούν τις μελλοντικές ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό κάθε επαγγελματικού κλάδου και συνακολούθως μεθοδεύουν την προώθηση των μαθητών από μικρή ηλικία προς την επαγγελματική κατεύθυνση στην οποία έχει μετρηθεί ότι υπάρχει ανάγκη αλλά και ανάλογα με τα προφίλ των μαθητών και τις ιδιαίτερες ικανότητες και δεξιότητές τους».

Σ7: «Η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά ορισμένες χώρες και κυρίως αυτές της κεντρικής Ευρώπης όπως Αυστρία, Γερμανία, Βέλγιο, της βόρειας Ευρώπης Σουηδία, Φιλανδία στις οποίες φροντίζει για την αντιμετώπιση έλλειψης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης καθώς και της Διά βίου Μάθησης. Επίσης, ανερχόμενες χώρες όσον αφορά την αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ. είναι κάποιες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (π.χ. μεγάλη άνοδος έχει σημειωθεί στην Λιθουανία)».

Σ4: «Η Ε.Ε.Κ. διαφέρει σημαντικά από ΚΜ σε ΚΜ σε ό,τι αφορά την ποιότητα και την προσβασιμότητα (...) Συνολικά, η Ε.Ε.Κ. έχει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη, αλλά υπάρχουν ακόμη προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει, όπως η διασφάλιση της ποιότητας και η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των ΚΜ. Συνεπώς, η Ε.Ε.Κ. έχει σημαντική θέση, αλλά χρειάζεται διαρθρωτικές βελτιώσεις για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις προκλήσεις της εποχής».

Ο Σ10 εκφράζει την αγωνία του λέγοντας: Τα τελευταία χρόνια γίνεται αγώνας δρόμου για να προλάβουμε αυτά που είναι δεδομένα στην Ευρώπη, ελπίζουμε να τα καταφέρουμε».

Αντίθετη άποψη εκφράζουν οι Σ1 και Σ2 που θεωρούν ότι η Ε.Ε.Κ. δεν έχει τη θέση που της αρμόζει σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σ1: «Όχι θεωρώ ότι η Ε.Ε.Κ. είναι υποβαθμισμένη και συχνά θεωρείται ως δεύτερη επιλογή σε σύγκριση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση».

Σ2: «Δυστυχώς η Ε.Ε.Κ. θεωρείται ως δεύτερη επιλογή και ως λύση ανάγκης από τους νέους ιδίως παλιότερα καθώς: α) σε ένα βαθμό τα προγράμματα δεν ήταν προσαρμοσμένα στην αγορά εργασίας, β) δεν υπήρχε επαρκής χρηματοδότηση ώστε να αναπτυχθούν οι υποδομές των δομών κατάρτισης».

δ. Σε ό,τι αφορά στο ερώτημα «**Θεωρείτε ότι η Ε.Ε.Κ. έχει τη θέση που της αρμόζει σε εθνικό επίπεδο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας**» οι απόψεις των συμμετεχόντων ποικίλουν και περισσότεροι είναι εκείνοι που θεωρούν ότι δεν έχει τη θέση που της αρμόζει, έστω κι αν σημειώνουν ότι η κατάσταση παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης τα τελευταία τρία (3) χρόνια. Ο Σ3 χαρακτηρίζει την Ε.Ε.Κ. ως δεύτερη επιλογή για τους μη εισαχθέντες σε πανεπιστήμια, που επιδιώκουν εναλλακτικές εκπαιδευτικές επιλογές ενώ Σ8 αναφέρει ότι η υστέρηση οφείλεται στην νοοτροπία της ελληνικής κοινωνίας και ότι η μη αξιοποίηση της Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα αποτελεί τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας: «*Στη χώρα μας δυστυχώς σε αντίθεση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο η επαγγελματική εκπαίδευση υστερεί στην αποδοχή από την ελληνική κοινωνία ως βασική επιλογή για την επαγγελματική αποκατάσταση (...) Ο βασικότερος λόγος που συμβαίνει αυτό θεωρώ πως είναι η λανθασμένη νοοτροπία της ελληνικής κοινωνίας. Όπως και σε πολλά άλλα θέματα οι αντιλήψεις των Ελλήνων υστερούν εξελικτικά σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Είναι χαρακτηριστικό ότι η υιοθέτηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στην χώρα μας έπεται χρονικά σε σχέση με τις άλλες χώρες. Η έναρξη της εναρμόνιση του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων με το ελληνικό με τον νόμο 4763/20 είναι ένα παράδειγμα. Η μη αξιοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης από το ελληνικό κράτος είναι μία από τις αιτίες υστέρησης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας*». Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η άποψη του Σ7: «*Σε εθνικό επίπεδο η Ε.Ε.Κ. δεν έχει τη θέση που της αρμόζει. Δυστυχώς προβλήματα όπως τα στερεότυπα που υπάρχουν ότι η γενική εκπαίδευση είναι καλύτερη ή η ανώτερη εκπαίδευση είναι το ζητούμενο κάθε γονέα*». Ο Σ5 τονίζει την αναντιστοιχία της Ε.Ε.Κ. με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας: «*Παρόλη την σημασία της Ε.Ε.Κ. οι τρέχουσες επιδόσεις του συστήματος στην Ελλάδα υστερούν σημαντικά σε σχέση με την ΕΕ. όσον αφορά την αντιστοιχία της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας*». Ο Σ6 σημειώνει τη βελτίωση που έχει υπάρξει τα τελευταία τρία (3) αλλά τονίζουν τη σημασία δημιουργίας ενός μηχανισμού πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών της αγοράς εργασίας: «*Τα τελευταία 3-4 έτη έχουν γίνει σημαντικά βήματα από τη Γ.Γ. Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ., ώστε να αναγνωριστεί η σημαντικότητα της Ε.Ε.Κ., όμως πολλά*

μπορούν ακόμη να γίνουν. Εκτιμώ ότι το πιο σημαντικό που θα πρέπει να γίνει είναι να υπάρξει ένας ενιαίος μηχανισμός μέτρησης των μελλοντικών αναγκών της πολιτείας σε αποφοίτους Ε.Ε.Κ., όπως αυτές προκύπτουν από την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, και ακολούθως να δρομολογούνται οι αποφάσεις εκείνες που θα στοχεύουν προς την ικανοποίηση αυτών των αναγκών». Ο Σ10 κάνοντας μία σύντομη αναδρομή, περιγράφει εν συντομία τα στάδια που έχει διανύσει η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα, αναγνωρίζοντας την προσπάθεια που έχει καταβληθεί τα τελευταία ετών: «Σίγουρα η Ε.Ε.Κ. έχει χάσει πολλά χρόνια προσπαθώντας να βρει τον δρόμο της. Μέσα σε μόλις είκοσι χρόνια μετράει 4 μεταρρυθμίσεις. Τα ΤΕΛ γίνανε ΤΕΕ, που γίνανε ΕΠΑΛ, που γίνανε νέα ΕΠΑΛ, κ.ο.κ. Τα ΙΕΚ, ξεκινήσανε με έφοδο τη δεκαετία του ενενήντα, μετά χάσανε και αυτά το δρόμο τους, κάποιοι μάλιστα «πεφωτισμένοι» πήγαν και να τα κλείσουν! Αυτό είναι το θέμα, άνθρωποι που δεν είναι γνώστες, εφαρμόζουν συνεχείς αλλαγές που βαφτίζονται μεταρρυθμίσεις. Τα βασικά θέματα όπως τα αναλυτικά προγράμματα, τα βιβλία, οι διορισμοί, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι «ανέγγιχτα». Η μόνη μεγάλη αλήθεια είναι ότι μόνο τα τελευταία χρόνια βλέπουμε μια σοβαρή προσπάθεια για την αναμόρφωση της Ε.Ε.Κ. Βλέπουμε δηλαδή βασικά θεσμικά θέματα να επιλύονται ή έστω να συζητιούνται σοβαρά. Προσωπική μου άποψη, επιτέλους βλέπουμε και μια σοβαρή στάση σε σχέση με την διασύνδεση της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας. Ποιο το νόημα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης όταν δεν απευθύνεται στους Επαγγελματίες; Η Μαθητεία που ξεκίνησε πιλοτικά και παραλίγο και αυτή να καταργηθεί μέσα στις ιδεοληψίες για «φθηνά εργατικά χέρια» και άλλες κουταμάρες ευτυχώς διασώθηκε, ελπίζω να στηριχθεί ο θεσμός και να πάει και καλύτερα. Μεγάλη επίσης προσπάθεια έγινε και στην πιστοποίηση για το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων, μπήκε επιτέλους μια τάξη. Χρειάζονται βέβαια ακόμα αρκετά, όμως επιτέλους υπάρχει δράση, υπάρχει όραμα και στόχος».

Για τους Σ1, Σ2, Σ4 και Σ9 έχει ως ένα βαθμό τη θέση που της αρμόζει στη χώρα μας.

Σ1: «Νομίζω ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχει ως ένα σημείο τη θέση που της αρμόζει σε εθνικό επίπεδο».

Σ2: «Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετά σημαντικά βήματα ώστε να αναβαθμιστεί η θέση της Ε.Ε.Κ. σε εθνικό επίπεδο».

Σ4: «Σε επίπεδο πολιτικής, η απάντηση είναι θετική, αν και απαιτείται ακόμα χρόνος για την πλήρη αποδοχή και καταξίωση της Ε.Ε.Κ. στην Ελληνική κοινωνία, καθώς ανασταλτικό παράγοντα αποτελούν ο προσανατολισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη χώρα μας σε κορεσμένους τομείς, η εσφαλμένη αντίληψη για την τεχνική και

επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και τις προοπτικές διαφόρων επαγγελμάτων, η απουσία (έως πριν λίγα χρόνια) σύνδεσης με το παραγωγικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης της περιορισμένης λειτουργίας συστήματος δια βίου μάθησης, κ.ά.».

Σ9: «Τα πρόσφατα νομοθετήματα και η διάθεση της Πολιτείας να επανακαθορίσει το περιβάλλον της Ε.Ε.Κ. και τους επιδιωκόμενους στόχους, καταδεικνύει ότι σύντομα θα πάρει την θέση που της αξίζει. Τροχοπέδη σε αυτό, αποτέλεσε η προϋπάρχουσα αντίληψη, που περιόριζε την διαδικασία μάθησης και την απόκτηση γνώσης μόνο στο ακαδημαϊκό πεδίο και πανεπιστημιακό περιβάλλον, χωρίς να συμπεριλαμβάνει την επαγγελματική κατάρτιση ισότιμα στο εργασιακό διακύβευμα».

5.3. Απαντήσεις και συζήτηση για το 2^ο ερευνητικό ερώτημα

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά στο διαχρονικό ρόλο που είχε η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα μέχρι και σήμερα καθώς και στις αλλαγές που έχουν σημειωθεί τα τελευταία έτη, ιδιαίτερα μετά τον νόμο 4763/2020.

α. Στην ερώτηση «**Πώς θα χαρακτηρίζατε την Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα διαχρονικά;**» οι συμμετέχοντες παρουσίασαν την εικόνα της Ε.Ε.Κ. όπως την έχουν βιώσει κατά τη διάρκεια της ενασχόλησής τους με αυτή. Σύμφωνα με τον Σ9 έχει μία διαρκώς αναπτυσσόμενη δυναμική με αργά βήματα ωστόσο, που ενεπλάκη σε αθέμιτους ανταγωνισμούς, ενώ σύμφωνα με τους Σ1 και Σ2 η Ε.Ε.Κ. έχει μακρά ιστορία κι έχει να παίξει σημαντικό ρόλο προσαρμοζόμενη στις ανάγκες της εποχής.

Σ1: «*Η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα έχει μια μακρά ιστορία που ξεκινά πολλούς αιώνες πριν. Ο τίτλος του «Μάστορα» ήταν τίτλος τιμής στο μεσαίωνα. Ανέκαθεν η Ε.Ε.Κ. έχει διαχρονικά παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των Ελλήνων πολιτών και στην προετοιμασία τους για την αγορά εργασίας. Στα πρώτα χρόνια της Ε.Ε.Κ., η εκπαίδευση επικεντρωνόταν κυρίως στην παροχή βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε εργαζόμενους που είχαν ήδη εισέλθει στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, η Ε.Ε.Κ. επεκτάθηκε και άρχισε να προσφέρει πιο ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών που προετοιμάζουν τους σπουδαστές για συγκεκριμένα επαγγέλματα. Σήμερα, η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα παρέχει μια ποικιλία προγραμμάτων σπουδών που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επαγγελμάτων. Τα προγράμματα σπουδών της Ε.Ε.Κ. είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παρέχουν στους σπουδαστές τις δεξιότητες και τις γνώσεις που χρειάζονται για να βρουν δουλειά και να είναι επιτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή».*

Σ2: «Η Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα έχει μακρά και σημαντικότερη ιστορία. Έχει παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Ελλάδας και θεωρώ ότι έχει να προσφέρει πάρα πολλά τα επόμενα χρόνια στην ελληνική κοινωνία, αν βεβαίως προσαρμοστεί στα σύγχρονα δεδομένα και απαιτήσεις της εποχής».

Κάποιοι συμμετέχοντες εστίασαν στον υποβαθμισμένο ρόλο που είχε διαχρονικά στην Ελλάδα, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά οι Σ3, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, με στοιχεία αναβάθμισης που παρατηρούνται τα τελευταία έτη, όπως σημειώνουν οι Σ5, Σ6, Σ8.

Σ3: «Με μία λέξη υποβαθμισμένη. Θα λέγαμε ότι αναζητά συνεχώς την αναγνώριση που της ισοδυναμεί».

Σ7: «Την Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα διαχρονικά θα την χαρακτήριζα ως αδικημένη για όλους τους παραπάνω λόγους που προείπαμε κυρίως γιατί αυτή δεν προωθείται ούτε από το εκπαιδευτικό σύνολο καθώς θεωρείται ότι σ' αυτήν υποχρεωτικά πρέπει να καταφεύγουν άτομα τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα να φοιτήσουν στην γενική εκπαίδευση».

Σ5: «Στην αρχική μορφή της η Ε.Ε.Κ ήταν αρκετά υποβαθμισμένη σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση, επικρατούσε η στερεοτυπική αντίληψη, ότι επιλέγονταν από μαθητές περιορισμένων μαθησιακών δυνατοτήτων που συχνά επεδείκνυαν και παραβατική συμπεριφορά. Έτσι λοιπόν χαρακτηρίζονταν ανεπαρκής και γενικά χαμηλού επιπέδου εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να υπάρχει ανάγκη αναθεωρήσεων και βελτιώσεων. Τα τελευταία χρόνια υπήρξε ποιοτική αναβάθμιση».

Σ6: «Διαχρονικά είναι η αδικημένη και μη αναγνωρισμένη μεγάλη δύναμη της χώρας μας. Δεν κατέχει τη θέση που της αρμόζει στη συνείδηση των πολιτών και θεωρείται από τους γονείς μια β' κατηγορίας επιλογή για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Παρ' ολ' αυτά οι απόφοιτοι ορισμένων ειδικοτήτων της Ε.Ε.Κ. σήμερα έχουν πολύ πιο σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης από τους αποφοίτους πολλών Α.Ε.Ι. Όπως ανέφερα και πιο πάνω, τα τελευταία έτη γίνονται σημαντικές και επιτυχείς προσπάθειες και φαίνεται να οδηγούν με ασφάλεια προς την κατεύθυνση να λάβει η Ε.Ε.Κ. τη θέση που της αρμόζει».

Σ8: «Η ανάπτυξη της Ε.Ε.Κ. ήρθε αργά και αποσπασματικά χωρίς μακροπρόθεσμο σχέδιο και χωρίς την αναγνώριση της σπουδαιότητάς της ως μοχλό ανάπτυξης. Αποτελούσε διαχρονικά ξεχωριστό τμήμα της εκπαίδευσης που απευθυνόταν κυρίως σε μαθητές μειωμένων επιδόσεων. Παρότι η Ελλάδα αποτελεί μέλος της ΕΕ εδώ και δεκαετίες εντούτοις η αυτονομία στην εκπαιδευτική πολιτική των κρατών μελών της ΕΕ αποτελεί παράγοντα που δεν βοηθά στην κατάρριψη των κοινωνικών στερεοτύπων της Ελληνικής κοινωνίας που θεωρούν τα τεχνικά επαγγέλματα υποδεέστερα των υπολοίπων».

Με το πέρασμα των χρόνων γίνονται προσπάθειες βελτίωσης της εικόνας αλλά ο ρυθμός παραμένει εξαιρετικά αργός. Σε κάθε περίπτωση η νομοθεσία για την Ε.Ε.Κ. περιοριζόταν στην ίδρυση διαφόρων τύπου σχολών και μόνο κατά τη δεκαετία του 80 αντιμετωπίστηκε ισότιμα με τη Γενική σε μια ενοποιημένη μορφή στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Από τη δεκαετία του 90 και μετά και την ίδρυση του μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου (Ι.Ε.Κ.) συνεχείς νομοθετικές προσπάθειες προσπαθούν να αναπτύξουν την Ε.Ε.Κ. μέχρι το 2020 που αναπτύσσεται ολοκληρωμένα η εικόνα της σε νόμο (4763/20)».

Ο Σ4 προσθέτει τη διάσταση της διαχρονικής απουσίας σύνδεσης της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας μέχρι το 2020, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι: «θα χαρακτηρίζα την μέχρι το 2020 λειτουργία της Ε.Ε.Κ. ως μια ημιτελή προσπάθεια στροφής και διεξόδου των νέων προς την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς απουσίαζε η μεθοδολογία σύνδεσης με την αγορά εργασίας, αλλά και η ενιαία και συνεκτική αντιμετώπισή της».

Ο Σ10 προσθέτει την έννοια της προχειρότητας ως προς τον διαχρονικό σχεδιασμό της Ε.Ε.Κ.: «Η Ε.Ε.Κ. «στήθηκε» λίγο πρόχειρα προσπαθώντας να καλύψει με τεχνίτες και τεχνικούς την αγορά εργασίας στην αρχή, και μετέπειτα γινόντουσαν συνεχείς «μεταρρυθμίσεις» στη λογική «ας το κάνουμε και ό,τι βγει». Γι' αυτό άλλωστε γίνανε και τόσες, γιατί ουσιαστικά δεν υπήρχε από πίσω στην πραγματικότητα σχέδιο».

β. Σε ό,τι αφορά στο δεύτερο ερώτημα **«Αισθάνεστε ότι έχουν υπάρξει κάποιες αλλαγές τα τελευταία 3 χρόνια; Αν ναι, τι είδους αλλαγές;»** το σύνολο των ερωτώμενων απάντησε καταφατικά και παρουσίασε τις αλλαγές που θεωρεί ότι έχουν γίνει τα τελευταία τρία (3) χρόνια. Οι Σ1 και Σ2 αναφέρονται ακριβώς στις ίδιες αλλαγές δηλαδή τον νέο νόμο 4763/2020, τα νέα προγράμματα σπουδών και την αύξηση χρηματοδότησης. Πιο συγκεκριμένα, ο Σ2 λέει: «Θεωρώ ότι υπάρχουν αρκετές αλλαγές στην Ε.Ε.Κ. τα τελευταία 3 χρόνια όπως: α) Νέος νόμος (ο Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης,) ο οποίος δημιούργησε το πλαίσιο ανάπτυξης της Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα (θεματικά Ι.Ε.Κ. Πειραματικά ΕΠΑ.Λ., Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης, σύνδεση με παραγωγικούς φορείς και τους κοινωνικούς εταίρους κλπ). β) Ξεκίνημα δημιουργίας επικαιροποιημένων προγραμμάτων σπουδών γ) Καλύτερη χρηματοδότηση από παλαιότερα. Στο θέμα της αυξημένης χρηματοδότησης αναφέρεται και ο Σ5: «Ναι υπάρχουν αλλαγές. Η αύξηση της χρηματοδότησης σε συνδυασμό με

θεσμικές αλλαγές στην κατεύθυνση της καλύτερης διασύνδεσης της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις των προγραμμάτων, σε όρους απασχόλησης, ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και κοινωνικής ένταξης. Ειδικότερα, υπάρχει αυξημένη ευελιξία των προγραμμάτων προς ενήλικους που ανταποκρίνεται καλύτερα και στις δικές τους ανάγκες, ενώ σημαντική βελτίωση υπάρχει και ως προς τους εκπαιδευτές, οι οποίοι έχουν διαρκή επιμόρφωση και στενότερη επαφή με την παραγωγική διαδικασία».

Αλλαγές στη δημιουργία οργάνων διακυβέρνησης καθώς και νέων δομών σημειώνουν οι Σ3 και Σ4.

Σ3: «Διαπίστωση ότι έχει αλλάξει η διακυβέρνηση της Ε.Ε.Κ. και έχουν συσταθεί καινούργια όργανα αλλά και καινούργιες δομές που δεν υπήρχαν πρωτύτερα όπως τα πρότυπα επαγγελματικά λύκεια και τα θεματικά και πειραματικά Ι.Ε.Κ. τα οποία αντικατοπτρίζουν τη δυναμική εξέλιξη του τομέα. Αυτές οι νέες δομές και τα όργανα διακυβέρνησης προσφέρουν ευκαιρίες για την προώθηση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης».

Σ4: «Ασφαλώς έχουν υπάρξει ουσιαστικές αλλαγές τα τελευταία 3 χρόνια, που εκπορεύονται από τις ρυθμίσεις του Ν.4763/2020, οι οποίες έρχονται να διορθώσουν, μεταξύ άλλων, τις ελλείψεις που επισημάνθηκαν στην προηγούμενη απάντηση. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τη σύνδεση της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας, έχει συσταθεί το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ., η Κ.Ε.Ε., τα Σ.Σ.Π.Α.Ε. (...) Περαιτέρω, μπορούν να επισημανθούν αλλαγές, όπως, η ένταξη των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), της μεταγυμνασιακής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου τρία (3), και της μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου πέντε (5) στο «Τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα», η ίδρυση Θεματικών και Πειραματικών Ι.Ε.Κ., η ίδρυση πρότυπων ΕΠΑ.Α. (Π.ΕΠΑ.Α.), η ίδρυση των Ε.Σ.Κ. και των ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. κ.λπ.».

Οι Σ6, Σ8 και Σ9 αναφέρουν συγκεκριμένες αλλαγές που διαπίστωσαν τα τελευταία χρόνια στην Ε.Ε.Κ. και συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- ίδρυση προτύπων εκπαιδευτικών δομών όπως τα Πρότυπα ΕΠΑ.Α. στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- βελτίωση της μεταδευτεροβάθμιας κατάρτισης στα Ι.Ε.Κ. με τη δυνατότητα εισαγωγής μέσω μηχανογραφικού δελτίου των Πανελληνίων εξετάσεων
- είσοδος σε ανώτερο επίπεδο μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων για τους αποφοίτους Ι.Ε.Κ. και Μεταλυκειακού έτους

- εξασφάλιση επιδότησης της πρακτικής άσκησης
- συγγραφή σύγχρονων πιστοποιημένων οδηγών κατάρτισης
- κάλυψη του κενού σε εκπαιδευτικές δομές επιπέδου 3 με τη δημιουργία σχολών κατάρτισης
- χρηματοδότηση Ι.Ε.Κ. μέσω ΕΣΠΑ
- στεγαστικό επίδομα καταρτιζόμενων Ι.Ε.Κ.
- νέοι Κανονισμοί Λειτουργίας
- διοικητική αυτονομία των Ι.Ε.Κ. που τους δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνουν πρωτοβουλίες

Ο Σ10 τονίζει την τεχνογνωσία και την ικανότητα σχεδιασμού του Γενικού Γραμματέα Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.: «τα τελευταία χρόνια υπάρχει μάλλον αυτό που έλειπε, δηλαδή σχέδιο για την Ε.Ε.Κ. Πρώτα απ' όλα φαίνεται ότι υπάρχουν άνθρωποι που ξέρουν τι τους γίνεται, γνώστες της Ε.Ε.Κ. με έργο πίσω τους. Ο Γ.Γ. της Ε.Ε.Κ. με την ομάδα του είναι αυτός που όπως ξεκίνησε παλιά το θεσμό των Ι.Ε.Κ., έτσι τώρα ξεκίνησε το θεσμό των Πρότυπων ΕΠΑ.Α. στοχεύοντας στην πραγματική αναβάθμισή τους. Επιπλέον όπως προ είπα, δίνεται έμφαση στη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, τόσο με τη Μαθητεία (Μεταλκειακό έτος στα ΕΠΑ.Α.) όσο και με την Πρακτική άσκηση στα Ι.Ε.Κ.. Σημαντική επίσης υπόθεση το κομμάτι που αφορά το επίπεδο προσόντων και ο διαχωρισμός ΕΠΑ.Α., επίπεδο 4, με τη Μαθητεία και τα ΙΕΚ στο επίπεδο 5. Ο διαχωρισμός βέβαια πρέπει να γίνει και στα αναλυτικά προγράμματα, και στα βιβλία. Γενικά φαίνεται ότι επιτέλους πάμε προς τη σωστή κατεύθυνση, μακάρι να συνεχιστεί το έργο που έχει ξεκινήσει, να πάει μέχρι τέλους».

γ. Αναφορικά με το τρίτο ερώτημα **«Γνωρίζετε τις ρυθμίσεις του νόμου 4763/2020 για την Ε.Ε.Κ.; Αν ναι, πώς θα χαρακτηρίζατε τον εν λόγω νόμο;»** όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν καταφατικά και χαρακτήρισαν τον εν λόγω νόμο ως ακολούθως:

Σ1: «Αποτελεί μια σημαντική μεταρρύθμιση της Ε.Ε.Κ. στην Ελλάδα. Ο νόμος 4763/2020 έχει ως στόχο να βελτιώσει την ποιότητα της Ε.Ε.Κ., να την καταστήσει πιο ελκυστική για τους νέους και να την προσαρμόσει στις ανάγκες της αγοράς εργασίας».

Σ2: «Θεωρώ ότι ήταν μια σημαντική μεταρρύθμιση που παρόλο που δεν έλυσε όλα τα προβλήματα της Ε.Ε.Κ., έβαλε σε τάξη, σε σχέση με τις προηγούμενες ρυθμίσεις, πολλά θέματα που αφορούσαν την Ε.Ε.Κ.»

Σ3: «Ο νόμος αυτός είναι σημαντικός και προσπαθεί να φέρει αλλαγές που θα επηρεάσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της Ε.Ε.Κ. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εξής:

- *Μεταρρυθμιστικός:* Ο νόμος 4763/2020 μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεταρρυθμιστικός, καθώς επιδιώκει να επαναπροσδιορίσει την Ε.Ε.Κ. και να την φέρει πιο σύμφωνη με τις σύγχρονες ανάγκες και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.
- *Στόχος ποιότητας:* Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του νόμου είναι η προσπάθεια να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης που προσφέρεται στους σπουδαστές της.
- *Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας:* Ο νόμος προσπαθεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της Ε.Ε.Κ., καθιστώντας την πιο ανταγωνιστική και ευέλικτη.
- *Ενίσχυση της σύνδεσης με την αγορά εργασίας:* Ένας από τους βασικούς στόχους είναι η ενίσχυση της σύνδεσης της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας, έτσι ώστε οι απόφοιτοι να είναι πιο προετοιμασμένοι για την απασχόληση.
- *Στήριξη της καινοτομίας:* Ο νόμος ενθαρρύνει την καινοτομία στην Ε.Ε.Κ., περιλαμβάνοντας θεματικά και πειραματικά Ι.Ε.Κ., προωθώντας την προσαρμογή σε νέες τεχνολογίες και ανάγκες της αγοράς.

Σ4: «Με σύντομη διατύπωση, θα έλεγα ότι ο νόμος 4763/2020 είναι ρηζικέλευθος και μεταρρυθμιστικός για όλο το σύστημα της Ε.Ε.Κ., καθώς για πρώτη φορά ένας νόμος αντιμετωπίζει στο σύνολο τους τις προϋπάρχουσες παθογένειες και ελλείψεις των δομών που περιλαμβάνονται σε αυτήν, αλλά και των σχέσεων μεταξύ τους, ενώ παράλληλα προβαίνει στην ίδρυση νέων φορέων Ε.Ε.Κ.»

Σ5: «Με αυτόν τον νόμο λοιπόν λύνονται διάφορα προβλήματα. Είναι ένας νόμος ορόσημο ο οποίος χρειάζεται συνεχείς βελτιώσεις ανάλογα με την εξέλιξη».

Σ6: «Ο Ν. 4763/2020 είναι πρωτοποριακός και επιχειρεί τομές, αλλά μπορούσε να είναι πιο τολμηρός».

Σ8: «Θεωρώ πως αποτελεί το σημαντικότερο νομοθέτημα των τελευταίων ετών που αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Η ολιστική αντιμετώπιση των παραγόντων που σχετίζονται με την Ε.Ε.Κ. αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό του νόμου. Η συνένωση όλων των προσώπων που σχετίζονται με την Ε.Ε.Κ. από τον χώρο της εκπαίδευσης μέχρι τον χώρο της εργασίας αλλά και των τοπικών κοινωνιών μέσω αντιπροσωπευτικών επιτροπών και συμβουλίων, είναι καθοριστικής σημασίας για την ενίσχυση και την ανάδειξη του ρόλου της Ε.Ε.Κ. Με την ολοκλήρωση εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας του νόμου θα εκδηλωθούν όλες οι σημαντικές επιδράσεις από

την υιοθέτησή του». Αξίζει να αναφερθεί η παρατήρηση του Σ9 για τη διάκριση των ρόλων των ΕΠΑ.Λ. και Ι.Ε.Κ.: «Απομένουν μερικά σημεία που χρήζουν περαιτέρω ρυθμίσεων, όπως π.χ., η σχέση και οι σαφείς ρόλοι των επιμέρους δομών, ΕΠΑ.Λ. και Ι.Ε.Κ.».

Σ10: «Ο νόμος αυτός με μια λέξη είναι το «ευαγγέλιο» της Ε.Ε.Κ., αφού ρυθμίζει όλο το φάσμα, από τις μεταγυμνασιακές ΕΣΚ έως τα μεταλυκειακά ΙΕΚ και Μαθητεία. Και επιτέλους υπάρχει σε ένα και μόνο νόμο ότι αφορά την Ε.Ε.Κ., ήταν κάτι που έλειπε».

δ. Στο τέταρτο ερώτημα «**Υπάρχουν διατάξεις του νόμου 4763/2020 που εφαρμόζετε στο χώρο εργασίας σας; Αν ναι, μπορείτε να μας μιλήσετε αναλυτικά γι' αυτές και να μας παρουσιάσετε την προσωπική σας εμπειρία;**» οι συμμετέχοντες κατέθεσαν τις δικές τους εμπειρίες αναφορικά με τις διατάξεις του ν. 4763/2020 που εφαρμόζουν στο χώρο εργασίας τους, ανάλογα με τη δομή Ε.Ε.Κ. στην οποία εργάζονται ή τη διοικητική θέση την οποία κατέχουν στον τομέα της Ε.Ε.Κ.

Ο Σ1 εφαρμόζει τις διατάξεις για τα Δημόσια Θεματικά Ι.Ε.Κ.: «*Ναι. Κατ' αρχάς έχω τη τιμή να διευθύνω ένα Δημόσιο Θεματικό Ι.Ε.Κ., το πρώτο Θεματικό Ι.Ε.Κ. στα STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics), το οποίο ιδρύθηκε το 2021 σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 4763/2020 αναφορικά με τα Δημόσια Πειραματικά και Θεματικά Ι.Ε.Κ. (...). Έτσι το Δ.Θ.Ι.Ε.Κ. έχει αναπτύξει τρεις νέες πειραματικές ειδικότητες αυτές του Τεχνικού Συστημάτων Ανοικτού Λογισμικού, των Τεχνικών Αυτοματισμών Ναυτιλίας και του Στέλεχος Ψηφιακού Μάρκετινγκ στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Επίσης, σχεδιάζει τη δημιουργία νέων ειδικοτήτων στο προσεχές διάστημα σε συνεργασία με Πανεπιστήμια και άλλους φορείς στα πλαίσια Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων που συμμετέχει».*

Ο Σ2 είναι εκπαιδευτής σε δημόσια Ι.Ε.Κ.: «*Εργάζομαι παράλληλα ως εκπαιδευτής στα Ι.Ε.Κ. μέσω του Μητρώου Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης που δημιουργήθηκε το 2020 και αμείβομαι πλέον αποκλειστικά από ενωσιακούς πόρους, χωρίς να επιβαρύνεται ο κρατικός προϋπολογισμός».*

Ο Σ3 μας μεταφέρει την εμπειρία του σχετικά με τα όργανα διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ.: «*(...) μέσω της ενασχόλησής μου με το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. το οποίο αποτελεί ένα συμβούλιο στο οποίο συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και εκπρόσωποι από υπουργεία, φορείς, συνδικάτα και μέσω αυτού ακούγονται πολλές φωνές και κατατίθενται πολλές προτάσεις. Προσωπικά θα έλεγα ότι είναι ο κοινός τόπος για όσους ενδιαφέρονται και ασχολούνται με την Ε.Ε.Κ. -ίσως είναι το πιο σημαντικό όργανο διακυβέρνησης. Επίσης συμμετέχω*

στο ΣΥΠΕΠΑΑ και έχω αποκτήσει σημαντική εμπειρία στον τρόπο επιλογής των στελεχών αλλά και των αρμοδιοτήτων αυτού του Συμβουλίου που αφορούν στα Πρότυπα ΕΠΑ.Α».

Οι Σ4 και Σ7 εφαρμόζουν τις διατάξεις που αφορούν στους Διευθυντές των Ι.Ε.Κ.: «Ως Διευθυντής Δ.Ι.Ε.Κ. και στο πλαίσιο του ρόλου μου, εφαρμόζω όλες τις διατάξεις που αναφέρονται στο νόμο (άρθρα Κεφ. Ε). Ιδιαίτερος, εφαρμόζω τις αρμοδιότητες που αναφέρονται στο άρθρο 31, και αφορούν στην εύρυθμη λειτουργία του Ι.Ε.Κ. σε διοικητικό, οικονομικό και πειθαρχικό επίπεδο (...) Ως προσωπική εμπειρία, εκφράζω την ικανοποίησή μου για την αρτιότητα με την οποία ο νόμος προβλέπει και περιγράφει τις αρμοδιότητες για το ρόλο του Διευθυντή Ι.Ε.Κ. Κατά την άσκηση των καθηκόντων μου δεν αντιμετώπισα άξια αναφοράς προβλήματα συνεργασίας, τόσο με το διοικητικό προσωπικό του Ι.Ε.Κ., όσο και με τους εκπαιδευτές και τους σπουδαστές, ενώ η συνεργασία μου με τη Διεύθυνση Εφαρμογής Επαγγελματικής Κατάρτισης της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. αλλά και το ΙΝΕΔΙΒΙΜ ήταν πάντα θετική και σε πολύ καλό κλίμα».

Οι Σ5 και Σ10 αναφέρονται στις διατάξεις που αφορούν στα Πρότυπα ΕΠΑ.Α., στα Σ.Σ.Π.Α.Ε. καθώς και στο Μεταλυκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας: «Ιδρύθηκαν τα 6 πρώτα Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια (ένα από αυτά είναι το Π.ΕΠΑ.Α στο οποίο είμαι Διευθυντής). Επίσης, ιδρύθηκαν τα Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και της Αγοράς Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.) και είμαι μέλος στο Συμβούλιο της Περιφέρειάς μου. Έχουμε το παράλληλο μηχανογραφικό καθώς και τη φοίτηση των αποφοίτων στο Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας, με νέα δεδομένα».

Σ10: «Ως προς τα Π.ΕΠΑ.Α. υπάρχουν στο νόμο διατάξεις που αφορούν τους στόχους και τη λειτουργία τους. Σε κάθε περίπτωση ο θεσμός αναβαθμίζει την Ε.Ε.Κ. μιας και δεν υπήρχαν Πρότυπα ΕΠΑ.Α., ενώ τόσο στη γενική εκπαίδευση όσο και στην Ευρώπη γενικότερα, υπάρχουν. Το στοιχείο για να πείσουν την σχολική κοινότητα αλλά και την κοινωνία παίζεται σε δυο ζητήματα: την λειτουργία του Κέντρου Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών, και στην πρακτική άσκηση των μαθητών στο χώρο εργασίας τοπικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα το δεύτερο ζήτημα απαιτεί οργάνωση και μεγάλη αφοσίωση στην επίτευξη του. Η εμπειρία στα πρώτα δυο χρόνια έδειξε ότι τα Π.ΕΠΑ.Α. μπορούν να είναι ο φάρος που θα οδηγεί τη δευτεροβάθμια Ε.Ε.Κ.. Αρκεί να ειπωθεί ότι για πρώτη φορά στα περίπου τριάντα χρόνια υπηρεσίας μου είδα μαθητές με απολυτήριο Γυμνασίου «άριστα» να εγγράφονται σε αυτά. Το θέμα είναι να στηριχθούν αυτά τα σχολεία ώστε να μην απογοητεύσουν τις προσδοκίες. Οφείλω εδώ να καταθέσω ότι το Υπουργείο έχει ανοιχτά τα μάτια και τα αυτιά του και προσπαθεί να αφογκράζεται ότι συμβαίνει στα

σχολεία και χρήζει διόρθωσης. Για τη Μαθητεία έχω ήδη εκφραστεί παραπάνω. (...)Είναι τόσο σημαντική η Μαθητεία για τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας που τολμώ να πω ότι θα έπρεπε να είναι υποχρεωτική, τουλάχιστον στα Π.ΕΠ.Α.Λ.. Η θέση μου και στόχος μου στο σχολείο και στο Σύλλογο Διδασκόντων είναι ξεκάθαρη και είναι η εξής: «Κάθε απόφοιτος από το σχολείο μας έχει δυο δρόμους: ή την τριτοβάθμια εκπαίδευση ή την Μαθητεία».

Ο Σ6, πλέον των διατάξεων που εφαρμόζει ως Διευθυντής Ι.Ε.Κ., αναφέρεται στις πρωτοβουλίες που ανέλαβε αναφορικά με τις ειδικότητες και την εξωστρέφεια του Ι.Ε.Κ. του οποίου προΐσταται: «στο Δ.Ι.Ε.Κ. μας έχουμε από νωρίς κάνει τις επαφές μας με την τοπική αγορά εργασίας και τους τοπικούς φορείς και εταιρείες ώστε να καταλήξουμε σε συγκεκριμένες προτάσεις για τις ειδικότητες που προτείναμε να λειτουργήσουν από το επόμενο εξάμηνο σπουδών και παράλληλα καταφέραμε να εντάξουμε το Δ.Ι.Ε.Κ. μας για πρώτη φορά από τη σύστασή του σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα Κινητικότητας Erasmus+».

Ο Σ9 αναφέρεται επιπλέον στις ρυθμίσεις που αφορούν στην πιστοποίηση των αποφοίτων Ι.Ε.Κ. καθώς και στον νέο Κανονισμό Λειτουργίας των Ι.Ε.Κ.

Ο Σ8 δεν εφαρμόζει αλλά συμμετέχει στην σύνταξη της δευτερογενούς νομοθεσίας για την εφαρμογή του ν. 4763/2020 και αναφέρεται στη δυσκολία που αντιμετωπίζει κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του: «Στον εργασιακό μου χώρο γίνεται η προετοιμασία όλων των αποφάσεων που σχετίζονται με την εφαρμογή του νόμου. Το έργο αυτό αποτελεί μια δύσκολη προσπάθεια αφού μια μικρή ομάδα συνεργατών καλείται να κινητοποιήσει τόσο το εσωτερικό περιβάλλον εντός υπουργείου όσο και όλες τις συνεργαζόμενες υπηρεσίες εκτός αυτού για την ορθή εφαρμογή όλων των διατάξεων που σχετίζονται με τον νόμο».

5.4. Απαντήσεις και συζήτηση για το 3^ο ερευνητικό ερώτημα

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα αφορά στη διακυβέρνηση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης καθώς και στη διερεύνηση του τρόπου συμβολής των χρηματοδοτικών εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως μέσο για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης που συντελέστηκε στην Ε.Ε.Κ. με τον ν. 4763/2020.

α. Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο πρώτο ερώτημα **«Γνωρίζετε το Στρατηγικό Σχέδιο για την Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.; Αν ναι, συμφωνείτε με την στρατηγική για την τριετία 2022-2024; Αιτιολογήστε την απάντησή σας»** προκύπτει η καθολική

γνώση του Στρατηγικού Σχεδίου κι επομένως ήταν δυνατή η κατάθεση αιτιολογημένης άποψης από τους συνεντευξιαζόμενους αναφορικά με την στρατηγική για την τριετία 2022-2024. Το σύνολο των ερωτώμενων τοποθετείται θετικά απέναντι στην στρατηγική που ακολουθείται.

Οι Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ9, Σ10 γνωρίζουν το Στρατηγικό Σχέδιο καθώς και τους στόχους που θέτει και λένε ότι αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την αναβάθμιση της E.E.K.&Δ.Β.Μ. στην Ελλάδα. Ο Σ1 λέει ότι: *«είναι ένα φιλόδοξο και καινοτόμο σχέδιο που έχει τη δυνατότητα να αλλάξει προς το καλύτερο το σύστημα της E.E.K.&Δ.Β.Μ. στην Ελλάδα. Πιστεύω ότι το Στρατηγικό Σχέδιο θα βοηθήσει στην βελτίωση της ποιότητας της E.E.K.&Δ.Β.Μ., στην προσαρμογή της στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στην αύξηση της ελκυστικότητάς της για τους νέους και στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων της E.E.K.&Δ.Β.Μ.»*. Ο Σ4 δείχνει να έχει μελετήσει σε βάθος το Στρατηγικό Σχέδιο και αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Γνωρίζω το Στρατηγικό Σχέδιο για την E.E.K.&Δ.Β.Μ. και το έχω μελετήσει. Συμφωνώ με τη στρατηγική για την τριετία 2022-2024 και τους στρατηγικούς στόχους που διατυπώνονται σε αυτήν (...). Το Στρατηγικό Σχέδιο, με την στρατηγική για την τριετία 2022-2024, έρχεται να εξειδικεύσει τις διατάξεις του Ν.4763/2020 για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, τη Διά Βίου Μάθηση και τη Νεολαία στην Ελλάδα, καθώς για πρώτη φορά, συντελείται κοινός στρατηγικός σχεδιασμός της E.E.K. και της Δ.Β.Μ., με διακριτά επίπεδα προσόντων, προς αποφυγή επικαλύψεων δομών και υπηρεσιών. (...) Παράλληλα, θα ήθελα να τονίσω ότι συμφωνώ απόλυτα με την παρατήρηση της διάκρισης ανάμεσα στις «εκπαιδευτικές διαδρομές» και τις «διαδρομές της κατάρτισης», και τη σχέση τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας»*. Ο Σ9 λέει ότι συμφωνεί απόλυτα και ιδιαίτερα *«για τη διασύνδεση δηλαδή της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τις επιχειρήσεις και την αγορά εργασίας, καθώς και το νέο πλαίσιο της συνέργειας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του δημοσίου τομέα, με τους ιδιωτικούς φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης»*. Ο Σ5 προσθέτει την αναπτυξιακή διάσταση του Στρατηγικού Σχεδίου λέγοντας ότι: *Ναι το γνωρίζω και συμφωνώ. (...) Επίσης, έχουμε ανάδειξη της εθνικής πολιτικής προτεραιότητας, καθώς και σαφή ισχυρή σύνδεσή της με την απασχόληση, την οικονομική ευημερία και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνία. Και ειδικά τώρα, το στρατηγικό σχέδιο αποτελεί κρίσιμο παράγοντα ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής»*.

Ο Σ6 γνωρίζει και συμφωνεί με το Στρατηγικό Σχέδιο αλλά θα το προτιμούσε λίγο πιο τολμηρό, έστω κι αν θεωρεί ότι *«στην Ελλάδα οι αλλαγές όντως πρέπει να συντελούνται*

σε μικρά βήματα λόγω της αντιδραστικής κουλτούρας του Έλληνα προς κάθε αλλαγή». Ο Σ7 θεωρεί ότι το Στρατηγικό Σχέδιο ακολουθεί τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και αναφέρει στην απάντησή του ότι: «Είναι στη σωστή κατεύθυνση έχει συμπεριλάβει τους στόχους της συνάντησης στο Οσναμπρουκ (...) Η ανάλυση SWOT που έχει πραγματοποιήσει έχει εντοπίσει πράγματι τα δυνατά κι αδύνατα σημεία, τις ευκαιρίες και απειλές άρα είναι και γνωστό στους αρμόδιους τι πρέπει να βελτιωθεί σε ποιον άξονα και σε ποια κατεύθυνση». Τέλος, Ο Σ8 δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στους στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου που αφορούν στην ποιότητα και την εξωστρέφεια, λέγοντας ότι: «Σχετικά με το στρατηγικό σχέδιο που είναι εις γνώση μου θεωρώ ότι κινείται σε σωστή κατεύθυνση αφού προσπαθεί να αντιμετωπίσει όλες τις αδυναμίες της Ε.Ε.Κ. ενώ λαμβάνει υπόψη όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξή της. Από τους στόχους η έμφαση στην ποιότητα και η ενίσχυση της εξωστρέφειας της Ε.Ε.Κ. είναι από τις σημαντικότερες στρατηγικές κι αυτό γιατί αφενός μέσω της εξωστρέφειας και της συνεργασίας θα γίνει ευρύτερα γνωστό το περιεχόμενο της Ε.Ε.Κ. σε όλους κι έτσι θα δοθούν περισσότερες ευκαιρίες να αντιληφθούν την σπουδαιότητά της. Επιπλέον η βελτίωση της ποιότητας θα αποτελέσει καλό παράδειγμα, πράγμα που θα βοηθήσει στην εξάλειψη της κακής εικόνας που υπάρχει σε αρκετούς για τις εκπαιδευτικές δομές και την Ε.Ε.Κ. γενικότερα».

β. Αναφορικά με το δεύτερο ερώτημα **«Γνωρίζετε το νέο σύστημα διακυβέρνησης της Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης; Αν ναι, συμμετέχετε σε κάποιο όργανο; Σε περίπτωση συμμετοχής σας, μπορείτε να μας περιγράψετε την εμπειρία που έχετε αποκομίσει;»**, όλοι οι συμμετέχοντες γνωρίζουν το νέο σύστημα διακυβέρνησης της Ε.Ε.Κ. αλλά μόνο πέντε (5) μετέχουν σε κάποιο όργανο και τέσσερις (4) εξ αυτών κατέθεσαν την εμπειρία τους από τη συμμετοχή τους σε αυτό. Συγκεκριμένα ο Σ1 αναφέρει ότι: «Το νέο σύστημα διακυβέρνησης του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ. είναι πιο συμμετοχικό και διαφανές από το προηγούμενο σύστημα. (...) Προσωπικά είμαι στο Σ.Σ.Π.Α.Ε. Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων και έχω να δηλώσω ότι έχουμε συχνές συνεδριάσεις με στόχο την πρόταση ειδικοτήτων στα Δ.Ι.Ε.Κ. της ζώνης ευθύνης μας, τους τομείς των ΕΠΑ.Α. που υπάρχουν και τη δημιουργία ή αφαίρεση νέων ειδικοτήτων, τη δημιουργία νέας σχολής Ε.Σ.Κ. στο Πέραμα και εν γένει συνομιλούμε με τα μέλη του Σ.Σ.Π.Α.Ε. για τις ιδιαίτερες ανάγκες επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της γεωγραφικής περιοχής που έχουμε». Ο Σ9 που είναι συντονιστής του Σ.Σ.Π.Α.Ε. της περιφέρειάς του αναφέρει τη θετική του εμπειρία από

την συμμετοχή του: «Μόνο θετικά σημεία εμπειρείχε η εμπειρία αυτή, δεδομένου ότι παράχθηκε έργο από πολλούς εμπλεκόμενους φορείς, που συμμετείχαν παράλληλα, (Αυτοδιοίκηση, Επαγγελματικοί φορείς, Διευθυντές άλλων εκπαιδευτικών οργανισμών, κλπ). Το παραχθέν έργο αυτό έγκειται στη γόνιμη ανταλλαγή απόψεων, εντοπισμό και διάγνωση αναγκών και φυσικά καταγραφή και υλοποίηση των απαιτούμενων δράσεων».

Ο Σ5 κρίνει θετική τη συμμετοχή του στο Σ.Σ.Π.Α.Ε., ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην επαφή του με τους κοινωνικούς εταίρους: «Συμμετέχω ως μέλος του Σ.Σ.Π.Α.Ε. Η εμπειρία που έχω αποκομίσει είναι ότι έχω έρθει σε επαφή με κοινωνικούς εταίρους, τους έχω γνωρίσει, έχουμε ανταλλάξει απόψεις σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση».

Ο Σ10 εκφράζει τον προβληματισμό του για την ορθή λειτουργία των Σ.Σ.Π.Α.Ε.: «Το νέο σύστημα διακυβέρνησης της Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης αποτελείται πέρα από τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας, από το Κ.Σ.Ε.Ε.Κ., τα Σ.Σ.Π.Α.Ε. και την Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή (Κ.Ε.Ε.). Όπως ήδη ανέφερα, η εμπειρία από τη συμμετοχή μου στο Σ.Σ.Π.Α.Ε. προκάλεσε ανάμεικτα συναισθήματα. Ασφαλώς σαν θεσμός χρειάζεται, ασφαλώς είναι προς την σωστή κατεύθυνση, φοβάμαι όμως ότι πρέπει να περιοριστεί περισσότερο, να αποκτήσει πιο τοπικό χαρακτήρα. Ένα 12μελές συμβούλιο δύσκολα έχει τα δεδομένα και αποφασίζει για την Ελευσίνα, τον Ασπρόπυργο, τα Μέγαρα, την Αίγινα, τις Σπέτσες, τον Πειραιά».

Ο Σ8 δεν μετέχει στα όργανα αλλά ενημερώνεται λόγω της θέσης του για τις συνεδριάσεις τις Κ.Ε.Ε. και του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ. Θεωρεί πάντως ότι θα χρειαστεί χρόνος ώστε να φανούν τα αποτελέσματα του έργου των συγκεκριμένων οργάνων αφού οι διαδικασίες αρχικά της πλήρους επίγνωσης της σπουδαιότητας του ρόλου τους και αφετέρου της επιρροής τους στο σύνολο του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ. χρειάζονται αποκόμιση γνώσεων και πληροφοριών από άλλες υπηρεσίες αλλά και διαύλους συνεργασίας, τα οποία χτίζονται με εξαιρετικά αργούς ρυθμούς.

γ. **«Γνωρίζετε εάν έχουν εξασφαλιστεί ενωσιακοί πόροι για τη χρηματοδότηση της Ε.Ε.Κ.; Αν ναι, υπάρχει κάποια/κάποιες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις που να γνωρίζετε από το χώρο εργασίας σας;»** είναι το ερώτημα που ακολουθεί και για το οποίο ζητήθηκε η άποψη των συμμετεχόντων. Δεδομένου ότι όλοι οι συνεντευξιζόμενοι έχουν γνώση του Στρατηγικού Σχεδίου, γνωρίζουν παράλληλα τις δράσεις για τις οποίες έχει εξασφαλιστεί χρηματοδότηση και οι οποίες αναφέρονται

αναλυτικά στο Στρατηγικό Σχέδιο. Σε ό,τι αφορά στις δράσεις που εφαρμόζονται στο χώρο εργασίας τους, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι οι ακόλουθες:

- Η δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών, οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων των Ι.Ε.Κ. που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Σ1, Σ4, Σ8, Σ9)
- Η αναβάθμιση των υποδομών των Ι.Ε.Κ. (Σ1, Σ9)
- Η πάγια προκαταβολή των Ι.Ε.Κ. (Σ6)
- Η αναβάθμιση του εργαστηριακού εξοπλισμού (Σ3, Σ8, Σ9)
- Η παροχή επιμόρφωσης στους εκπαιδευτικούς/εκπαιδευτές Ε.Ε.Κ. (Σ1)
- Η αμειβόμενη πρακτική άσκηση των σπουδαστών Ε.Ε.Κ. (Σ1, Σ4, Σ6, Σ7, Σ8)
- Η χρηματοδότηση των Ι.Ε.Κ. και η αμοιβή των εκπαιδευτών των Ι.Ε.Κ. (Σ2, Σ6, Σ7)
- Η χρηματοδότηση της Μαθητείας (Σ4, Σ10)
- Τα Γραφεία Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (Γ.Ε.Α.Σ.) στα Ι.Ε.Κ. (Σ4)
- Η χρηματοδότηση των Θεματικών και Πειραματικών Ι.Ε.Κ./Πρότυπων ΕΠΑ.Λ. (Σ4, Σ5, Σ7, Σ8, Σ10)
- Το στεγαστικό επίδομα των καταρτιζόμενων (Σ6)
- Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Κινητικότητας (π.χ. Erasmus+) (Σ4, Σ6)
- Το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. (Σ5)

δ. Στο ερώτημα *«Θεωρείτε ότι η εξασφάλιση ενωσιακών πόρων είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας της Ε.Ε.Κ.; Αιτιολογήστε την απάντησή σας»*, η απάντηση όλων των συμμετεχόντων είναι καταφατική διότι θεωρούν, στο σύνολό τους, ότι η εξασφάλιση ενωσιακών πόρων είναι απαραίτητη συνθήκη για τη βελτίωση της ποιότητας της Ε.Ε.Κ., ιδιαίτερα στο επίπεδο των υποδομών (Σ1, Σ2, Σ3, Σ7, Σ8, Σ9), της συνεχούς προσαρμογής των προγραμμάτων σπουδών στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Σ1, Σ2, Σ3, Σ9), της συνέχισης της αμειβόμενης πρακτικής άσκησης των καταρτιζόμενων (Σ2, Σ7), της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών/εκπαιδευτών (Σ2, Σ3) καθώς και της συνέχισης του θεσμού της Μαθητείας (Σ5, Σ7, Σ10). Ο Σ3 αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: *«Η εξασφάλιση ενωσιακών πόρων θα λέγαμε ότι είναι κάτι σαν το σχέδιο Μάρσαλ, γνωστό και ως σχέδιο ανοικοδόμησης της Ευρώπης. Συνεπώς χωρίς την εξασφάλιση αυτών των πόρων δεν θα ήταν εύκολη η οικονομική ανάκαμψη και ανοικοδόμηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. (...)Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθούν οι πόροι αυτοί για την υποστήριξη έρευνας και αυτό να οδηγήσει σε*

ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και προηγμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πάνω από όλα όμως η δυνατότητα χρηματοδότησης μπορεί να κάνει την Ε.Ε.Κ. πιο ελκυστική προσφέροντας καλύτερες επαγγελματικές ευκαιρίες».

Ο Σ4 κάνει συγκεκριμένες αναφορές στον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας λέγοντας τα εξής: «Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», Άξονας 3.2. «Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της διά βίου μάθησης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης», περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και την ενσωμάτωση νέων δεξιοτήτων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με κύριο στόχο τη σύνδεση του εργατικού δυναμικού της χώρας με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας και τον ψηφιακό κόσμο. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Άξονα έχει ενταχθεί η Δράση με τίτλο «Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης» η οποία στοχεύει στην επιτάχυνση της εφαρμογής του ν. 4763/2020 - Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, που θα συμβάλει στη μετατροπή της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα σε μια ελκυστική εκπαιδευτική διαδρομή, ενώ μακροπρόθεσμα θα οδηγήσει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη μείωση της ανεργίας, ιδίως εκείνης των νέων, καθώς και η Δράση «Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.): Προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για τα Εργαστηριακά Κέντρα και Σχολικά Εργαστήρια που εξυπηρετούν ανάγκες των Ι.Ε.Κ., ΕΠΑ.Α., του Μεταλλυκειακού έτους – Τάξεων Μαθητείας και των σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης» που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας των εργαστηριακών μαθημάτων και την αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ. μέσω της βελτίωσης των υποδομών των εργαστηριακών κέντρων και των σχολικών εργαστηρίων και της προμήθειας του κατάλληλου εξοπλισμού». Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του Σ6 που αναφέρει μεταξύ άλλων ότι: «Ναι, θεωρώ ότι είναι απαραίτητη γιατί όλα τα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ε.Ε. επιβάλλουν ένα ανώτερο επίπεδο οικονομικού ελέγχου, το οποίο συντελεί θετικά προς την κατεύθυνση της βέλτιστης αξιοποίησης των διατιθέμενων πόρων, του ελέγχου και της διαφάνειας, της μέγιστης αποδοτικότητας και παραγωγικότητας των πόρων». Ο Σ10 προσθέτει το υψηλότερο κόστος της Ε.Ε.Κ. σε σχέση με την Γενική Εκπαίδευση: «Η Ε.Ε.Κ. έτσι και αλλιώς απαιτεί πολύ υψηλότερες δαπάνες από τη Γενική Εκπαίδευση, λόγω κυρίως του απαιτούμενου εργαστηριακού εξοπλισμού και των αναλώσιμων για τις εργαστηριακές ασκήσεις. Επίσης η τεχνολογία εξελίσσεται συνέχεια, άρα απαιτείται επικαιροποίηση αυτού του εξοπλισμού ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Ως εκ τούτου η εξασφάλιση

ενωσιακών πόρων είναι απαραίτητη Το θέμα βέβαια είναι τί γίνεται όταν αυτοί δεν υπάρχουν!».

5.5. Προτάσεις των συμμετεχόντων για συγχρηματοδοτούμενες δράσεις

Πριν τη λήξη της συνέντευξης η ερευνήτρια ζήτησε από τους συμμετέχοντες να υποβάλουν τις προτάσεις τους αναφορικά με δράσεις προς χρηματοδότηση που θεωρούν οι ίδιοι σημαντικές για την αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ. Οι προτάσεις που συλλέχθηκαν συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- ✚ Δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών Ε.Ε.Κ. που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα σπουδών Ε.Ε.Κ. πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και να παρέχουν στους σπουδαστές τις δεξιότητες και τις γνώσεις που χρειάζονται για να βρουν δουλειά. Τέτοια προγράμματα θα πρέπει να δοκιμάζονται στα Π.ΕΠΑ.Α. και στα Πειραματικά & Θεματικά Ι.Ε.Κ. και κατόπιν βελτιώσεων να υιοθετούνται από τα υπόλοιπα ΕΠΑ.Α. και Δ.Ι.Ε.Κ. Οι ειδικότητες πρέπει να στραφούν στα Ψηφιακά και Πράσινα επαγγέλματα (Σ1, Σ2).
- ✚ Παροχή επιμόρφωσης στους εκπαιδευτικούς/εκπαιδευτές Ε.Ε.Κ. Οι εκπαιδευτικοί/εκπαιδευτές Ε.Ε.Κ. πρέπει να είναι εξειδικευμένοι και να διαθέτουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να παρέχουν ποιοτική εκπαίδευση. Επιπλέον, παροχή κατάρτισης σε θέματα νέων τεχνολογιών και ειδικά στην εισαγωγή της Τεχνητής Νοημοσύνης στη παιδαγωγική είναι αναγκαία και επείγουσα (Σ1).
- ✚ Κίνητρα στους εργοδότες να προσλαμβάνουν αποφοίτους Ε.Ε.Κ. (Σ2).
- ✚ Ουσιαστική αναβάθμιση των υποδομών των Ι.Ε.Κ. ώστε να εκπαιδεύουν ουσιαστικά τους σπουδαστές τους και να επανεκπαιδεύουν σε σύγχρονα προγράμματα ανέργους και εργαζομένους που θέλουν να επανακαταρτιστούν (Σ2, Σ4).
- ✚ Παροχή εξ αποστάσεως κατάρτιση σε δομές όπως τα Ι.Ε.Κ. (Σ3).
- ✚ Ψηφιακή πιστοποίηση των αποφοίτων Ε.Ε.Κ. (Σ3).
- ✚ Διαφημιστική προβολή της Ε.Ε.Κ.(Σ4).
- ✚ Σύστημα Επιχειρησιακής Ευφυΐας (Business Intelligence) της Ε.Ε.Κ.(Σ4).
- ✚ Διαλειτουργικότητα των Πληροφοριακών Συστημάτων της Ε.Ε.Κ. (Σ4).
- ✚ Εικονικές επιχειρήσεις στα ΕΠΑ.Α. (Σ5).
- ✚ Γραφεία εύρεσης εργασίας στα ΕΠΑ.Α. με συμμετοχή των μαθητών (Σ5).

- ✚ *Εναρξη πιλοτικών προγραμμάτων τεχνικής νοημοσύνης και μαθησιακής ανάλυσης (Σ5, Σ3).*
- ✚ *Δημιουργία μικρών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών που θα στελεχώνονται αποκλειστικά από τους σπουδαστές του Δ.Ι.Ε.Κ. που το επιθυμούν, των ανάλογων ειδικοτήτων, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών τους (Σ6).*
- ✚ *Ίδρυση σε συνεργασία με επιχειρήσεις εκπαιδευτικών δομών, σε όλα τα επίπεδα με την ενσωμάτωση και λειτουργία τμημάτων των επιχειρήσεων από τους ίδιους τους καταρτιζόμενους. Θα μπορούσε να λειτουργεί για παράδειγμα μια ξενοδοχειακή μονάδα με εργαζόμενους, πρακτικά ασκούμενους, καταρτιζόμενους και τους εκπαιδευτές τους σε ρόλο supervisor του τμήματος, στο οποίο αυτοί θα απασχολούνται (Σ8).*
- ✚ *Ψηφιακή διακυβέρνηση των Συστημάτων Ε.Ε.Κ. και υιοθέτηση ενός ταχέως και ευέλικτου συστήματος υλοποίησης της Στρατηγικής, βασισμένο σε νέα πληροφοριακά συστήματα, ανοικτά και άμεσα στους χρήστες, παρακάμπτοντας γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και αργυθμίες (Σ9).*

Τέλος, μία πρόταση που συνδυάζει τη ψηφιοποίηση, με την διασύνδεση της Ε.Ε.Κ. με την αγορά εργασίας είναι η δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας σε κάθε σχολείο όπου από τη μια θα υπάρχει μια βάση δεδομένων για τις τοπικές επιχειρήσεις και από την άλλη μια άλλη βάση δεδομένων με τους αποφοίτους του σχολείου ανάλογα με την ειδικότητά τους, με αντικειμενικό σκοπό οι υποψήφιοι εργοδότες να μπορούν να έρθουν σε άμεση επικοινωνία με τους υποψήφιους εργαζόμενους/αποφοίτους (Σ10).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση του τρόπου συμβολής των χρηματοδοτικών εργαλείων της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ιδιαίτερα ως μέσο για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης που συντελέστηκε στην Ε.Ε.Κ. με τον ν. 4763/2020 (Α΄ 254). Παράλληλα, η παρούσα εργασία κλήθηκε να διερευνήσει, μέσω της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη με δέκα (10) εκπροσώπους της Ε.Ε.Κ., τη βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών παροχής της Ε.Ε.Κ. τα τελευταία τρία (3) χρόνια, αναλύοντας τις στάσεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα από τη θέση που κατέχουν και υπηρετούν την Ε.Ε.Κ. Για την επίτευξη των ανωτέρω και κατόπιν της βιβλιογραφικής ανασκόπησης καθορίστηκαν τα τρία (3) ερευνητικά ερωτήματα, βάσει των οποίων επιλέχθηκαν οι ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

Σχετικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων κατέχει πολυετή εμπειρία στο πεδίο της Ε.Ε.Κ. και η ενασχόλησή με αυτό ήταν για αρκετούς συνειδητή επιλογή, ενώ για κάποιους άλλους τυχαία επιλογή ή λύση ανάγκης που μετετράπη σε συνειδητή επιλογή στην πορεία των ετών. Η εμπειρία που έχουν τους καθιστά ικανούς να γνωρίζουν με ακρίβεια τη θέση που έχει η Ε.Ε.Κ. σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Βάσει των λεγομένων τους, τα οποία ταυτίζονται με τις προτεραιότητες που έχουν θέσει τα ευρωπαϊκά κείμενα, η αναβάθμιση της Ε.Ε.Κ. είναι ζήτημα υψηλής σημασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έστω κι αν επισημαίνουν κάποιες αποκλίσεις ανάμεσα στα κ-μ. Σε ό,τι αφορά σε εθνικό επίπεδο, κοινός τόπος των συμμετεχόντων είναι ότι η Ε.Ε.Κ. δεν έχει τη θέση που της αρμόζει στην ελληνική κοινωνία, έστω κι αν σημειώνουν ότι η κατάσταση παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης τα τελευταία τρία (3) χρόνια, μετά την ψήφιση και εφαρμογή του ν. 4763/2020.

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η ανάπτυξη της Ε.Ε.Κ. ήρθε αργά και αποσπασματικά χωρίς μακροπρόθεσμο σχέδιο και χωρίς την αναγνώριση της σπουδαιότητάς της ως μοχλού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Αποτελούσε διαχρονικά ξεχωριστό τμήμα της εκπαίδευσης που απευθυνόταν κυρίως σε μαθητές μειωμένων επιδόσεων. Παρότι η Ελλάδα αποτελεί μέλος της Ε.Ε. εδώ και δεκαετίες εντούτοις η αυτονομία στην εκπαιδευτική πολιτική των κρατών μελών της Ε.Ε. δεν αποτελεί παράγοντα που βοηθά στην κατάρριψη των

κοινωνικών στερεοτύπων της ελληνικής κοινωνίας που θεωρεί τα τεχνικά επαγγέλματα υποδεέστερα των υπολοίπων. Σημειώνουν όμως ότι τα τελευταία έτη γίνονται σημαντικές και επιτυχείς προσπάθειες που φαίνεται να οδηγούν με ασφάλεια προς την κατεύθυνση να λάβει η Ε.Ε.Κ. τη θέση που της αρμόζει. Σε ό,τι αφορά στις αλλαγές που επέφερε η μεταρρύθμιση που συντελέστηκε με τον ν. 4763/2020, το σύνολο των ερωτώμενων θεωρεί ότι έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές που εφαρμόζει στην εργασία του και χαρακτηρίζει τον εν λόγω νόμο ως ρηξικέλευθο και μεταρρυθμιστικό για όλο το σύστημα της Ε.Ε.Κ. αλλά και ως το σημαντικότερο νομοθέτημα των τελευταίων ετών.

Σε ό,τι αφορά στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα, κρίνεται ιδιαιτέρως σημαντική η μελέτη και καθολική γνώση του Στρατηγικού Σχεδίου της Ε.Ε.Κ. για την τριετία 2022-2024 από την πλευρά των συμμετεχόντων, καθώς και η συμφωνία τους με την στρατηγική που ακολουθείται. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και για τη διακυβέρνηση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, έστω κι αν μόνο πέντε (5) από τους ερωτώμενους συμμετέχουν άμεσα σε κάποιο όργανο διακυβέρνησης. Αναφορικά με την εξασφάλιση ενωσιακών πόρων θεωρούν ότι είναι απαραίτητη συνθήκη για τη βελτίωση της ποιότητας της Ε.Ε.Κ., ιδιαίτερα στο επίπεδο των υποδομών, της συνεχούς προσαρμογής των προγραμμάτων σπουδών στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, της συνέχισης της αμειβόμενης πρακτικής άσκησης των σπουδαστών, της επιμόρφωση των εκπαιδευτικών/εκπαιδευτών καθώς και της συνέχισης του θεσμού της Μαθητείας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τοποθετήσεις της Σ4 που αναφέρει ότι: «Η εξασφάλιση ενωσιακών πόρων θα λέγαμε ότι είναι κάτι σαν το σχέδιο Μάρσαλ, γνωστό και ως σχέδιο ανοικοδόμησης της Ευρώπης. Συνεπώς χωρίς την εξασφάλιση αυτών των πόρων δεν θα ήταν εύκολη η οικονομική ανάκαμψη και ανοικοδόμηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» και του Σ8 που λέει το εξής: «Είναι ευνόητο ότι η εξασφάλιση των ενωσιακών πόρων αποτελεί προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ καθότι τα δυσχερή οικονομικά της Ελλάδας μετά και την δεκαετή κρίση και τη μνημονιακή περίοδο δεν επιτρέπουν την εφαρμογή πολλών από τις στρατηγικές για τη βελτίωση της ποιότητας όπως για παράδειγμα την ανανέωση του εργαστηριακού εξοπλισμού στα Ε.Κ. Η άμεση συσχέτιση της Ε.Ε.Κ. με τους εργασιακούς χώρους δημιουργεί εκ των πραγμάτων αυξημένες ανάγκες οικονομικών πόρων τόσο για την ίδρυση όσο και για την λειτουργία και συνεχή αναβάθμιση του εξοπλισμού των εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων που απαιτούνται».

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και την έρευνα που διεξήχθη προκύπτει ότι ο νόμος 4763/2020 αποτέλεσε και αποτελεί μία ουσιαστική μεταρρύθμιση στον χώρο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης και παράλληλα με συντονισμένες προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. εξασφαλίστηκαν οι απαραίτητοι ενωσιακοί πόροι που πλαισιώνουν και μετουσιώνουν τις διατάξεις του νόμου σε πραγματικότητα. Το μεγάλο κεκτημένο της μεταρρύθμισης που πραγματοποιείται κάθε μέρα, είναι ότι σε ό,τι αφορά στην Ε.Ε.Κ., το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. βγήκε από τη διαχρονική απομόνωση και εσωστρέφειά του. Έπαψε να σχεδιάζει μέσα σε τέσσερις τοίχους, αποκομμένους από το οικονομικό γίγνεσθαι της χώρας. Το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. συνεργάζεται πλέον με τους κατάλληλους, δηλαδή τους συντελεστές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας.

Εύλογα όμως θα αναρωτηθείτε: Λύθηκαν όλα τα προβλήματα; Θωρακίστηκε η αγορά εργασίας σε επίπεδο των απαραίτητων προσόντων; Κανείς σοβαρός μελετητής ή παράγοντας της εκπαίδευσης δεν θα ισχυριζόταν κάτι τέτοιο. Τα αποτελέσματα στην Ε.Ε.Κ. θέλουν το χρόνο τους για να φανούν. Το τοπίο όμως έχει αλλάξει, έχουν μπει γερά θεμέλια κι έχουν δρομολογηθεί οι απαραίτητες προϋποθέσεις, προκειμένου και η Ε.Ε.Κ. να ανταποκρίνεται με ταχύτητα, ποιότητα και αποτελεσματικότητα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά ευελπιστούμε ότι θα είναι ικανά να μεταβάλλουν την αντίληψη της ελληνικής οικογένειας για τις επιλογές των παιδιών μας· δεν υπάρχει ένας δρόμος αλλά πολλοί δρόμοι εφάμιλλης αξίας, που δίνουν ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις μάθησης και δεν ανακόπτουν την πορεία κανενός μαθητή προς την επιτυχία.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bell, J., 1997. *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας (οδηγός για φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες)*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Α.Β. Ρήγα. Αθήνα: Gutenberg.

Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P., 1999. *Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Bogdan, R. C., Biklen, S. K., 1982. *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.

Βούτσινος, Γ., 2020. *esos.gr Καθημερινή Ηλεκτρονική Εφημερίδα για την Παιδεία*. Διαθέσιμο στο: <https://www.esos.gr/arthra/68377/diavevaioseis-g-voytsinoy-sto-esos-den-tithetai-kanena-thema-epaggelmatikis>

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., 2008. *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Μ. Μουράκη, Σ. Κυρανάκης, Μ. Φιλοπούλου, Π. Μπιθαρά, Χ. Μητσοπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο

Creswell, J., W., 2011. *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Μεταφράστηκε από αγγλικά από Ν. Κουβαράκος. Αθήνα: Ίων.

Γούλας, Χ., Ζάγκος, Χ., Καραθανάση, Π., Κόκκινος, Γ., Παστελάκου, Χ., Τουρτουρή, Μ., Φατούρου, Π., Φωτόπουλος, Ν., 2021. *Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση. Εμπειρική και συγκριτική διερεύνηση των όρων μετάβασης αποφοίτων ΙΕΚ στην απασχόληση: Προκλήσεις και στρατηγικά διακυβεύματα*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ.

Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. 2016. *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. σ. 97. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/3/15327_Isari-KOY.pdf

Kołodziejcki, M. 2023. *Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή*. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/93/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%B4%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%B7>

Κυριαζή Ν., 2000. *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Β΄ έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λαλιώτη Β., 2023. *Οι πολιτικές δεξιοτήτων στην Ελλάδα: αποτίμηση επιπτώσεων του συστήματος διακυβέρνησης δεξιοτήτων*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Νεκτάριος Μ., Καρκαλάκος Σ., Πλέσσα-Παπαδάκη Α., Θεοδωρίδου Α., Χηνοπούλου Ε., 2022. *Αποτελεσματικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα*. Αθήνα: Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης Διανέοσις.

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.-Α., 2019. *Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις*. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, Τομ. 15, Αρ. 2. Διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/20634/18982>

Robson, C., 2007. « *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές* ». Μεταφράστηκε από αγγλικά από Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλάκου. Αθήνα: Gutenberg.

Σ.Ε.Β., 2020. *Μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Κλειδί για ένα νέο παραγωγικό πρότυπο με καλύτερες και περισσότερες δουλειές για τους νέους*. Διαθέσιμο στο: https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/53155/SR_EEK_Draft_final_new.pdf

Σιδέρη Ο., 2020. *Η συμβολή της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκπαίδευση και κατάρτιση: αξιολόγηση δράσεων και προγραμμάτων για τη δια βίου μάθηση*. Διπλωματική Εργασία. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Διαθέσιμο στο: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/12771/Sideri_mp17012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ελληνικό Κοινοβούλιο, 2020. *Αιτιολογική Έκθεση του σχεδίου νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις»*. Αθήνα.

Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, 2022. *Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. & Ν.

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, 2022. *Ετήσια Έκθεση Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Απολογισμός 2022-Προγραμματισμός 2023)*, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ. Αθήνα: Τμήμα Α' Σχεδιασμού Πολιτικών για την Ε.Ε.Κ.&Δ.Β.Μ.

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2021. *Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης ΕΣΠΑ 2021-2027*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, 2014. *Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης ΕΣΠΑ 2014-2020*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013. *Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006*. Βρυξέλλες.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2012. *Σύσταση του Συμβουλίου της 10^{ης} Ιουλίου 2012 σχετικά με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας για το 2012*. Βρυξέλλες.

European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, 2021. *Διακήρυξη του Osnabrück σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως κινητήρια δύναμη για την ανάκαμψη και τη δίκαιη μετάβαση στην ψηφιακή και την πράσινη οικονομία*, Brussels: Office of the European Union. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/3618>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4914/2022 (Α' 61) «*Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις*». Αθήνα.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4763/2020 (Α' 254) «*Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις*». Αθήνα.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ν. 4314/2014 (Α' 265) «*Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α' 297) και άλλες διατάξεις*». Αθήνα.

Ελληνική ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Διαθέσιμο στο:
<http://www.esfhellas.gr/el/Pages/Cohesion.aspx>

Ελληνική ιστοσελίδα ΕΣΠΑ 2021-2027. Διαθέσιμο στο:
<https://www.espa.gr/el/Pages/espa2021-2027.aspx>